

Tillsynsärende - auktoriserade revisorn A-son

Beslut: Revisorsinspektionen upphäver A-sons auktorisation med omedelbar verkan.

1 Inledning

Revisorsinspektionen har tagit emot information från Ekobrottsmyndigheten rörande auktoriserade revisorn A-sons revisionsuppdrag i ett aktiebolag. Informationen har föranlett inspektionen att öppna detta tillsynsärende som rör *dels* hans revisionsuppdrag i tre bolag (nedan kallade familjehemsbolaget, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget) avseende räkenskapsåren 2020 och 2021, *dels* hans uppdrag i ett fjärde bolag (nedan kallat utslussningsbolaget) avseende räkenskapsåret 2020.

Familjehemsbolaget och utslussningsbolaget bedrev under de aktuella räkenskapsåren tillståndspliktig verksamhet med konsulentstödda familjehem och skyddade boenden. De båda bolagen bistod varandra med familjehemsutredningar. Bostadsbolagets och lägenhetsbolagets verksamhet bestod främst i att hyra ut bostäder till familjehemsbolaget och utslussningsbolaget.

Alla fyra bolagens årsredovisningar för de aktuella räkenskapsåren upprättades med tillämpning av Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) *Årsredovisning i mindre företag* (K2).

Under de aktuella räkenskapsåren redovisade bolagen följande siffror.

	Rörelse- intäkter	Rörelse- kostnader	Eget kapital	Balansomslutning
Familjehemsbolaget 2020	48,1 mnkr	39,1 mnkr	6,5 mnkr	19,7 mnkr
Familjehemsbolaget 2021	35,7 mnkr	35,5 mnkr	7,1 mnkr	13,1 mnkr
Utlussningsbolaget 2020	7,4 mnkr	7,1 mnkr	-2,1 mnkr	4,7 mnkr
Bostadsbolaget 2020	14,8 mnkr	5,6 mnkr	5,5 mnkr	21,7 mnkr
Bostadsbolaget 2021	19,7 mnkr	11,2 mnkr	9,7 mnkr	26,9 mnkr
Lägenhetsbolaget 2020	5,4 mnkr	7,6 mnkr	3,5 mnkr	4,6 mnkr
Lägenhetsbolaget 2021	1,7 mnkr	0,2 mnkr	4,6 mnkr	5,8 mnkr

A-son har för samtliga bolag och räkenskapsår tillstyrkt ett fastställande av resultat- och balansräkningarna samt beviljande av ansvarsfrihet. (Se bilaga 1 avseende revisionsberättelsernas utformning.)

I beslutet behandlas förstagångsrevision i avsnitt 2, närståenderelationer och förbjudna lån i avsnitt 3. Revision av intäkter behandlas i avsnitt 4, rörelsekostnader i avsnitt 5, andelar i koncernföretag i avsnitt 6 och händelser efter balansdagen i avsnitt 7. Slutligen behandlas A-sons åtgärder enligt penningtvättsregelverket i avsnitt 8.

2 Förstagångsrevision (familjehemsbolaget, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget - 2020)

Revisionerna för familjehemsbolaget, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget för räkenskapsåret 2020 var förstagångsrevisioner. I revisionsberättelsen för respektive bolag upplyste A-son om att årsredovisningen för år 2019 inte hade varit föremål för revision.

Familjehemsbolaget

Revisionsdokumentationen för familjehemsbolaget saknar granskningsåtgärder påkallade av att det var fråga om en förstagångsrevision.

A-son har uppgett följande.

Han kan inte se att han vidtog nödvändiga åtgärder, eftersom dokumentation kring det saknas.

Bostadsbolaget

Revisionsdokumentationen för bostadsbolaget innehåller en checklista för förstagångsrevision. I checklistan har A-son angett att årets ingående balans hade stämts av mot föregående års utgående balans och att inga avvikelser hade påträffats. I ingående balans finns två balansposter som översteg den av A-sons satta väsentlighetsnivå om 0,55 mnkr. Den ena av dem, Andra långfristiga fordringar, uppgick till 0,6 mnkr och bestod av två konton, 1380 Andra långfristiga fordringar och 1383 Lämnade depositioner, långfristiga. Till posten fanns en specifikation men inga underlag. Enligt specifikationen avsåg 50 tkr en fordran på BB, angiven som ”Ej inbetalt aktiekapital av aktieägare BB”, medan 500 tkr avsåg en lämnad deposition till ett företag. Den andra posten, Övriga skulder, uppgick till 0,8 mnkr och bestod av ett konto, 2842 Kortfristiga låneskulder utslussningsbolaget. Som underlag fanns ett kontoutdrag från utslussningsbolaget. Kontoutdraget angav ett saldo som motsvarade bostadsbolagets skuld. Det går inte för någon av posterna att utläsa hur A-son granskade dem.

A-son har uppgett följande.

Han inhämtade bokslutsbilagor avseende år 2019 och han kunde där stämma av mot underbilagor. Som framgår av balansrapporten påvisades inga väsentliga balansposter.

Väsentliga konton i ingående balans som 2842, 2510 och 1790 kunde stämmas av utan avvikelser.

Lägenhetsbolaget

Revisionsdokumentationen för lägenhetsbolaget innehåller en checklista för förstagångsrevision. Av checklistan framgår att 2019 års transaktioner hade befunnits vara felaktiga och korrigerats i redovisningen för det nya räkenskapsåret på uppmaning av revisionsteamet. Felaktigheterna gällde anläggningstillgångar och avräkningskonton med närstående bolag. Vidare framgår att Skatteverket hade utfört skatterevision som föranledde justeringar i enlighet med verkets beslut. Efter justeringarna bedömde A-son att räkenskaperna var korrekta.

A-son har uppgett följande.

Han stämde av ingående balanser mot bilagor och mot fastställd årsredovisning från föregående år. Vidare bedömde han de valda redovisningsprinciperna. Baserat på Skatteverkets förslag till beslut och att bolaget hade valt att acceptera beslutet framstod det också som att vissa fordringsposter skulle rättas. I enlighet med valt regelverk (K2) ska rättelse av fel göras under innevarande år, vilket också gjordes.

Revisorsinspektionens bedömning

Enligt ISA 510 *Förstagångsrevisioner – ingående balanser* p. 6 ska en revisor inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för att bedöma huruvida de ingående balanserna innehåller felaktigheter som väsentligt påverkar de finansiella rapporterna för aktuell period. Detta ska revisorn göra genom att fastställa om föregående periods utgående balanser har förts över till aktuell period på ett riktigt sätt eller justerats vid behov och genom att fastställa om ändamålsenliga redovisningsprinciper har använts för de ingående balanserna. Revisorn ska också utföra särskilda granskningsåtgärder för att inhämta revisionsbevis om de ingående balanserna.

A-son har vidgått att han inte har utfört några granskningsåtgärder påkallade av en förstagångsrevision för familjehemsbolaget för räkenskapsåret 2020. Hans dokumentation över granskningen av de ingående balanserna för räkenskapsåret 2020 i bostadsbolaget och lägenhetsbolaget är kortfattad och ger ett begränsat underlag för att bedöma hans granskningsinsatser. I den ingående balansen för bostadsbolaget räken-

skapsåret 2020 ingick två balansposter som översteg den bestämda väsentlighetsnivån. För den ena balansposten finns ett huvudboksutdrag från motpart utan några anteckningar. Det framgår dock varken av bokslutsbilagorna eller av A-sons yttranden till Revisorsinspektionen vilken granskning som gjordes och vilka slutsatser som han drog avseende dessa båda balansposter. De bokslutsbilagor för lägenhetsbolaget avseende räkenskapsåret 2019 som han har hänvisat till finns inte i revisionsdokumentationen och de har inte heller getts in till Revisorsinspektionen.

Revisorsinspektionen drar av detta slutsatsen att A-son inte för något av bolagen granskade de ingående balanserna i tillräcklig utsträckning. Bristerna i granskningen medförde att han saknade grund för att tillstyrka fastställandet av bolagens resultat- och balansräkningar för räkenskapsåret 2020. Genom att ändå göra det har han åsidosatt god revisionssed.

3 Närståenderelationer och förbjudna lån (alla bolag)

3.1 Kopplingar mellan bolagen och deras företrädare

Detta beslut rör bl.a. omfattande transaktioner med bolag och personer som har påtagliga kopplingar till de reviderade bolagen. Dessa kopplingar får särskild betydelse vid bedömningen av de omständigheter som redogörs för i avsnitten 3.2 (förbjudna lån), 4 (intäkter), 5 (rörelsekostnader) och 8 (åtgärder enligt penningtvättsregelverket). Kopplingarna presenteras därför närmare i detta avsnitt för att underlätta förståelsen för beslutet som helhet.

Under utredningen i ärendet har följande relationer och kopplingar mellan bolagens ägare, styrelser och verksamheter identifierats. (Se även bilaga 2 för en beskrivning av berörda bolag och personer.)

Bolag	Ägare enligt aktiebok i grundakt	Styrelse enligt registeruppgifter
Familjehemsbolaget	I grundakten finns en aktiebok, ett köpeavtal samt en årsredovisning för moderbolaget till familjehemsbolaget. Köpeavtalet, daterat 2019-04-05, avser moderbolagets köp av familjehemsbolaget. Moderbolaget ägs enligt aktieboken sedan 2019-04-01 av: AA	2019-04-10—2020-05-18: AA, AX (suppl) 2020-05-18—2020-12-17: AA, AX (suppl), DD (suppl) 2020-12-17—2023-01-09: AA, DD (suppl)
Utslussningsbolaget	2017-01-09—konkurs 2022-06-07 BB	2015-11-12—2016-01-12 CC 2017-11-06—konkurs 2022-06-07 BB 2018-11-28—konkurs 2022-06-07 BX (suppl)
Bostadsbolaget (tidigare benämnt Utslussningsbolags- gruppen)	2018-09-06—2020-07-01: BB 2020-07-01—2021-12-23: CC 2021-12-23: Moderbolaget till bostadsbolaget (som ägs av CC till 100%)	2018-09-06—2020-09-08 BB, BX (suppl) 2020-09-08—2021-02-02 CC, BB (suppl) Från 2021-02-02— CC, CX (suppl)
Lägenhetsbolaget	2013-11-06—: CC	Från 2017-12-14— CC, EE (suppl)

AA, styrelseledamot i familjehemsbolaget och, genom dess moderbolag, familjehemsbolagets ägare, är far till BX. Han är dessutom svärfar till BB som var ägare av och styrelseledamot i utslussningsbolaget och, under viss period, även ägare och styrelseledamot i bostadsbolaget. CC, som tidigare suttit i styrelsen i utslussningsbolaget, tog sedermera över aktierna i bostadsbolaget där han under viss period satt i styrelsen tillsammans med BB. Av tabellen framgår även att CC var ägare och styrelseledamot i lägenhetsbolaget.

Familjehemsbolaget och utslussningsbolaget bedrev under de aktuella räkenskapsåren tillståndspliktig verksamhet med konsulentstödda familjehem och skyddade boenden. Familjehemsbolaget hade sådant tillstånd fram till oktober 2021. Något tillstånd fanns inte för utslussningsbolaget under de aktuella räkenskapsåren. Utslussningsbolaget och familjehemsbolaget bistod varandra med familjehemsutredningar. Bostadsbolagets och

lägenhetsbolagets verksamhet bestod främst i att hyra ut bostäder till familjehemsbolaget och utslussningsbolaget. Till viss del hade bostadsbolaget och lägenhetsbolaget egna bostäder som de hyrde ut, till viss del var det fråga om andrahandsuthyrning. (Se bilaga 3)

Av dokumentet *Övergripande revisionsstrategi*, som ingår i dokumentationen för **familjehemsbolaget**, framgår för respektive räkenskapsår att A-son identifierade att bolaget hade närstående parter, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget, och att hyreskostnaderna från bostadsbolaget var närståendetransaktioner. A-son identifierade också AA och CC som nyckelpersoner. Han antecknade att CC var intressent, anställd samt ägare av bostadsbolaget och lägenhetsbolaget. Av revisionsdokumentationen framgår även att BB var anställd och involverad i familjehemsbolagets verksamhet.

Det kan inte utläsas om A-son övervägde huruvida utslussningsbolaget var ett närståendebolag till familjehemsbolaget.

Av A-sons anteckningar i dokumentet *Kundutvärdering – bibehållande av befintlig kund* – som ingår i revisionsdokumentationen för **utslussningsbolaget** – framgår att företagsledningen hade upplyst att bolagets närståendeparter utgjordes av ägaren (BB) och hans fru (BX) som var styrelsesuppleant. Det anges även att det inte fanns några närstående bolag. I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* anges emellertid att den förra revisorn i revisionsberättelsen för räkenskapsåret 2018 hade anmärkt att det hade beviljats ett lån till ett bolag som var närstående till styrelseledamoten, lån som stred mot 21 kap. aktiebolagslagen (2005:551). Av underlagen framgår vidare att lånet hade betalats ut till bostadsbolaget. I dokumentationen över granskningen av lånefordringar finns en anteckning om att bostadsbolaget och utslussningsbolaget utgjorde en oäkta koncern.

I revisionsdokumentationen för **bostadsbolaget** har A-son i dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* för respektive räkenskapsår antecknat ”Närståendetransaktioner, är det marknadsmässiga hyror mot närstående bolag. Då samtlig försäljning går till nära bolag kan den lätt manipuleras”. A-son identifierade även att merparten av inköp och försäljning skedde gentemot närståendebolagen familjehemsbolaget och lägenhetsbolaget och att det hade skett många och stora transaktioner mellan närståendebolagen. Han angav även att det fanns flera reverser och lån mellan närståendebolag. Av revisionsdokumentationen framgår vidare att BB var anställd och involverad i bostadsbolagets verksamhet.

I dokumentationen för **lägenhetsbolaget** har A-son i dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* för respektive räkenskapsår antecknat att bostadsbolaget var ett närståendebolag. För år 2021 har han även antecknat att holdingbolag 1 och holdingbolag 2 (se bilaga 2) var närståendebolag. Dokumentationen för såväl lägenhetsbolaget som bostadsbolaget innehåller i övrigt en koncernmatris som visar CC:s ägande i 14 olika bolag.

Revisorsinspektionen har vid sin genomgång av dokumentationen i de fyra nu aktuella bolagen kunnat konstatera att flera personer återkommer i olika sammanhang, kopplade till familjehemsbolaget, utslussningsbolaget, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget. Namnen på dessa personer förekommer bl.a. på fakturor, avtal, lån, inköp av bilar, köp av bostadsrätter, löneutbetalningar, arvoden och ersättningar till familjehem. Också flera bolag förekommer återkommande. Det kan inte utläsas om A-son för någon av dessa personer eller bolag utredde om de var närstående eller om han gjorde några avstämningar med de olika företagsledningarna för att bilda sig en uppfattning om förekomsten av närståendetransaktioner.

A-son har uppgett följande.

Det kan finnas ett närståendeförhållande mellan utslussningsbolaget och familjehemsbolaget samt dess moderbolag. Vidare är de bolag där CC är verklig huvudman, dvs. bostadsbolaget och lägenhetsbolaget, närstående till varandra.

CC har genom sitt ägande i bostadsbolaget och lägenhetsbolaget tillhandahållit tjänster i form av uthyrning till utslussningsbolaget och familjehemsbolaget. A-son har däremot inte bedömt att det finns ett närståendeförhållande till de bolagen. Hans uppfattning är att det måste finnas ett släktskap eller en privat relation till ägarkretsen eller ägande i de nämnda bolagen för att förhållandet ska ses som närstående. Naturligtvis har CC och närstående till honom (bröder) tillhandahållit tjänster via bolag och har haft ett anställningsförhållande i familjehemsbolaget. Detta enskilt anser han dock inte kan läggas till grund för bedömningen att transaktioner mellan bolagen som CC kontrollerar och familjehemsbolaget och utslussningsbolaget inte skulle vara affärsmässigt motiverade.

Enligt den aktiebok som finns i akten för bostadsbolaget har CC ägt bolaget sedan 1 januari 2020. Efter ägarförändringen den 1 januari 2020 kan inte bolaget bedömas som en oäkta koncern till utslussningsbolaget. I dokumentationen finns förvisso en anteckning

från en revisionsmedarbetare om att bostadsbolaget och utslussningsbolaget är en oäkta koncern. Han stämde dock av mot aktieboken i bostadsbolaget och kom till slutsatsen att så inte var fallet.

3.2 Förbjudna lån

I syfte att ge en överblick över förekommande lån har Revisorsinspektionen upprättat en matris per bokslutstillfället för respektive bolag och räkenskapsår. I bilaga 4 finns dessutom en bild som visar fordringar och skulder i familjehemsbolaget, utslussningsbolaget, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget.

2020						
Långgivare	Familjehemsbolaget	Utslussningsbolaget	Bostadsbolaget	Lägenhetsbolaget	Summa låneskulder	Balansomslutning
Låntagare						
Familjehemsbolaget					-	19 655
Utslussningsbolaget	1 289				- 1 289	4 679
Bostadsbolaget	7 130	751		2 495	- 10 376	21 736
Lägenhetsbolaget					-	4 570
Moderbolag till familjehemsbolaget		720				
BB			50			
Övriga	2 625		1 153			
Summa utlåning	11 044	1 471	1 203	2 495		
Summa tillgångar	19 655	4 679	21 736	4 570		

2021							
Långgivare	Familjehemsbolaget	Utslussningsbolaget	Bostadsbolaget	Lägenhetsbolaget	Övriga	Summa låneskulder	Balansomslutning
Låntagare							
Familjehemsbolaget						-	13 135
Utslussningsbolaget	30					- 30	
Bostadsbolaget	4 058			2 694	546	- 7 298	26 916
Lägenhetsbolaget						-	5 799
Fastighetsbolaget			1 978				
Holdingbolag 1				50			
Holdingbolag 2				50			
BB			116				
Övriga	3 505		983	1 000			
Summa utlåning	7 593		3 077	3 794			
Summa tillgångar	13 135		26 916	5 799			

Familjehemsbolaget

Familjehemsbolagets balansomslutning för **räkenskapsåret 2020** uppgick till 19,7 mnkr. I balansräkningen fanns per balansdagen 11 mnkr i lånefordringar, se tabell nedan.

Motpart och lånetidpunkt	Belopp i tkr	Familjehemsbolagets signatur	Närstående ¹ genom ägande/styrelse	Motparts signatur	Motpart närstående ² genom ägande/styrelse
Utslussningsbolaget 2020-08-24	320	Kan inte utläsas	Styrelse: AA	BB	Ägare: BB Styrelse: BB, BX (suppl)
Utslussningsbolaget löpande 2019-07-31 – 2020-09-24	969	Ingen	Styrelse: AA	BB	Ägare: BB Styrelse: BB, BX (suppl)
Bostadsbolaget 2020-03-18	20	AA	Styrelse: AA	BB	Styrelse: BB, BX (suppl)
Bostadsbolaget 2020-07-17	3 800	Kan inte utläsas	Styrelse: AA	BB	Styrelse: BB, BX (suppl)
Bostadsbolaget 2020-08-27	1 200	Kan inte utläsas	Styrelse: AA	BB	Styrelse: BB, BX (suppl)
Bostadsbolaget 2020-10-20	1 550	Ingen	Styrelse: AA	CC	Styrelse: CC, BB (suppl)
Bostadsbolaget 2020-11-15	560	AA	Styrelse: AA	CC	Styrelse: CC, BB (suppl)
Övriga (Holdingbolag 3) 2020-10-30	2 525	AA	Styrelse: AA	GG	Ägare: Okänt Styrelse: Ej relevant
Övriga (HH) 2020-10-07	100	BB	Styrelse: AA	HH	Ej tillämpligt, privatperson

I fråga om lånefordringarna antecknade A-son under posten Övriga fordringar *att* han hade stämt av mot bokslutsbilaga, *att* större poster hade stämts av mot reverser och avtal *och att* 6,6 mnkr hade stämts av mot revisionsdokumentation i bostadsbolaget. Han bedömde att fordringarna var korrekt värderade och att inget nedskrivningsbehov förelåg. Därtill konstaterade han att det fanns ett resultatfel om 4 procent avseende uteblivna/obetalda räntetäkter som han bedömde inte krävde någon åtgärd. Vidare framgår det av dokumentationen att han gjorde en rimlighetsbedömning av posten Andra långfristiga fordringar och en jämförelse med föregående år utan anmärkning.

Bland underlagen finns ett intyg av BB där denne anger att han borgar för lånen om 1,29 mnkr privat och med privat fastighet.

Som framgår av tabellen ovan finns det flera avtal där underskriften för bostadsbolaget och utslussningsbolaget har gjorts av BB, dvs. en svärson till ägaren till familjehemsbolaget. Det finns även avtal där BB har tecknat avtalet för såväl familjehemsbolagets

¹ Avser ägande eller styrelse vid lånetidpunkten.

² Avser ägande eller styrelse vid lånetidpunkten.

räkning som för motparten. För vissa avtal saknas även underskrifter eller kan det inte uttydas vem som har signerat för familjehemsbolagets räkning.

Familjehemsbolagets balansomslutning uppgick enligt årsredovisningen för **räkenskapsåret 2021** till 13,1 mnkr. I balansräkningen fanns per balansdagen 7,6 mnkr i lånefordringar, se tabell nedan.

Motpart och lånetidpunkt	Belopp i tkr	Familjehemsbolagets signatur	Närstående genom ägande/styrelse	Motparts signatur	Motpart närstående genom ägande/styrelse
Utslussningsbolaget 2021-12-31	30	Ingen, avser en faktura	Styrelse: AA	Ingen, avser en faktura	Ägare: BB Styrelse: BB, BX (suppl)
Bostadsbolaget 2020-07-17	600 (kvar av 3 800)	Kan inte utläsas	Styrelse: AA	BB	Styrelse: BB, BX (suppl)
Bostadsbolaget 2020-08-27	1 200	Kan inte utläsas	Styrelse: AA	BB	Styrelse: BB, BX (suppl)
Bostadsbolaget 2020-10-20	1 550	Ingen	Styrelse: AA	CC	Styrelse: CC, BB (suppl)
Bostadsbolaget 2020-11-15	560	AA	Styrelse: AA	CC	Styrelse: CC, BB (suppl)
Bostadsbolaget 2021-12-31	148	Ingen, avser ränta	Styrelse: AA	Ingen, avser ränta	Styrelse: CC, CX
Övriga (Holdingbolag 3) 2020-10-30	3 275	AA	Styrelse: AA	GG	Ägare: Okänt Styrelse: Ej relevant
Övriga (Holdingbolag 3) 2020-10-30	230	Ingen, avser ränta	Styrelse: AA	Ingen, avser ränta	Ägare: Okänt Styrelse: Ej relevant

Som framgår av tabellen, jämförd med tabellen för föregående år, avser de för året nytillkomna fordringarna en faktura, räntor och utökning av ett tidigare lån.

A-son har vid sin granskning av Övriga fordringar antecknat *att* han hade stämt av lånen mot reverser utan anmärkning, *att* ränta hade räknats upp och ställts ut mot faktura *och att* större poster hade stämts av mot underlag utan anmärkning.

A-son har uppgett följande.

Familjehemsbolaget och dess moderbolag är koncernbolag och lån mellan dessa bolag faller därför inte inom förbudskategorin. Bostadsbolaget och lägenhetsbolaget ägs av CC och dessa två bolag ingår i en helägd koncern, varför de inte heller kan anses ingå i den förbjudna kretsen. Fordringar mellan utslussningsbolaget och bostadsbolaget ingick i den

förbjudna kretsen till den 1 januari 2020, därefter är hans bedömning att de genom olika verkliga huvudmän inte ingår i den förbjudna kretsen. Fordringar mellan utslussningsbolaget och familjehemsbolaget ingår inte i den förbjudna kretsen. Svärson ingår inte i den förbjudna kretsen enligt aktiebolagslagen. För att bedöma om lånen är kommersiellt betingade måste lånen i första hand bedömas som förbjudna och det anser han att de inte var.

Några förteckningar över lånen finns inte för något av bolagen eller räkenskapsåren. Men han har fram till Revisorsinspektionens skrivelse inte haft kännedom om att det måste finnas en förteckning över lånen samt att det måste upplysas i revisionsberättelse. Vidare, vad han har uppfattat, omfattar kraven enbart lån som har lämnats enligt 21 kap. 2 § aktiebolagslagen, dvs. kommersiella lån. Utifrån detta resonemang har han inte bedömt dessa lån som kommersiella lån; lånen faller överhuvudtaget inte inom kategorin som omnämns i 21 kap. aktiebolagslagen.

De större fordringsposterna i familjehemsbolaget **räkenskapsåret 2020** utgjordes av lån till bostadsbolaget om 6,6 mnkr. Merparten av lånen till bostadsbolaget har undertecknats av korrekt firmatecknare. Däremot finns det brister på så sätt att samtliga skuldebrev inte är undertecknade av rätta firmatecknare. En sådan kontroll genomfördes inte vid det årets revision.

Lånen till holdingbolag 3, bostadsbolaget och utslussningsbolaget utgick med sex procents ränta. Familjehemsbolaget hade ett samarbete med dessa bolag som tydligt gynnade bolagets verksamhet. Vidare är det hans uppfattning att räntan enskilt är tillräcklig för att anse att kravet på affärsmässighet ska vara uppfyllt. Genom bolagets utlåning möjliggjordes ett fortsatt samarbete med parterna. Därmed kunde fordringarna inte bedömas som förbjudna lån.

Hans granskning av familjehemsbolaget för **räkenskapsåret 2021** motsvarade den som hade gjorts året innan. Samtliga lån löpte fortfarande med sex procents ränta, vilket vid den tidpunkten torde ha varit marknadsmässigt, eftersom blankolån hos kreditinstitut hade motsvarande räntesats. Det förekom inga nya omständigheter för verksamhetsåret mot föregående år och han gjorde därför inga andra bedömningar än tidigare och drog inte heller några andra slutsatser.

Utslussningsbolaget

Utslussningsbolagets balansomslutning uppgick för **räkenskapsåret 2020** till ca 4,7 mnkr. I balansräkningen fanns per balansdagen ca 1,5 mnkr i lånefordringar, se tabell nedan.

Motpart och lånetidpunkt	Belopp i tkr	Utslussningsbolagets signatur	Närstående genom ägande/styrelse	Motparts signatur	Motpart närstående genom ägande/styrelse
Bostadsbolaget 2019-12-15	751	BB	Ägare: BB Styrelse: BB, BX (suppl)	BB	Ägare: BB Styrelse: BB, BX (suppl)
Moderbolaget till familjehemsbolaget 2019-05-15	720	BB	Ägare: BB Styrelse: BB, BX (suppl)	AA	Ägare: AA

Av revisionsdokumentation framgår att A-son stämde av lånefordringarna mot reverser samt amortering på det nya året. Han har antecknat att bostadsbolaget och utslussningsbolaget bedömdes som en oäkta koncern. Av dokumentationen framgår även att båda lånen och räntor hade reglerats i sin helhet per augusti 2021. I fråga om fordran på familjehemsbolagets moderbolag har antecknats att BB:s svärfar, AA, var styrelseledamot i familjehemsbolaget och dess moderbolag.

A-son har uppgett följande.

När det gäller granskningen av utslussningsbolaget **räkenskapsåret 2020** bedömde han att lån till närstående bolag var affärsmässiga, eftersom de utgick med ränta om sex procent. Frågan om förbjudna lån var därför inte aktuell. När det gäller fordringsposten på bostadsbolaget bedömde han inte i revisionen om ägarförändringen var att anse som en skentransaktion. Det ska också tilläggas att han blev vald revisor i bolaget långt efter det att transaktionen hade ägt rum. Han har i revisionen bedömt att fordran var reglerad med ränta på nya året. Han borde ha bedömt om transaktionen hade gjorts enbart i syfte att kringgå låneförbudsreglerna. Han bedömde dock att fordran numera var ställd till ett bolag som inte ingick i den förbjudna kretsen, vidare att fordran hade reglerats i sin helhet och att en anmärkning därför inte behövde göras. Han ansåg däremot fordringsposten som problematisk. Han begärde därför att den snarast skulle återbetalas, vilket också hörsammades av bolaget.

Bostadsbolaget

Bostadsbolagets balansomslutning uppgick för **räkenskapsåret 2020** till 21,7 mnkr. I balansräkningen fanns per balansdagen ca 1,2 mnkr i lånefordringar, se tabell nedan.

Motpart och lånetidpunkt	Belopp i tkr	Bostadsbolagets signatur	Närstående genom ägande/styrelse	Motparts signatur	Motpart närstående genom ägande/styrelse
BB 2017-12-07	50	Ingen revers	Ägare: BB	Ingen revers	Ej tillämpligt, privatperson
Övriga (Okänt)	53	Underlag saknas	Datum osäkert	Underlag saknas	Okänt
Övriga (II) 2020-07-30	1 100	Ingen	Ägare: CC Styrelsen: BB, BX (suppl)	II	Ej tillämpligt, privatperson

Av utredningen i ärendet framgår att den fordran om 50 tkr som avsåg ej inbetalt aktiekapital av aktieägare BB (se avsnitt 2) fanns kvar i bokslutet för år 2020 och redovisades som Andra långfristiga fordringar. Någon granskning av fordran går inte att utläsa av dokumentationen.

A-son har vid sin granskning av Övriga fordringar antecknat att lånet om 1 100 tkr till en enskild individ (II) stämde av mot revers. Dokumentationen innehåller en anteckning om att räntan uppgick till två procent och att lånet enligt avtal skulle lösas i januari 2021. Posten om 53 tkr nämns inte i dokumentationen. Däremot finns en anteckning om att fordringarna bedömdes vara korrekt värderade och att posten kunde fastställas.

För **räkenskapsåret 2021** uppgick bostadsbolagets balansomslutning till 26,9 mnkr. I balansräkningen för år 2021 fanns per balansdagen ca 3,0 mnkr i lånefordringar, se tabell nedan.

Motpart och lånetidpunkt	Belopp i Tkr	Bostadsbolagets signatur	Närstående genom ägande/styrelse	Motparts signatur	Motpart närstående genom ägande/styrelse
BB 2017-12-07	50	Ingen revers	Ägare: BB	Ingen revers	Ej tillämpligt, privatperson
BB 2021-09-24	66	Ingen revers Avser en inbetalning till Kronofogden.	Ägare: CC Styrelsen: CC, CX (suppl)	Ingen revers	Ej tillämpligt, privatperson
Fastighetsbolaget 2021-04-07	1 942	CC	Ägare: CC Styrelsen: CC, CX (suppl)	FF finns förtryckt, men signatur saknas	Ägare: Okänt Styrelse: FF, CX (suppl)
Fastighetsbolaget 2021-07-21	36	Ingen revers	Ägare: CC Styrelsen: CC, CX (suppl)	Ingen revers	Ägare: Okänt Styrelse: FF, CX (suppl)
Övriga (Okänt) 2020-06-02	53	Underlag är ett bilinköp signerat av BB	Ägare: BB Styrelse: BB, BX (suppl)	Signatur saknas	Okänt

Övriga (II) 2020-07-30	600	Ingen	Ägare: CC Styrelse: BB, BX (suppl)	II	Ej tillämpligt, privat- person
Övriga (Förvaltningsbolaget) 2021-11-15	300	CC	Ägare: CC Styrelsen: CC, CX (suppl)	IY, borgensåtagande signerat av II	Ägare: Okänt Styrelse: Ej relevant
Övriga (JJ) 2021-03-15	30	Kan inte utläsas	Ägare: CC Styrelsen: CC, CX (suppl)	JJ	Ej tillämpligt, privat- person

Av dokumentationen för finansiella anläggningstillgångar framgår att fordran på BB på konto 1380 om 50 tkr låg kvar. A-son har antecknat att konto 1380 avsåg en post från år 2017 med texten Aktiekapital men att det inte framgick vilket bolag det avsåg. Iakttagelsen lämnades utan anmärkning.

Under Övriga fordringar fanns per bokslutet en fordran på BB om 66 tkr. Fordran avsåg en betalning per den 24 september 2021 till Kronofogdemyndigheten för BB privat. Denna reglerades via lönebesked per den 25 juli 2022. Fordran på BB fanns alltså kvar i tio månader. A-son har antecknat att ”Han satt i styrelsen fram till den 2021-02-02, se 16.01//posten löneredovisad i juli, frågan är om det är ett förbjudet lån, med hänvisning till beloppets storlek ser jag det som en avräkning, ska likställas med att skatter och deklaration ej gjorts i rätt tidpunkt med beloppet. Dock ej förbjudet lån”. Senare, som en kommentar i slutsatsen på granskningsprogrammet till posten Övriga fordringar, har han antecknat att det mer skulle ses som att en oredovisad lön hade reglerats.

Vad gäller lånet till II har A-son antecknat att ränta utgick med två procent, att lånet skulle lösas i januari 2021 men att enbart 500 tkr hade amorterats under året. Han har även antecknat att ett nytt avtal om förlängning hade erhållits och att han bedömde det som ok. I dokumentationen finns skuldebrevet, kompletterat med ett tillägg direkt på skuldebrevet som visar att lånet förlängts till den 31 december 2023. I fråga om lånet till förvaltningsbolaget har A-son antecknat att II satt i styrelsen, att räntan på lånet uppgick till 20 procent och att amorteringen skulle ske i sin helhet den 20 februari 2022. Enligt anteckningen hade amortering inte skett per den 13 juli 2022.

I dokumentationen finns även en anteckning om att lånefordringen på 53 tkr avsåg ett inköp av en bil. Som revisionsbevis finns ett köpekontrakt, signerat av säljaren och BB. Det går inte att utläsa vem lånet är utställt till. Lånet till JJ stämde av mot revers med en anteckning om att ränta skulle utgå med tre procent.

Fastighetsbolaget blev under år 2022 dotterbolag till bostadsbolaget men var inte det vid lånetillfället. CC:s maka, CX, var under år 2021 styrelsesuppleant i båda bolagen. Lånefordran på fastighetsbolaget stämde i granskningsprogrammet för finansiella anläggningstillgångar av mot skuldebrev utan anmärkning. På skuldebrevet saknas motpartens signatur. Det finns även ett underlag för en utbetalning till fastighetsbolaget på 36 tkr avseende en handpenning för en bostadsrätt.

A-son har uppgett följande.

När det gäller fordran som avsåg aktiekapital kunde posten inte fastställas. Däremot bedömdes det inte som andelar i dotterbolag, utan som utlåning till ett bolag. Posten som uppgår till 50 tkr och utgör 0,4 procent av summa finansiella tillgångar för verksamhetsåret 2020 och 0,2 procent av posten för 2021. Posten ansågs inte väsentlig och fokus lades i stället på andra betydelsefulla balansposter. Det ansåg han sig också ha stöd för enligt sedvanlig revisionsmetodik. Det gjordes alltså ingen granskning av posten om 50 tkr.

I granskningen av bostadsbolaget för **räkenskapsåret 2020** bedömdes inte lånet till II som ett lån till närstående, eftersom II inte ingick i den förbjudna kretsen. Vidare bedömdes övriga poster som uppenbart oväsentliga till belopp och det gjordes därför ingen granskning av posterna.

Vid revisionen av bostadsbolaget för **räkenskapsåret 2021** rörde betalningen av BB:s privata skuld till Kronofogdemyndigheten om 66 tkr ett obetydligt belopp. Enligt praxis ska ett antal rekvisit vara uppfyllda för att det ska anses som förbjudet lån. Bland annat ska det finnas en låneavsikt, vilket är svårt att påvisa i detta fall. Förfarandet att företagsledaren gör ett utlägg som sedan regleras genom löneredovisning visar tydligt att låneavsikten inte var uppfylld utan att det mer ska ses som en avräkning. I detta fall hade uttaget inte löneredovisats i samma period som uttaget, varför han landade i sin slutsats. Han vidhåller att det var ett korrekt beslut.

Vid granskningstidpunkten fanns det ingen kännedom om att ytterligare personer och bolag tillhörde närståendekretsen eller den förbjudna kretsen enligt aktiebolagslagen. Inte heller hans planering eller förståelse av verksamheten påvisade det.

Samtliga väsentliga fordringar granskades mot avtal och marknadsmässig ränta utgick på samtliga mellanhavanden. Slutligen hade mellanhavanden också tillkommit till följd av affärstransaktioner. Han anser inte att det förelåg någon situation där fordringar på

närstående bolag som inte var koncernbolag inte var affärsmässiga. Det fanns alltså inga lån att betrakta som förbjudna.

Lägenhetsbolaget

Lägenhetsbolagets balansomslutning uppgick för år **2020** till 4,6 mnkr. I balansräkningen fanns per balansdagen ca 2,5 mnkr i lånefordringar, se tabell nedan.

Motpart och lånetidpunkt	Belopp i tkr	Lägenhetsbolaget signatur	Närstående genom ägande/styrelse	Motparts signatur	Motpart närstående genom ägande/styrelse
Bostadsbolaget 2020-08-27	300	Kan inte utläsas	Ägare: CC	BB	Ägare: CC
Bostadsbolaget 2020-09-03	1 900	Underlaget utgörs av köpeavtal, signerat av CC	Ägare: CC	BB	Ägare: CC
Bostadsbolaget 2020-09-03	295	Underlaget utgörs av köpeavtal, signerat av CC	Ägare: CC	BB	Ägare: CC

A-son har i dokumentationen av sin granskning av övriga fordringar antecknat att han hade gjort en motpartsavstämning och att han hade identifierat en differens gentemot bostadsbolaget som inte var väsentlig och därmed kunde lämnas utan anmärkning. Revisorsinspektionen kan genom utredningen konstatera att det förelåg en större differens mellan redovisningen i lägenhetsbolaget och bostadsbolaget med anledning av en försäljning av en fastighet på 295 tkr. I bostadsbolaget hade detta belopp tagits upp som en skuld men det redovisades inte som en fordran i lägenhetsbolaget.

Lägenhetsbolagets balansomslutning uppgick för år **2021** till 5,8 mnkr. I balansräkningen fanns ca 3,8 mnkr i lånefordringar, se tabell nedan.

Motpart och lånetidpunkt	Belopp i tkr	Lägenhetsbolagets signatur	Närstående genom ägande/styrelse	Motparts signatur	Motpart närstående genom ägande/styrelse
Bostadsbolaget 2020-08-27	300	Kan inte utläsas	Ägare: CC	BB	Ägare: CC
Bostadsbolaget 2020-09-03	1 900	Underlaget utgörs av köpeavtal, signerat av CC	Ägare: CC	BB	Ägare: CC
Bostadsbolaget 2020-09-03	295	Underlaget utgörs av köpeavtal, signerat av CC	Ägare: CC	BB	Ägare: CC
Bostadsbolaget 2021-12-31	199	Ingen, avser ränta	Ägare: CC	Ingen, avser ränta	Ägare: Moderbolaget till Bostadsbolaget (CC ägare) Styrelse: CC, CX
Holdingbolag 1 2021-12-23	50	Ingen revers finns, avser försäljning av ett bolag signerad CC	Ägare: CC	CC	Ägare: Moderbolaget till Bostadsbolaget (CC ägare)

					Styrelse: CY (ordf), CC, CX (suppl)
Holdingbolag 2 2021-12-23	50	Ingen revers finns, avser försäljning av ett bolag signerad CC	Ägare: CC	CC	Ägare: Moderbolaget till Bostadsbolaget (CC ägare) Styrelse: CC, CX (suppl)
Familjekonsultsbolaget 2016-10-27	1 000	CZ	Ägare: CC	KK	Ägare: Okänt Styrelse: Ej relevant

Av dokumentationen kring övriga fordringar framgår att A-son avseende fordringarna på bostadsbolaget identifierade den differens om 295 tkr som låg kvar sedan föregående år och att bolaget rättade den.

Av dokumentationen framgår även att A-son gjorde motpartsavstämningar för bostadsbolaget, holdingbolag 1 och holdingbolag 2 utan anmärkning.

I revisionsdokumentationen är antecknat att lägenhetsbolaget varje månad erhöll ränteintäkter men att det inte fanns någon tillhörande fordran. Efter korrespondens med bolaget framkom en revers från år 2016. Reversen avsåg en fordran på familjekonsultsbolaget. Denna fordran, som uppgick till 1 mnkr, hade tidigare inte varit redovisad men bokades nu upp.

Av dokumentationen kan inte för något av bolagen eller räkenskapsåren utläsas om A-son – mot bakgrund av att det i flera fall rörde sig om lån till närstående – övervägde om dessa lån utgjorde förbjudna lån eller om han annars bedömde affärsmässigheten i lånen. Det framgår inte heller om han i fråga om övriga lånefordringar gjorde några överväganden om huruvida låntagarna tillhörde närståendekretsen. Det finns inte för något av bolagen någon förteckning över närståendelån.

A-son har uppgett följande.

Han konstaterade i samband med granskningen av lägenhetsbolaget för **räkenskapsåret 2020** att det utgick ränta med sex procent på lånen till bostadsbolaget.

Vad gäller **räkenskapsåret 2021** hade samtliga fordringar på lägenhetsbolaget uppkommit i samband med en affärstransaktion. Vidare utgick det ränta motsvarande marknadsräntan på obetalda fordringar.

Lånet till familjekonsultsbolaget bedömdes utifrån förutsättningen att det fanns en fordran om 1 mnkr som inte var upptagen. Fordran var en konsekvens av en fastighets-

affär och det bedömdes därför som rimligt att rättelse skulle göras mot resultaträkningen som en skattepliktig intäkt. Förpliktelsen stämde av. Det fanns också en ränteutbetalning som gjordes löpande i enlighet med avtal. Posten bedömdes som rimlig och marknadsmässig. Det ska tilläggas att transaktionen inte heller hörde till verksamhetsåret utan hade skett långt tidigare och att han därför inte hade förutsättningar att bedöma den eller göra några överväganden kring den.

I övrigt hade merparten av lägenhetsbolagets fordringar uppkommit till följd av fastighetstransaktioner som kan anses som bolagets ordinarie verksamhet. Han ansåg att fordringarna kunde bedömas som förenliga med bolagets verksamhet. Den genomförda revisionen i lägenhetsbolaget var omfattande och samtliga poster granskades i större omfattning.

3.3 Revisorsinspektionens bedömning

Tillämpliga bestämmelser

Av ISA 500 *Revisionsbevis* p. 6 framgår att en revisor ska utforma och utföra granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna för att inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis. Revisionsbevisens kvalitet är beroende av deras ändamålsenlighet, dvs. deras relevans och tillförlitlighet som stöd för de slutsatser som revisorn använder sig av som grund för sitt uttalande. Hur tillförlitligt ett revisionsbevis är påverkas av dess källa och karaktär och dess värde beror på under vilka särskilda omständigheter som det har inhämtats (p. A 5).

I ISA 550 *Närstående förhållanden* p. 2 anges att många närståendetransaktioner sker inom ramen för den normala affärsverksamheten. I sådana fall medför de kanske inte större risk för väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna än liknande transaktioner med fristående parter. I vissa fall kan dock närståenderelationer och närståendetransaktioners karaktär ge upphov till högre risker för väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna än transaktioner med fristående parter.

Även om det tillämpliga ramverket för finansiell rapportering enbart fastställer minimikrav eller inga krav alls när det gäller närstående, behöver revisorn enligt ISA 550 p. 4 ändå skaffa sig en tillräcklig förståelse för företagets närståenderelationer och närståendetransaktioner för att kunna dra slutsatser om huruvida de finansiella rapporterna, i den mån de påverkas av dessa relationer och transaktioner, uppnår en rättvisande

bild. Dessutom är, enligt p. 5, en förståelse för företagets närstående relationer och närståendetransaktioner relevant när revisorn – i enlighet med vad ISA 240 *Revisorns ansvar avseende oegentligheter i en revision av finansiella rapporter* kräver – ska bedöma om det finns en eller flera faktorer som innebär en risk för oegentligheter. Det sammanhänger med att det kan vara lättare att begå oegentligheter genom närstående.

Av ISA 550 p. 6 och 7 följer att på grund av de inneboende begränsningarna i en revision finns det alltid risk för att vissa väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna inte upptäcks, även om revisionen är korrekt planerad och utförs enligt ISA. Det är därför särskilt viktigt att revisorn förhåller sig professionellt skeptisk när han eller hon planerar och utför revisionen, mot bakgrund av att det kan finnas dolda närstående relationer och närståendetransaktioner.

Enligt ISA 550 p. 11 ska revisorn som en del av sin riskbedömning utföra de granskningsåtgärder som beskrivs i p. 12–17 i samma standard. Revisorn ska enligt p. 13 fråga företagsledningen om vilka företagets närstående är och om karaktären på relationerna mellan företaget och de närstående. Revisorn ska också fråga vilka eventuella transaktioner som har ingåtts med närstående under räkenskapsåret och vad syftet med transaktionerna är. Under revisionen ska revisorn enligt p. 15 vid inspektion av dokument och handlingar hela tiden vara uppmärksam på överenskommelser eller annan information som kan tyda på närstående relationer eller närståendetransaktioner som företagsledningen inte har identifierat eller upplyst revisorn om.

Av 21 kap. 1 § aktiebolagslagen följer bl.a. att ett aktiebolag som huvudregel inte får lämna penninglån till den s.k. förbjudna kretsen. Denna omfattar 1) den som äger aktier i bolaget eller i annat bolag i samma koncern, 2) den som är styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget eller i annat bolag i samma koncern, 3) den som är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till den som avses i 1 eller 2, och 4) den som är besvägrad med den som avses i 1 eller 2 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon. Penninglån får inte heller, enligt punkten 5, lämnas till en juridisk person över vilken en person som avses i 1–4, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

Den tidpunkt som ska ligga till grund för bedömningen om en person tillhör den förbjudna kretsen är lånetillfället, dvs. när avtal om försträckning ingås. När det gäller

styrelsesuppleanter ska dessa vid tillämpning av låneförbudet jämföras med ordinarie styrelseledamöter.³

I 21 kap. 2 § aktiebolagslagen anges att låneförbudet i 1 § inte gäller om gäldenären är ett företag i en koncern i vilken det långivande bolaget ingår (första stycket 2). Låneförbudet gäller inte heller s.k. kommersiella lån, dvs. lån som är avsedda uteslutande för gäldenärens rörelse och som bolaget lämnar av rent affärsmässiga skäl (första stycket 3).

För att undantaget för kommersiella lån ska vara tillämpligt krävs alltså att det är betingat av affärsmässiga skäl. Affärsmässigheten ska bedömas enbart utifrån det långivande bolagets intressen. Det innebär att lånet ska vara ägnat att, direkt eller indirekt, främja den verksamhet som det långivande bolaget bedriver. Så kan vara fallet om lånet lämnas för att finansiera en verksamhet som bolaget självt ska ta del i eller som bolaget har ett intresse av att den kommer till stånd.⁴ Vidare ska lånet vara ”avsett uteslutande för gäldenärens rörelse”. Med rörelse avses all näringsverksamhet, oberoende av om gäldenären är en fysisk eller juridisk person och oberoende av om rörelsen är vinstsyftande eller ej.⁵ Kravet på att lånet – för att räknas som kommersiellt lån – ska vara avsett ”uteslutande för gäldenärens rörelse” är ägnat att förhindra lån för privat konsumtion och innebär inte att lånets anknytning till den aktuella rörelsen måste vara av mera kvalificerat slag.

Styrelsen och den verkställande direktören ska enligt 21 kap. 10 § aktiebolagslagen varje räkenskapsår upprätta en särskild förteckning över lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 2 § första stycket 3. I förteckningen ska anges namnen på de personer till vilka förskott eller lån har lämnats eller för vilka säkerhet har ställts. Av 9 kap. 32 § första stycket 3 samma lag följer att revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en sådan förteckning.

Av 9 kap. 33 § andra stycket aktiebolagslagen följer vidare att bolagets revisor ska anmärka i revisionsberättelsen om han eller hon vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget eller på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen.

---

³ Se NJA 2015 s. 578.

⁴ Se prop. 1973:93 s. 93.

⁵ Se prop. 1975:103 s. 493.

En revisor måste vara särskilt uppmärksam när det gäller fordringar på och transaktioner med personer eller företag som är närstående till revisionsklienten. God revisionssed kräver bl.a. att revisorn bildar sig en välgrundad uppfattning i frågan om sådana fordringar och transaktioner utgör lån till den förbjudna kretsen och därmed strider mot bestämmelserna om låneförbud i 21 kap. 1 § aktiebolagslagen.

Bedömningen i de nu aktuella fallen

A-son hade vid sin granskning av de här aktuella bolagen tillgång till såväl aktieböcker som uppgifter om styrelsesammansättningar och familjerelationer. Av dokumentationen framgår också att han vid tidpunkten för revisionsplaneringen bedömde att flera av bolagen var närstående med varandra. Informationen borde ha föranlett honom att närmare utreda syftet med och arten av transaktionerna mellan bolagen.

Under utredningens gång har A-son, i motsats till slutsatserna i dokumentationen, redovisat en delvis annan uppfattning om förekomsten av närståendeförhållanden än den som kom till uttryck vid planeringen av revisionerna. Han har sålunda uppgett att närståendeförhållandet var avhängigt vem som ansågs utgöra den verkliga huvudmannen för respektive bolag och att det endast fanns kopplingar mellan dels familjehemsbolaget och dess moderbolag, dels bostadsbolaget och lägenhetsbolaget.

Revisorsinspektionen konstaterar att det i ärendet är utrett att AA, som var ägare av och styrelseledamot i familjehemsbolaget, också var svärfar till BB, som var ägare och styrelseledamot i utslussningsbolaget. Från familjehemsbolagets perspektiv ingick därmed såväl BB som utslussningsbolaget i den s.k. förbjudna kretsen (se 21 kap. 1 § 4 och 5 aktiebolagslagen).

Revisorsinspektionens genomgång av aktieboken för bostadsbolaget visar på två datum för när BB:s aktier i bolaget övergick till CC, både den 1 januari 2020 och den 1 juli 2020. Oavsett tidpunkten för CC:s förvärv satt emellertid BB kvar i bostadsbolagets styrelse fram till februari 2021. Det innebär att, från familjehemsbolagets och utslussningsbolagets perspektiv, tillhörde BB såsom styrelseledamot i bolagen den förbjudna kretsen och detta även sedan han hade överlåtits sina aktier (se 21 kap. 1 § 2 aktiebolagslagen). Revisorsinspektionen noterar att A-son själv drog motsvarande slutsats när han bedömde bostadsbolagets fordran på BB om 66 tkr.

Både lägenhetsbolaget och bostadsbolaget ägdes ytterst av en och samma person, CC. Bolagen var därför närstående till varandra på det sätt som följer av 21 kap. 1 § 1 och 5 aktiebolagslagen. Lån mellan bolagen träffades därför av låneförbudet, såvida de inte omfattades av något av undantagen i 21 kap. 2 §.

A-son har menat att bolagen ingick i samma koncern och att lån mellan bolagen därför – till följd av koncernundantaget i 21 kap. 2 § aktiebolagslagen – inte skulle strida mot låneförbudet. Revisorsinspektionen konstaterar dock att det inte förelåg något koncernförhållande i aktiebolagslagens mening (jfr 1 kap. 11 § aktiebolagslagen) och att koncernundantaget därför inte var tillämpligt.

Frågan är då om lån ändå kunde lämnas med stöd av undantaget för kommersiella lån i 21 kap. 2 § aktiebolagslagen.

Om ett lån lämnas med stöd av det undantaget, ska det förtecknas i en särskild förteckning (se 21 kap. 10 § aktiebolagslagen). Redan den omständighet att det inte finns några förteckningar för lånen indikerar att de inte hade lämnats med stöd av undantaget för kommersiella lån. Även i övrigt gav omständigheterna A-son anledning att iaktta en ökad professionell skepticism vad gäller lånens natur, däribland att flera av bolagen förekom såväl som långivare som låntagare och att det vid flera tillfällen hade varit samma person som hade signerat avtalen för båda parter. Såvitt framgår av hans dokumentation övervägde han endast i fråga om en fordran huruvida det kunde röra sig om ett förbjudet lån, vilket han sedermera avfärdade. Han har i sina yttranden till Revisorsinspektionen menat att lånen var affärsmässiga till följd av den sexprocentiga ränta som utgick enligt låneavtalen och har uppgett att lånen var ett sätt för bolagen att fortsatt bedriva verksamhet med varandra. Han har emellertid inte lämnat några uppgifter som tyder på att han inhämtade någon närmare information om lånen. Han saknade därmed möjlighet att bedöma om de särskilda villkor som gäller för kommersiella lån var uppfyllda.

Enligt Revisorsinspektionens bedömning hade A-son därför, vid tidpunkten för revisionsberättelsernas undertecknande, inte underlag för att dra någon annan slutsats än att det hade förekommit förbjudna lån i bolagen. Hans granskning var alltså bristfällig.

Vad gäller övriga lån går det inte att av vare sig A-sons dokumentation eller hans yttranden till Revisorsinspektionen att utläsa att han gjorde några överväganden om eventuell närståendeproblematik. Han har därmed brustit i sin granskning även i dessa delar.

Genom sin bristande granskning av förekommande lånefordringar i samtliga bolag har A-son åsidosatt god revisionssed.

4 Intäkter (alla bolag)

Familjehemsbolaget

Av familjehemsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2020** framgår att bolaget redovisade en nettoomsättning om 48,1 mnkr. Detta var en ökning med 40 mnkr från föregående år. Under rubriken *Väsentliga händelser under räkenskapsåret* anges att bolaget hade utökat med andra tjänster under året. Den övergripande väsentligheten uppgick för året till 1,0 mnkr.

Av dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* framgår att A-son bedömde att det fanns risk för oegentligheter i intäkterna. Av hans anteckningar framgår att intäkterna var förknippade med hög inneboende risk och hög kontrollrisk. Han har också noterat att bolagets verksamhet hade ändrat inriktning och tagit fart på grund av samarbetet med bostadsbolaget och att detta förklarade den kraftiga ökningen av omsättning och kostnader mot föregående år.

Familjehemsbolagets intäkter avsåg främst intäkter från olika kommuner, såsom ersättning för placerade personer. Av A-sons dokumentation framgår att han kontrollerade två kommunavtal mot två månaders fakturering, totalt fyra kundfakturer. Han stickprovsgranskade bolagets 21 största fakturer som alla hade fakturabelopp över 150 tkr. Han genomförde en okulär besiktning av om fakturorna innehöll uppgifter om vad som fakturerades, referens till avtal, kundnummer och person som var placerad. Stickprovet motsvarade enligt hans anteckningar cirka tio procent av bolagets nettoomsättning. Det framgår dock inte om han följde upp eller verifierade uppgifterna. Han läste även igenom avtal med de tio, sett till försäljning, största kommunerna.

Enligt dokumentationen utförde A-son periodiseringskontroll och betalningskontroll på nya året. Han bedömde att det inte behövdes reservation för osäkra fordringar, eftersom kunderna utgjordes av kommuner, stadsdelsnämnder eller statliga aktörer.

Av revisionsdokumentationen framgår inte vad de utökade tjänsterna bestod av och hur förändringen av tjänsteutbudet och intäktsökningen granskades.

Hans bedömning var att intäktsredovisningen var korrekt hanterad och kunde fastställas.

A-son har i samband med att han yttrat sig till Revisorsinspektionen gett in ett kontoutdrag. Enligt utdraget, som är daterat den 14 augusti 2024, uppgick bolagets fakturerade vårdavgifter till 40,8 mnkr för räkenskapsåret 2020. I utdraget anges de avtal som utgjorde underlag för faktureringen.

Av familjehemsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2021** framgår att bolaget redovisade en nettoomsättning om 35,7 mnkr. Under rubriken *Väsentliga händelser under räkenskapsåret* anges att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i slutet av året hade dragit in bolagets tillstånd men att bolaget tack vare sin icke-tillståndspliktiga verksamhet hade kunnat fortsätta bedriva verksamhet. Den övergripande väsentligheten uppgick till 0,6 mnkr.

Av dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* med bilaga framgår att A-son bedömde att det fanns risk för oegentligheter i intäkterna. Han har också antecknat att intäkterna var förknippade med hög inneboende risk och hög kontrollrisk.

Enligt dokumentationen kontrollerade A-sons elva avtal mot kundfakturer. Dessa avtal avsåg de nio, utifrån försäljning, största kommunerna. Stickprovet motsvarade ca 14 procent av bolagets nettoomsättning.

A-son utförde också periodiseringskontroll och betalningskontroll på nya året. Han fann att 280 tkr av kundfordringarna var obetalda den 10 juni 2022. Fordringarna avsåg tre kommuner. Dessa hade motsatt sig att betala fakturorna, eftersom de ansåg att bolaget hade begått avtalsbrott genom att inte längre ha tillstånd för sin verksamhet. I bokslutet bokades fordringarna om som konstaterade kundförluster.

Det kan av dokumentationen inte utläsas vad den icke-tillståndspliktiga verksamheten bestod av och om A-son granskade denna verksamhet.

Hans bedömning var att försäljningen framstod som rimligt redovisad.

A-son har uppgett följande.

Familjehemsbolaget hade under **år 2020** utökat med flera verksamhetsgrenar, såsom skyddat boende för utsatta kvinnor. Detta var dock inte den bidragande anledningen till omsättningsökningen från år 2019 till år 2020. Omsättningstillväxten berodde så gott som

uteslutande på befintliga tjänster. Bolaget hade under året etablerat samarbete med bostadsbolaget som hade till syfte att tillhandahålla boende och annan stödverksamhet. Tidigare hade familjehemsbolaget inte kunnat ta fler uppdrag, eftersom boendefrågan hade begränsat bolagets tillväxt. Han bedömde att intäktsökningen var rimlig med tanke på att kostnaderna för lokalkostnader hade ökat kraftigt. Som också framgick av bolagets förvaltningsberättelse var anledningen till den kraftiga tillväxten de befintliga kundernas nöjdhet av bolagets tjänster.

Det kontoutdrag utvisande bolagets vårdavgiftsintäkter som han har skickat in styrker att intäkterna uteslutande kom från offentliga beställare. Beaktat redogörelsen ovan såg han det inte som nödvändigt med fler granskningsåtgärder för att bedöma eventuella nya tjänster.

Risken för oegentligheter minskade givet att intäkterna i princip kom enbart från offentliga beställare. För att säkerställa detta substansgranskade han ett stort antal kundfakturor i samband med avtalsuppföljning och periodiseringskontroll. Inga avvikande kundfakturor påvisades. Han bedömde därför att riskerna var hanterade.

Genomläsningen av kundavtalen som reglerade avtalspart och priset för placering följdes senare upp mot utställda kundfakturor för att bedöma riktigheten. Avtalen reglerade också längden på uppdragen. Dessa uppgifter användes för att bedöma fullständigheten. Vidare följde han upp kundfakturor för att se om betalningen hade gjorts vid rätt tidpunkt och att de var reglerade. Genom den kontrollen bedömdes inte enbart värderingen utan även om det fanns indikationer på tvister kring intäkterna. Detta sammantaget gjorde att han hade grund för sin bedömning av existens, riktighet och fullständighet. Vidare gick han igenom avtal för att bilda sig en uppfattning om bolagets verksamhet och överenskommelse med uppdragsgivaren.

Det fanns inga fler intäktsströmmar. Bolaget hade genom avtal med kommuner en skyldighet att tillhandahålla placering till de individer som berördes. Detta säkerställdes genom uppföljning mot kundfakturor som ställts till avtalspart. De eventuellt andra intäktsströmmar som fanns granskades inte och bedömdes inte heller som ett väsentligt område att granska.

Hans förståelse av verksamheten, tillsammans med den utförda granskningen, indikerade att intäkterna var korrekt redovisade. Den gjorda periodiseringskontrollen indikerade inte

heller några avvikelser. Genom en samlad bedömning kom han till slutsatsen att posten år 2020 kunde tillstyrkas.

För granskningen av familjehemsbolaget **år 2021** gjordes en genomläsning av kommunavtal i syfte att få en förståelse för hur intäkterna beräknades, när faktureringen skulle göras och hur betalningen skulle ske. Som också framgår av dokumentationen avseende granskningen av försäljningen användes avtalen för att matcha kundfakturer genom ID. Motsvarande kontroll gjordes kring periodiseringen. Han bedömer att tillräcklig granskning gjordes för att uppnå räkenskapspåståendena existens, riktighet och fullständighet.

Den icke-tillståndspliktiga verksamhet som familjehemsbolaget bedrev efter det att bolagets tillstånd hade återkallats inrymdes i de ordinarie ramavtalen. Den avsåg konsultverksamhet för att hitta hem för att placera barn och ungdomar och till viss del även familjehemsutredningar. Hans granskning avsåg såväl den tillståndspliktiga som icke-tillståndspliktiga verksamheten. Han bedömde det inte som nödvändigt att separera dessa eftersom det i princip var samma uppdragsgivare. Vidare återkallades tillståndet den 26 oktober 2021, vilket innebar att större delen av verksamhetsåret inte berördes av begränsningen.

Utslussningsbolaget

Utslussningsbolaget redovisade för **räkenskapsåret 2020** 7,8 mkr i nettoomsättning, jämfört med 21,5 mkr föregående år. Den övergripande väsentligheten uppgick till 0,3 mnkr. Av dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* framgår att A-son bedömde att det fanns risk för oegentligheter i intäkterna. Det har antecknats *att* intäkterna var förknippade med hög inneboende risk och hög kontrollrisk, *att* verifierbara kontrollaktiviteter saknades, *att* revisionen därför inte kunde förlita sig på den interna kontrollen *och att* det i stället skulle göras substansgranskning av väsentliga poster och områden.

Av revisionsdokumentationen framgår att intäkterna kom från kommuner. Delar av nettoomsättningen bestod även av belopp som utslussningsbolaget hade fakturerat familjehemsbolaget för tillhandahållna familjehemsutredningar. A-son utförde periodiseringskontroll av samtliga kundfakturer som hade ställts ut i december 2020 och januari 2021. Av dokumentationen kan utläsas att periodiseringen av intäkterna var felaktig med 226 tkr och att bolaget rättade bokslutet utifrån hans iakttagelser. Någon ytterligare granskning av bolagets intäkter finns inte dokumenterad.

A-sons bedömning var att posten kunde accepteras efter att korrigering hade gjorts av upplupna intäkter.

A-son har uppgett följande.

Vid revisionen av utslussningsbolaget för **räkenskapsåret 2020** gick han igenom ett stort antal fakturor för att bedöma riktigheten, vidare granskade han periodiseringen och fullständigheten. Det påvisades ett resultatfel om 226 tkr som styrelsen valde att korrigera. Givet att kontrollen omfattade ett stort antal underlag bedömdes inte utökad revision som nödvändig. Han bedömde inte att det förelåg någon risk kopplad till intäkter. Granskning och bedömning av marknadsmässigheten i intäkterna från närstående bolag planerades och genomfördes därför inte.

Bostadsbolaget

Av bostadsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2020** framgår att bolaget hade en nettoomsättning på 14,6 mnkr, jämfört med 0,3 mnkr föregående år. Den övergripande väsentligheten uppgick till 0,55 mnkr. I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* har A-son antecknat att bolaget under året hade gjort stora investeringar i mark, fastigheter och bostadsrätter och att uthyrning av dessa skedde till ”relaterat bolag [familjehemsbolaget] AB”. Avseende risken för oegentligheter i intäktsredovisningen har han antecknat “Närståendetransaktioner, är det marknadsmässiga hyror mot närståendebolag. Då samtlig försäljning går till nära bolag kan den lätt manipuleras.”. I samma dokument anges att väsentliga områden att fokusera på var “närstående transaktioner, lån/reverser (stämna av i motparter), kontrollera hyressättningar (marknadsmässiga priser och villkor)”.

Av revisionsdokumentationen kan utläsas att nettoomsättningen nästan uteslutande kom till uttryck i fakturor som var utställda till familjehemsbolaget. Enligt A-sons anteckningar gjordes försäljning till närstående bolag genom avtalsfakturor. Han har också antecknat att avtal skulle inhämtas och kontrolleras vid granskning av familjehemsbolaget. Det kan av dokumentationen inte utläsas om avtal faktiskt kontrollerades eller om någon motpartsavstämning gjordes.

Av anteckningar i dokumentationen framgår att bolagets hyror förskotts fakturerades, i regel två månader före aktuell hyresperiod. A-son granskade periodiseringen av intäkterna och genomförde betalningskontroll på nya året. Han bedömde att det inte fanns

osäkerheter kring fordringarnas värdering, eftersom försäljningen gick till närstående bolag.

I bokslutet för räkenskapsåret 2020 fanns 3,6 mnkr som avsåg upplupna intäkter där motparten var familjehemsbolaget. Det framgår av dokumentationen att A-son stämde av posten mot en lista och att posten avsåg hyror fakturerade i efterskott till familjehemsbolaget. Han har vidare antecknat att fakturor hade ställts ut under mars 2021 avseende hyresperioder för hela år 2020. Stickprov utfördes på nio större fakturor. Dessa motsvarade ca 30 procent av de upplupna intäkterna. Någon motpartsavstämning utfördes inte. Det går inte att utläsa hur urvalet gjordes eller motiverades eller hur A-son bedömde återstoden av posten. Det framgår inte heller om han följde upp varför fakturering skedde i efterhand.

A-sons bedömning var att posten Försäljning var granskad och kunde fastställas.

Av bostadsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2021** framgår att bolaget hade en nettoomsättning på 17,0 mnkr. Den övergripande väsentligheten uppgick till 0,6 mnkr. I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* finns samma anteckning som i motsvarande dokument för föregående år avseende risken för oegentligheter kopplade till intäktsredovisningen "Närståendetransaktioner, är det marknadsmässiga hyror mot närstående-bolag. Då samtlig försäljning går till nära bolag kan den lätt manipuleras". I samma dokument, i avsnittet *Planeringsanalys*, anges att väsentliga områden att fokusera på var "närstående transaktioner, lån/reverser (stämna av i motparter), kontrollera hyres-sättningar (marknadsmässiga priser och villkor)".

Av revisionsdokumentationen framgår att en stor del av försäljningen skedde till familjehemsbolaget – som A-son bedömde som ett närstående bolag – med "avtalsfakturor". Även detta år finns en anteckning om att avtal skulle inhämtas och kontrolleras vid granskningen av familjehemsbolaget. Dokumentationen innehåller ingen referens till var granskningen kan återfinnas men A-son har i yttrande till Revisorsinspektionen hänvisat till familjehemsbolagets årsakt för räkenskapsåret 2021. På angiven plats framkommer att motpartsavstämning gjordes mellan familjehemsbolagets hyreskostnader och bostadsbolagets intäkter och att elva hyresavtal granskades mot utställda fakturor till familjehemsbolaget. Det framgår inte hur urvalet av stickprov gjordes och inte heller hur stor del av bostadsbolagets intäkter som motsvarades av stickproven eller hur

granskningen gav underlag för bedömning av hela populationen. Av dokumentationen framgår däremot att det utfördes periodiseringskontroll av intäkterna.

Även detta år bedömde A-son att posten Försäljning var granskad och kunde fastställas.

A-son har uppgett följande.

För bostadsbolaget **räkenskapsåret 2020** kan han inte se att han gjorde någon genomgång av hyresavtalen med familjehemsbolaget i enlighet med revisionsplaneringen.

Beträffande efterskottsfaktureringen av 2020 års hyror i mars 2021 hade bostadsbolaget under perioden haft tillgång till fastigheter och lägenheter under hela perioden. Bolaget var dock nystartat och hade därmed inte kommit i gång med rutiner. Det var rimligt att utgå från att boenden hade varit uthyrda under perioden och det var därför också rimligt att intäkter för perioden skulle redovisas. Sammantaget var det hans bedömning att det kunde bedömas som rimligt med efterskottsfakturering, även om det var att anse som avsteg från uppsatta rutiner.

Stickprovet grundade sig på slumpmässigt urval, företrädesvis av underlag av större poster. Givet att urvalet utgjorde ca 30 procent av populationen bedömde han att det var tillräckligt för att kunna uttala sig om hela populationen.

När det gäller transaktioner mellan närstående bolag har han utgått från att CC vid tillfället var verklig huvudman för bostadsbolaget. Han har vidare utgått från att AA var verklig huvudman för familjehemsbolaget. Han kunde inte påvisa släktskap eller närstående-relation mellan dem. Det är hans uppfattning att transaktionerna gjordes på marknads-mässiga premisser.

Hans granskning av fullständighet, riktighet och existens i intäktsredovisningen bestod av en genomgång av ett stort underlag. Givet att det avsåg uthyrning av objekt gjordes en bedömning av om samtliga objekt hade fakturerats. Vidare gick han igenom ett större antal underlag för att bedöma om periodiseringen hade gjorts korrekt.

Vad gäller **räkenskapsåret 2021** gjordes stickprovssurvalet avseende periodiseringskontrollen på merparten av underlagen kring bokslutsperioden, där risken för periodiseringsfel är som störst. Detta, tillsammans med den rimlighetsbedömning som gjordes mot upprättade avtal, gav en bild som omfattade hela populationen. Han kunde genom

periodiseringskontrollen säkerställa fullständigheten och genom uppföljning mot avtal kontrollera existensen och riktigheten. Inte heller detta år fanns det omständigheter som indikerade att transaktioner mellan dessa parter gjordes på annat än marknadsmässiga grunder.

Lägenhetsbolaget

Av lägenhetsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2020** framgår att bolagets nettoomsättning uppgick till 1,5 mnkr. Den övergripande väsentligheten uppgick till 0,4 mnkr. I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* finns i avsnittet *Särskilda överväganden avseende betydande risker* antecknat att intäkter utgjorde en särskild risk. Nettoomsättningen utgjordes av hyresintäkter. Det finns inte något granskningsprogram för nettoomsättningen. Det kan av revisionsdokumentationen inte utläsas hur A-son granskade hyresintäkterna. Någon motpartsavstämning finns inte dokumenterad i revisionsakten.

Av årsredovisningen för lägenhetsbolaget för **räkenskapsåret 2021** framgår att bolaget hade en nettoomsättning på 0,4 mnkr. Den övergripande väsentligheten uppgick till 0,3 mnkr. I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* och avsnittet *Särskilda överväganden avseende betydande risker och risk för oegentligheter* har A-son antecknat ”Hyresintäkter men inga fastigheter? Avtal?”. Nettoomsättningen utgjordes av hyresintäkter från bostadsbolaget och familjehemsbolaget. Det finns inte något granskningsprogram för nettoomsättningen. I granskningsprogrammet för posten Övriga intäkter har A-son på nytt antecknat ”Varför finns det hyresintäkter när det inte finns några fastigheter? Avtal? Avser fakturering till bostadsbolaget och familjehemsbolaget. Hyra fram till maj 2021. Intäkterna bör vidarefaktureras dock avser en del KB:et och fortsättningsvis kommer inga fler hyresintäkter. Lämnas”. Det framgår av dokumentationen att frågan sedan ställdes till bolaget och att bolaget då via e-post svarade att tidigare år hade lägenhetsbolaget fakturerat åt ett kommanditbolag (ett bolag som lägenhetsbolaget var kommanditdelägare i) men från och med början av år 2021 skedde faktureringen direkt från kommanditbolaget samt att årets hyresintäkter var en liten restpost från tidigare arrangemang. Det kan inte utläsas om A-son följde upp eventuellt avtal med bostadsbolaget, familjehemsbolaget eller kommanditbolaget eller fick den uppgift som han hade fått via e-post bekräftad på något annat sätt. Någon motpartsavstämning finns inte dokumenterad i revisionsakten. Det går inte heller i övrigt att utläsa hur A-son granskade hyresintäkterna.

Av revisionsdokumentationen i samtliga bolag kan utläsas att det hade förekommit många transaktioner mellan närstående bolag. Det framgår dock inte om A-son i samband med sin granskning av intäkter i något av bolagen utredde syftet med transaktionerna eller om han var särskilt uppmärksam på särskilda överenskommelser mellan bolagen kopplade till transaktionerna.

A-son har uppgett följande.

När det gäller lägenhetsbolagets intäkter för **räkenskapsåret 2020** gjorde han främst en rimlighetsbedömning av posten och anser inte att granskningen är tillräcklig.

För **räkenskapsåret 2021** gjordes en bedömning och givet att merparten av fastigheterna var avyttrade var det rimligt att inga fler hyresaviseringar förekom. Detta visade också hans granskning; det fanns inte några bokförda intäkter i samband med slutet av räkenskapsåret. Vidare granskades ett stort antal bokförda transaktioner och hans uppfattning var att det var tillräckligt för att uttala sig om hela populationen. Avslutningsvis gjordes granskning mot underlag och huvudbok. Det konstaterades också att intäkterna inte avsåg nya överenskommelser utan intäkter kopplade till tidigare fastigheter, varför avtal inte behövde inhämtas för hans förståelse. Merparten av hyresintäkterna avsåg familjehemsbolaget och bostadsbolaget. Han anser att familjehemsbolaget inte kunde anses vara närstående bolag eftersom det saknades ett släktskap mellan inblandade individer. Det fanns alltså inget skäl att överväga att transaktioner inte gjordes på marknadsmässiga grunder.

Revisorsinspektionens bedömning

Intäktsredovisningen är normalt ett väsentligt granskningsområde som revisorn har anledning att ägna särskild uppmärksamhet. En revisor ska enligt ISA 240 p. 28 behandla bedömda risker för väsentliga felaktigheter som beror på oegentligheter som betydande risker. Revisorn ska följaktligen identifiera bolagets kontroller för att hantera dessa risker, utvärdera kontrollernas utformning och kontrollera huruvida de har införts.

Enligt ISA 330 *Revisorns hantering av bedömda risker* p. 21 ska revisorn, när han eller hon har fastställt att en bedömd risk för väsentliga felaktigheter på påståendenivån är en betydande risk, utföra substansgranskning med särskild inriktning på den risken. När revisorn hanterar en betydande risk enbart genom substansgranskning, ska granskningen enligt samma punkt innefatta detaljgranskning.

ISA 500 tar upp olika metoder som revisorn kan använda när han eller hon väljer poster att granska. En av metoderna som revisorn kan använda är att välja särskilda poster ur en population (A 53). Exempel på poster som väljs på detta sätt är beloppsmässigt stora poster eller viktiga poster, alla poster över ett visst belopp eller poster som revisorn väljer ut för att skaffa sig information (A 55). Resultaten av granskningsåtgärder på poster som väljs ut på detta sätt kan dock inte användas för skattning av hela populationen och de ger därför inte revisionsbevis för återstoden av populationen (A 56).

I ISA 530 *Revisionsmässiga urval* anges vilket urval som behöver göras för att revisorn ska ha en rimlig grund för sina slutsatser. Enligt p. 7 ska urvalets storlek vara tillräckligt stort för att minska urvalsrisken till en godtagbar nivå. Om revisorn utför granskning av företagets interna kontroller eller, utöver stickprovsgranskning, genomför annan substansgranskning, t.ex. analytisk granskning, kan urvalsstorleken vara något mindre (se ISA 530 Bilaga 3).

Av A-sons revisionsdokumentation för samtliga bolag och räkenskapsår framgår att han ansåg att nettoomsättningen var en väsentlig post att granska och att det fanns risk för oegentligheter i intäktsredovisningen. Nettoomsättningen översteg den övergripande väsentligheten i respektive bolag och för respektive räkenskapsår. Varken av A-sons dokumentation eller hans yttranden till Revisorsinspektionen framgår att han vid planeringen identifierade bolagens interna kontroller för att hantera risker, utvärdera kontrollernas utformning och kontrollera huruvida de hade införts. De åtgärder som framgår av hans dokumentation och yttrande hade uteslutande karaktär av substansgranskning.

Den substansgranskning som A-son utförde i **familjehemsbolaget** för åren **2020 och 2021** bestod av stickprovsgranskning av avtal mot kundfakturor. Därtill genomfördes periodiserings- och betalningskontroller. Urvalet för stickprovsgranskningarna utformades inte på ett sätt som gjorde det möjligt att dra några slutsatser om hela populationen. Eftersom han inte utförde någon granskning av kontroller, var urvalet alltför begränsat för att ge honom tillräckligt underlag för att bedöma vare sig förekomsten av oegentligheter i intäkterna eller intäkternas fullständighet, riktighet och existens. Att han läste ett antal avtal vid revisionen av familjehemsbolaget för år 2020 gav honom inte några revisionsbevis för intäktsredovisningen, eftersom han inte kopplade läsningen till en kontroll av kundfakturor e.d.

Vad särskilt gäller omsättningsökningen i familjehemsbolaget år 2020 har A-son hänvisat till det kontoutdrag som är daterat den 14 augusti 2024 och utvisar samtliga transaktioner på vårdavgiftsintäktskontot. Beloppet på utdraget uppgår till 40,8 mnkr och avviker således från den redovisade nettoomsättningen om 48,1 mnkr. Avvikelsen har inte kommenterats. Kontoutdraget innehåller ingen anteckning eller beskrivning av vilka granskningsåtgärder som utfördes och när, eller vilka överväganden som gjordes och vilka slutsatser som drogs. A-son har uppgett att kontoutdraget styrker att omsättningsökningen berodde så gott som uteslutande på befintliga tjänster. Varken den dokumenterade granskningen eller de åtgärder som han har redogjort för i sina yttranden gav honom dock enligt Revisorsinspektionens mening tillräckliga och godtagbara underlag för att bedöma rimligheten i den betydande omsättningsökningen från år 2019 till år 2020.

Granskningen av nettoomsättningen i **utslussningsbolaget** för år 2020 bestod enbart av en periodiseringskontroll. Det gjordes inte någon avstämning av intäkter mot avtal med kommuner. Den granskning som A-son har redovisat gav honom enligt Revisorsinspektionens mening inte tillräckligt underlag för att bedöma vare sig eventuella oegentligheter i intäkterna eller intäkternas fullständighet, riktighet och existens.

För **bostadsbolaget** skulle en betydande del av granskningen av intäkterna för år 2020 ske genom att avtal inhämtades och kontrollerades i samband med granskningen av familjehemsbolaget för räkenskapsåret 2020. Av A-sons yttrande framgår att någon sådan granskning inte genomfördes. Vid sin stickprovsgranskning av de upplupna intäkterna utformade han inte urvalet på ett sätt som gjorde det möjligt att dra några slutsatser om återstoden av populationen. Hans granskning av bolagets efterskottsfakturering inskränkte sig till en rimlighetsbedömning. Det medförde att han inte hade tillräckligt underlag för att bedöma riktigheten i bolagets intäkter. Revisorsinspektionen noterar särskilt att dokumentationen inte ger något stöd för hans påstående att han granskade att samtliga hyresobjekt hade fakturerats.

Den granskning som A-son utförde gav honom därmed inte tillräckliga och godtagbara underlag för att göra en bedömning av eventuella oegentligheter i intäkterna eller intäkternas fullständighet, riktighet och existens.

Vid granskningen av bostadsbolagets intäkter för år 2021 utfördes en motpartsavstämning av en stor del av intäkterna. A-son utförde även stickprovsgranskning av avtal mot

kundfakturor. Därtill genomfördes periodiseringskontroll. Urvalet vid stickprovsgranskningen utformades dock inte på ett sätt som gjorde det möjligt att dra några slutsatser om hela populationen. Granskningen gav honom därför inte tillräckliga och godtagbara revisionsbevis för att bedöma intäkternas riktighet.

Vid granskningen av **lägenhetsbolaget (båda räkenskapsåren)** utfördes inte några granskningsåtgärder som avsåg nettoomsättningen. I stället gjordes enbart en rimlighetsbedömning. A-son hade därmed inte tillräckliga och godtagbara revisionsbevis för en bedömning av intäkternas fullständighet, riktighet och existens.

Som Revisorsinspektionen redan har konstaterat (se avsnitt 3) fanns det flera närstående relationer mellan bolagen. Utredningen visar också att det hade förekommit relativt omfattande transaktioner mellan bolagen. A-son konstaterade själv att närstående transaktioner lätt kan manipuleras och att det utgör en risk för oegentligheter i intäktsredovisningen. Det framgår dock inte av vare sig hans dokumentation eller hans yttranden till Revisorsinspektionen att han gjorde det slag av ifrågasättanden som omständigheterna påkallade för närståendetransaktioner enligt ISA 550 (se avsnitt 3.3). Det framgår inte heller att han vid revisionen särskilt granskade eller på annat sätt skaffade sig revisionsbevis som gav honom tillfredsställande möjligheter att bedöma de aktuella transaktionerna utifrån den identifierade risken.

Till följd av den otillräckliga granskningen av nettoomsättningen hade A-son inte grund för att för något av bolagen eller räkenskapsåren tillstyrka fastställandet av bolagens resultat- och balansräkningar. Genom att ändå göra det har han åsidosatt god revisionssed.

5 Rörelsekostnader (familjehemsbolaget, utslussningsbolaget och bostadsbolaget)

5.1 Familjehemsbolaget

5.1.1 Utredningen i ärendet

Övergripande

I sin *Övergripande revisionsstrategi* identifierade A-son – för såväl **räkenskapsåret 2020** som **räkenskapsåret 2021** – risk för oegentligheter i samtliga väsentliga poster och risk för rörelsefrämmande kostnader. Han har i revisionsplaneringen antecknat att bostadsbolaget

och lägenhetsbolaget var närstående parter och att det förekom hyreskostnader från bostadsbolaget.

Familjehemsbolaget och utslussningsbolaget bedrev likartad verksamhet. A-son var revisor i utslussningsbolaget för räkenskapsåren 2019 och 2020. Skatteverket meddelade den 30 november 2020 ett beslut som avsåg utslussningsbolaget. A-son hade kännedom om Skatteverkets beslut vid revisionen av utslussningsbolaget för räkenskapsåret 2019, eftersom bolaget gjorde rättelser i redovisningen för räkenskapsår 2019 baserat på Skatteverkets beslut. Hans revisionsberättelse för utslussningsbolaget räkenskapsåret 2019 undertecknades den 9 april 2021. Således hade han tillgång till information om Skatteverkets beslut vid sina revisioner av familjehemsbolaget för räkenskapsåren 2020 och 2021.

Av Skatteverkets beslut framgår bl.a. att Skatteverket bedömde att utslussningsbolaget, utifrån Sveriges Kommuner och Landstings regelverk, (SKL, sedermera Sveriges Kommuner och Regioner, SKR), hade hanterat sina kostnader för familjehemmen på ett felaktigt sätt. Det framgår även att utslussningsbolaget hade kostnadsfört utlägg av privat karaktär. Detta ledde till kostnadsinbesparingar för familjehemsföräldrarna, vilket skulle anses utgöra skattepliktig lön för dem. Skatteverkets utredning visade vidare att utslussningsbolagets kontaktpersoner för familjehemmen inte var utsedda av socialnämnden – vilket innebar en felaktig hantering – och att kontaktpersonerna erhöll ersättning på ett sätt som inte följde regelverket.

I familjehemsbolagets årsakt för år 2020 finns ett dokument med ovan nämnda regelverk från SKL. Dokumentet innehåller rekommendationer och tabeller med aktuella belopp för arvode och omkostnader för år 2020 vid familjehemsvård.

Vidare har för räkenskapsåret 2021, i dokumentet *Övergripande revisionsstrategi*, antecknats att revisionen skulle fokuseras på att granska de kontrakt och avtal som fanns med statliga aktörer samt att granska att ändamålsenliga inköp skedde och att inga rörelsefrämmande eller privata inköp gjordes. I och med att bolaget stod för levnadsomkostnader för de placerade personerna förekom många inköp och transaktioner som i andra typer av bolag skulle ha klassificerats som privata levnadsomkostnader, såsom inköp av tv, telefoner, kläder m.m. A-son identifierade även risker i inköpsprocessen, eftersom samtliga personer i bolaget hade egna betalkort som var kopplade till bolagets bankkonto, i form av

Pleokort⁶. Han har antecknat att det förelåg risk för att större inköp gjordes utan full kontroll, eftersom det inte fanns någon formell godkännande- och attestrutin. Han har också antecknat att han vid revisionen borde ta in stickprov och stämma av så att inköpen verkligen var ämnade åt placerade personer.

Handelsvaror (räkenskapsåren 2020 och 2021)

I årsredovisningarna för räkenskapsåren 2020 och 2021 upptogs familjehemsbolagets kostnader för handelsvaror till 2,8 mnkr respektive 4,6 mnkr. I posten redovisades kostnader för placerade personer samt kostnader för familjehemsutredningar. Båda åren utfördes substansgranskning genom stickprov och periodiseringskontroll.

Stickprovskontrollen vid revisionen för **räkenskapsåret 2020** avsåg en kontroll mot faktura av de tio största kostnadsposterna på det konto som benämndes ”Kostnader vårdtagare, inköp”. Motsvarande 23 procent av posten testades på detta vis. Tre av stickproven visade på inköp av familjehemsutredningar från utslussningsbolaget om totalt 350 tkr.

Därtill finns det i dokumentationen en excelfil av vilken framgår att elva personer hade tillgång till Pleokort och att ca 1,9 mkr hade utbetalats via dessa. Det framgår inte om A-son gjorde någon granskning eller bedömning av rimligheten i kostnaderna.

A-sons slutliga bedömning för år 2020 var att posten kunde fastställas.

Vid revisionen av **räkenskapsåret 2021** skedde stickprovskontroll av kostnader till och med augusti för samtliga tre huvudbokskonton som ingick i posten Handelsvaror. De största kostnadsposterna per konto valdes ut. Totalt 27 stickprov gjordes, motsvarande nio procent av posten. Bland stickproven fångade A-son upp att det hade gjorts inköp på märkeskläder, gymkort, resor, tv och parfymer. Han har antecknat att inköpen av kläder gjordes för klienter som var vana vid en viss klädstil med exklusivare märken. På en fråga till bolaget om detta var rörelsegilla kostnader hade han fått svaret att eftersom klienterna ofta hade anmärkningar hos Kronofogdemyndigheten kunde de inte göra egna köp på avbetalning och därför gjordes inköpen åt dem för att placeringen skulle fortgå utan besvär. I syfte att förhindra att den placerade skulle begå brott för att ha råd med märkeskläderna upprättades även beteendekontrakt där inköp gjordes som belöning för

---

⁶ Betalkort för medarbetare.

att man exempelvis hade hållit sig borta från droger. I det beteendekontrakt som finns i dokumentationen anges inte något datum för den period som kontraktet avsåg. I kontraktet anges bl.a. att ”belöning” utgår i form av märkesjacka upp till belopp om 7 500 kr och övriga kläder upp till 4 000 kr vid gott uppförande. A-son har i dokumentationen anmärkt att det inte gick att härleda vem inköpen gjordes till. I anknytning till det har han antecknat att han hade påtalat för ägaren och styrelseledamoten (AA) att bolaget behövde förbättra rutinerna.

Även i fråga om räkenskapsåret 2021 visade stickproven att familjehemsutredningar hade köpts in från utslussningsbolaget. I samband med granskningen av posten Övriga fordringar har A-son antecknat att han hade identifierat ytterligare en faktura från utslussningsbolaget på 845 tkr som redovisades som kostnad i familjehemsbolaget. Fakturan var daterad den 4 oktober 2021, med fakturatexten ”Utlägg för 2020 inhandling av [livsmedelsvaror]”. Han antecknade ”hur har fördelningen skett och varför har fakturan kommit i oktober”.

A-son dokumenterade inte någon slutlig bedömning av posten för år 2021.

Av dokumentationen kan inte, för något av räkenskapsåren, utläsas hur antalet stickprov hade bestämts. Det kan inte heller utläsas om stickproven följdes upp mot avtal eller liknande på sätt som säkerställde vilken placerad person eller vilket familjehem som kostnaden avsåg. Det framgår inte heller om A-son bedömde om kostnaderna var av privat karaktär och om de utgjorde skattepliktig lön för familjehemmen. Vidare kan inte för något av räkenskapsåren utläsas om han gjorde några överväganden kopplade till frågan om transaktioner mellan närstående bolag.

A-son har uppgett följande.

Vid revisionen av familjehemsbolaget kände han till riktlinjen för skattefria traktamenten och skattepliktiga ersättningar för utplacerade barn. Det kontrollerades om det också överensstämde med verkligheten, vilket framgår av såväl hans planering som granskning. Vidare påvisade han en risk för att kostnader av privat karaktär kunde förekomma. Den planerade granskningsåtgärden var att koppla dessa kostnader till berörda individer, vilket också gjordes. Däremot hade han i planeringsfasen inte fångat upp att det kunde förekomma kostnadsbesparingar för familjehem, vilket borde leda till en skattepliktig förmån för familjehemmet. Denna granskningsåtgärd var inte planerad och genomfördes

inte heller. Han håller med om att det var en befogad granskningsåtgärd. Det innebär dock inte att han inte planerade och genomförde andra ändamålsenliga granskningsåtgärder. Han säkerställde alltså genom granskningen att familjehem fick korrekta ersättningar utifrån SKL:s regelverk för verksamhetsåren 2020 och 2021.

Vid revisionen för **år 2020** valdes väsentliga kostnadskonton ut utifrån belopp och störst risk för rörelsefrämmande kostnader. Utifrån val av konto gjordes ett större stickprov för att bedöma förekomsten av rörelsefrämmande kostnader. De avvikande kostnaderna följdes upp. Stickprov inom konton gjordes baserade på storleken på transaktioner. Han gjorde ett slumpmässigt urval för att uttala sig om hela populationen.

Hans granskning och uppföljning vad gäller fakturerade familjehemsutredningar från närstående bolag utgjordes av beloppsmässigt större underlag. Han bedömde att fakturorna var rimliga, beaktat att företagsledaren (BB) för utslussningsbolaget hade en lång erfarenhet av att arbeta med familjehemsplaceringar både från kommunal verksamhet och SIS-hem. Däremot gjordes ingen djupgående bedömning av riktigheten.

Excelsammanställningen över Pleokortsinköpen som finns i akten för år 2020 var uppdelad på samtliga kortinnehavare. En genomgång gjordes och varje enskild transaktion uppgick som regel till obetydliga belopp 0-1000 kr och avsåg mat, medicin eller andra förnödenheter som kunde anses som förekommande i bolagets verksamhet. Det framgår också vilka av klienterna som inköpen avsåg. Inköpen stämde av. Genom sin analytiska granskning kom han sammantaget fram till att kostnaderna var rörelsegilla.

För **räkenskapsåret 2021** grundade sig urvalet av stickprov på poster där de planerade riskerna bedömdes som störst för att det skulle förekomma kostnader som inte var rörelsegilla. Merparten av granskningen gjordes under perioden januari – augusti. Vidare gjorde han under en senare period en periodiseringskontroll för rörelsekostnader. Kostnader som kunde uppfattas som privata följdes upp men bolaget hade en skyldighet att tillhandahålla logi och uppehälle för de placerade. När det gällde kläder och kostnader för köksinredning ställdes frågor till bolaget. De svar som mottogs utvärderades och han kom fram till att kostnaderna kunde bedömas som verksamhetsgilla. Däremot hade han, i fråga om kostnader av mindre värde, inte kunnat koppla till vilka individer det avsåg. Detta påpekades för företagsledningen som en brist som behövde åtgärdas. Hans granskning påvisade dock inte några oegentligheter kopplade till inköp. Sammantaget,

baserat på verksamheten, ansåg han att revisionsinsatsen var tillräcklig för att han skulle kunna uttala sig om kostnadsmassan som helhet.

När det gäller fakturan från utslussningsbolaget på 845 tkr anser han emellertid inte att det gjordes tillräckligt för att kontrollera existens och riktighet.

Övriga externa kostnader (räkenskapsåren 2020 och 2021)

I årsredovisningarna för räkenskapsåren 2020 och 2021 uppgick bolagets övriga externa kostnader till 21,0 mnkr respektive 19,4 mnkr.

Av revisionsdokumentationen kan utläsas att A-son för **räkenskapsåret 2020** detaljgranskade de största kostnadskontona i årsredovisningsposten. Dessa avsåg förbrukningsinventarier, konsultarvoden och lokalhyra. Därtill kontrollerades resultaträkningen i syfte att identifiera ytterligare aktiverbara inköp. Han har antecknat att inget hade påträffats vid analysen. Det finns dock inte några underlag till denna granskningsåtgärd.

Vad gäller kostnaderna för förbrukningsvaror kontrollerade A-son vid revisionen för räkenskapsåret 2020 de sex största kostnadsposterna mot fakturor. Han har antecknat att resultatet av stickprovet visade inköp av bland annat elva TV-apparater, sex mobiltelefoner och plattor och annan IT- och elektronikutrustning. I revisionsdokumentationen anges att kostnaderna avsåg inköp till familjehemmen, de arrenderade lägenheterna och de placerade individerna och att dessa inköp var rimliga, eftersom det i stickprovsgranskade kommunavtal (hans granskning avseende intäkter, se avsnitt 4) stod att telefon m.m. skulle tillhandahållas de placerade individerna.

Även kostnaderna för konsultarvoden stickprovskontrollerades. A-son valde ut tio fakturor avseende ett familjehem som fakturerade för arvode och kostnadsersättningar. Av revisionsdokumentationen framgår att två fakturor avsåg samma individ och samma månad. Tre av fakturorna var identiska med de fakturor som utgjorde revisionsbevis i stickprovsgranskningen av posten Handelsvaror. Det finns inte någon anteckning om att A-son uppmärksammade detta.

I fråga om kostnader för lokalhyra har antecknats att merparten, ca 14 mnkr, av hyreskostnaderna kom från bostadsbolaget. Beloppet stämde av mot bostadsbolagets resultaträkning; den resultaträkningen finns dock inte i revisionsakten för familjehemsbolaget.

Det har också antecknats att innehav av fastigheter och bostäder hade stämts av i bostadsbolaget för att bedöma riktigheten i familjehemsbolagets hyreskostnader. Det finns dock inte någon uppgift om var denna granskning finns dokumenterad och inte heller någon slutsats från granskningen.

Hyreskostnaderna granskades även genom kontroll mot faktura av de tio största hyreskostnadsposterna. Därtill kontrollerades de hyresfakturer som var bokade som upplupna kostnader mot faktura. Fakturorna finns i revisionsakten och det framgår att vissa avsåg hyror i efterskott, medan andra avsåg hyror upp till ett helt år i förskott. En hyresfaktura som uppgick till 350 tkr innehöll inte någon uppgift om hyrestid och en annan hyresfaktura från samma hyresvärd avsåg sex månadshyror à 50 tkr men summerade till 350 tkr (dvs. 50 tkr för mycket). Bostadsbolaget fakturerade både i förskott och i efterskott. Det finns även hyresfakturer från lägenhetsbolaget. Dessa avsåg hyror som var fakturerade i efterskott. Det framgår inte om A-son gjorde några överväganden kring rimligheten i att hyrorna fakturerades i för- eller efterskott eller kring hyresavtalens längd. Av fakturorna kan inte heller utläsas vilka placerade personer eller familjehem som hyreskostnaderna avsåg.

Det kan inte utläsas hur urvalet av konton och antalet stickprov hade motiverats eller om stickproven följdes upp mot avtal eller liknande för att klarlägga vilken placerad person eller vilket familjehem som kostnaden avsåg. Det framgår inte heller om A-son bedömde om kostnaderna var av privat karaktär och om de skulle utgöra skattepliktig lön för familjehemmen. Det finns inte heller några uppgifter om att han övervägde förekomsten av transaktioner med närstående bolag.

A-sons slutliga bedömning för räkenskapsåret 2020 var att posten Övriga externa kostnader kunde fastställas.

I revisionen för **räkenskapsåret 2021** kontrollerades kontona för programvaror och förbrukningsinventarier i syfte att identifiera ytterligare aktiverbara inköp. A-son har antecknat att bolaget hade köpt en el-scooter och en uppblåsbar pool men att de inte skulle aktiveras. Han har antecknat "Lämnas" efter sin iakttagelse att det saknades underlag till ett par av inköpen som avsåg begagnade möbler och angett "utan åtgärd" som slutsats på granskningsåtgärden.

Enligt anteckningar i revisionsdokumentationen utfördes därutöver kontoanalyser av kostnadskonton. Det finns dock inte några kontoutdrag eller kontoanalyser i dokumentationen. Av kommentarerna på granskningsprogrammet kan utläsas att vissa kostnader följdes upp mot underliggande verifikationer. Några kostnader föranledde anmärkning i dokumentet *PM – Allt*, eftersom det inte gick att härleda vissa inköp till någon viss person eller inte fanns tillräckliga underlag. Inköpen avsåg bl.a. TV-apparater, mobiltelefoner och möbler.

Vad gäller hyreskostnaderna har A-son även i fråga om detta år antecknat att merparten av hyreskostnaderna, 15 mnkr, var från bostadsbolaget och att familjehemsbolaget i stort sett var bostadsbolagets enda kund. Han stämde av mot bostadsbolagets resultaträkning och bedömde hyreskostnaden som rimlig. Han granskade även elva hyresavtal mot kostnader och hyresfakturor. Av stickproven framgår att det även fanns hyresfakturor och avtal från ett dotterbolag (nedan dotterbolaget) till bostadsbolaget. Hyresavtalen var för familjehemsbolagets räkning signerade av AA och för dotterbolagets och bostadsbolagets räkning av BB. Av fakturorna framgår inte vilka placeringar som de hänförde sig till.

Det kan inte utläsas hur antalet hyresavtal att granska motiverades eller hur de granskade avtalen valdes ut. Det finns inte heller några uppgifter om att A-son följde upp avtalen i syfte att klarlägga vilken placerad person eller vilket familjehem som respektive kostnad avsåg.

Det framgår att det genom kontoanalysen kom fram kostnader som inte gick att hänföra till något visst familjehem. Det går inte att utläsa om A-son bedömde i vad mån kostnaderna var av privat karaktär och om de skulle utgöra skattepliktig lön för familjehemmen. Det kan inte heller utläsas om han gjorde några överväganden kring förekomsten av närståendetransaktioner.

A-son dokumenterade inte någon slutlig bedömning av posten för år 2021.

A-son har uppgett följande.

Vid revisionen av familjehemsbolaget för **räkenskapsåret 2020** valdes väsentliga kostnadskonton utifrån belopp och störst risk för rörelsefrämmande kostnader. Dessa granskades och dokumenterades väl. De kostnader som kunde uppfattas som främmande, såsom inköp av TV-apparater, följdes upp för att bedöma om de hade ett naturligt samband med verksamheten. Kostnaderna användes för de lägenheter som hade hyrts

och för att ersätta skada hos familjehem, vilket han bedömde som rimligt. Baserat på en tillräcklig stor granskning kom han till slutsatsen att risken för förekomst av rörelsefrämmande kostnader hade hanterats i revisionen. Urvalet gjordes baserat på storleken av kontona och risken för förekomst av rörelsefrämmande kostnader. Stickprov inom konton gjordes baserat på transaktionernas storlek och slumpmässigt urval användes för att han skulle kunna uttala sig om hela populationen.

Hans granskning av hyreskostnaderna för räkenskapsåret 2020 bestod i en substans- och analytisk granskning där han kom fram till att merparten, 80 procent, av hyrorna var fakturerade från bostadsbolaget. Dessa kostnader granskades genom stickprovvis granskning och genom analytisk granskning. Stickprovvis granskning gjordes av fakturor till ett belopp om 2,9 mnkr, vilket han bedömde som tillräckligt för att han skulle kunna uttala sig om hela populationen. Han utredde inte varför hyresfakturerings hade skett i efterskott. Han bedömde dock att periodiseringen hade blivit korrekt för både mottagare och avsändare.

Vad gäller **räkenskapsåret 2021** grundade sig urvalet av stickprov på poster där de planerade riskerna bedömdes som störst. Granskningen inriktades därför på konton med risk för rörelsefrämmande kostnader. Merparten av granskningen gjordes under perioden januari – augusti. När det gäller rörelsekostnader gjordes en periodiseringskontroll under den senare perioden. Kostnader som kunde uppfattas som privata följdes upp. De svar som mottogs utvärderades och hans uppfattning utifrån inkomna svar var att dessa kostnader kunde bedömas som verksamhetsgilla. Däremot hade han avseende kostnader av mindre värde inte kunnat koppla till vilka individer det avsåg. Detta påpekades för företagsledningen som en brist som behövde åtgärdas. Hans granskning påvisade inte några oegentligheter kopplade till inköp.

Hans granskning av hyreskostnaderna i familjehemsbolaget omfattade ett antal hyresavtal. Dessa gicks igenom i syfte att granska kostnadsmassan. Givet att ca 14 av de totala 15 mnkr i hyreskostnaderna avsåg hyror betalda till bostadsbolaget ansåg han att granskningen skulle inriktas mot det bolaget. Han följde upp mot avtal, mot avisering och mot motpartsbekräftelse. Detta gjordes för hela räkenskapsårets kostnader. Givet att aviseringen från bostadsbolaget utgjorde den enskilt största till belopp ansåg han att det var tillräckligt att granska enbart de underlagen för att uttala sig om posten som helhet.

Sammantaget, baserat på verksamheten, ansåg han att revisionsinsatsen var tillräcklig för att han skulle kunna uttala sig om kostnadsmassan som helhet.

Båda räkenskapsåren var AA verklig huvudman för familjehemsbolaget. CC var verklig huvudman för bostadsbolaget och lägenhetsbolaget. Han hade inte påvisat något släktband eller annan relation mellan dessa parter. De hade ett affärsmässigt samarbete, vilket enligt hans bedömning inte var en närståenderelation. Givet hans bedömning av relationen är det rimligt att utgå från att transaktionerna hade skett på marknadsmässiga villkor; det finns inte några indikationer i övrigt som leder till en annan bedömning av förhållandet. Utöver bedömningen ovan gjordes ingen annan granskning för att bedöma fakturorna utifrån ett närståendeperspektiv. Han bedömde vid sin granskning inte vem som hade rätt att företräda bolaget och han granskade inte heller vem som tecknade hyresavtalen.

Personalkostnader (räkenskapsåren 2020 och 2021)

I årsredovisningarna för räkenskapsåren 2020 och 2021 uppgick familjehemsbolagets personalkostnader till 15,3 mnkr respektive 11,4 mnkr. Den största delen avsåg ersättning till personer som tillhandahöll familjehem och ersättning till kontaktpersoner för de placerade personerna och familjehemmen. Ersättningarna reglerades i normalfallet via löneutbetalningar. För vederlag som var kopplade till placerade personer angav lönebeskeden en bokstavskod. Vederlaget kunde avse arvode, som var skattepliktigt för mottagaren, eller kostnadsersättning som inte var skattepliktig för mottagaren.

Av dokumentationen för **räkenskapsåret 2020** framgår att A-son stämde av semesterlönelistan och analytiskt granskade bolagets kostnader för sociala avgifter. Han inhämtade och granskade bolagets lönebesked för tre månader men det framgår inte hur denna granskning gick till.

I dokumentationen har antecknats – med en hänvisning till SKL:s regelverk – att beloppen för arvoden och kostnadsersättningar varierade beroende på den placerades ålder. Det framgår att A-son bedömde att det var korrekta belopp utifrån SKL-regelverket men det går inte att utläsa hur han kom fram till den bedömningen.

Dokumentationen utvisar att löner betalades – utöver till de fyra fast anställda, BB, CC och två av CC:s bröder – till AA (styrelseledamot och ägare), styrelsesuppleanten och

ytterligare personer med samma efternamn som BB. Till bl.a. BX utbetalades arvode eller kostnadsersättningar som avsåg placerade personer.

A-sons slutliga bedömning av posten var att den kunde fastställas.

Av dokumentationen för **år 2021** framgår att A-son stämde av semesterskuldslistan och analytiskt granskade bolagets kostnader för sociala avgifter. Det har även antecknats att han utförde en s.k. walkthrough över lönerutinen men denna finns inte dokumenterad. I granskningsprogrammet anges en granskningsåtgärd som innebar att snittlönen per anställd skulle analyseras, utifrån förväntan och lönerrevision, mot föregående års lönekostnader. Det har också antecknats att bolaget hade minskat sina lönekostnader och att detta bedömdes bero på att omsättningen hade minskat och att bolaget hade anpassat sin personalstyrka. Därefter bedömdes granskningsåtgärden utan anmärkning. Någon snittlönsjämförelse finns inte i dokumentationen.

Det framgår vidare av dokumentationen att A-son inhämtade och granskade stickprov på lönebesked för augusti och september, dock inte hur den granskningen gick till. Han har även antecknat att ersättning och arvoden betalades med liknande belopp och efterföljdes av en bokstavskombination och att han bedömde att denna utgjorde kod för placerade personer.

A-son har också antecknat att beloppen för arvoden och kostnadsersättningar varierade beroende på den placerades ålder. Det hänvisas i anteckningarna till att han föregående år hade granskat SKL-regelverket och att han utifrån det bedömde att beloppen var korrekta. Det har vidare antecknats att bolaget tillämpade samma rutiner detta år, varför det var rimligt att bolaget fortfarande följde SKL-regelverket.

Enligt dokumentationen hade bolaget vid slutet av räkenskapsåret 2021 två fast anställda. Även under detta år hade löneutbetalningar gjorts till AA (ägare och styrelseledamot) samt till styrelseledamoten och ytterligare person med samma efternamn som BB. Till bl.a. BX utbetalades arvode eller kostnadsersättningar som avsåg placerade personer.

A-sons slutliga bedömning av posten var att den kunde fastställas.

Av dokumentationen framgår inte för något av räkenskapsåren om A-son tog del av bolagets avtal med familjehem och kontaktpersoner. Det framgår inte heller om han följde upp lönebeskedens bokstavskombinationer mot kommunavtal. Inte heller går det att

utläsa om han gjorde några särskilda överväganden angående de ersättningar som utgick till personer som var närstående till bolaget.

A-son har uppgett följande.

För år **2020** kontrollerade han genom transaktionsanalys huruvida arvoden hade utgjort skatteunderlag i samband med ingivande av arbetsgivardeklaration. Vidare fanns initialer på samtliga arvoden för placering. Det utfördes ingen granskning avseende marknadsmissigheten i utbetalda ersättningar till närstående.

Även för år **2021** framgick av dokumentationen beteckningen på de individer som var placerade. Denna granskning ansåg han var tillräcklig för att uttala sig om huruvida det förekom rörelsefrämmande kostnader bland ersättningar till familjehem.

För båda räkenskapsåren gjorde han en stickprovsvis granskning som avsåg två månader. Vidare skaffade han sig en förståelse för ersättningsmodeller genom inläsning av SKL-cirkuläret. Utifrån den kunde han göra en rimlighetsbedömning, dvs. inom vilka intervaller som den skattepliktiga ersättningen skulle ligga samt storleken på den skattefria delen. Detta stämde han av mot lönespecifikationer under de granskade månaderna. Genom sin granskning säkerställde han att familjehem fick korrekta ersättningar utifrån SKL:s regelverk för verksamhetsåren 2020 och 2021.

5.1.2 Revisorsinspektionens bedömning

Det finns inledningsvis anledning att erinra om de bestämmelser i ISA 500, ISA 530 och ISA 550 som har redogjorts för tidigare i detta beslut (se avsnitten 3.3 och 4).

För båda räkenskapsåren 2020 och 2021 var Handelsvaror, Övriga externa kostnader och Personalkostnader väsentliga poster i familjehemsbolaget. A-son hade därför anledning att ägna dessa poster särskild uppmärksamhet.

A-son kunde såväl i sin revisionsplanering som vid genomförandet av revisionen för båda räkenskapsåren konstatera att det hade skett transaktioner med närståendebolag. Han kunde även konstatera att löner och kostnadsersättningar under båda räkenskapsåren hade betalats ut till närstående personer. Det framgår dock varken av hans dokumentation eller av hans yttranden till Revisorsinspektionen att han vid revisionerna särskilt granskade eller på annat sätt skaffade sig revisionsbevis som gav honom tillräckliga möjligheter att

bedöma de aktuella transaktionerna. Han utformade därmed inte sin granskning så att den mötte den risk som han hade identifierat i sin revisionsplanering.

Posten Handelsvaror substansgranskades genom periodiseringskontroller samt genom stickprovsgranskningar, motsvarande – för båda räkenskapsåren – en relativt liten andel av posten. Stickprovsurvalen grundade sig på storlek, dvs. ett antal av de beloppsmässigt största posterna valdes ut för kontroll. Denna urvalsmetod kan som redogjorts för tidigare (se avsnitt 4) inte användas för att dra slutsatser om hela populationen. I sin revisionsplanering hade A-son identifierat en betydande risk för oegentligheter och rörelsefrämmande kostnader. Han borde därför ha följt upp stickprovsgranskningarna mot avtal eller liknande, bl.a. för att få klargjort vilka personer eller familjehem som kostnaderna avsåg. Varken dokumentationen eller hans yttranden till Revisorsinspektionen tyder på att han gjorde det. Han säkerställde därmed inte att kostnaderna verkligen var rörelsegilla. Han saknade också underlag för att bedöma om kostnaderna var av privat karaktär och om de utgjorde skattepliktig lön för familjehemmen.

A-son hade således inte för något av räkenskapsåren tillräckliga revisionsbevis för posten Handelsvaror.

A-sons granskning av posten Övriga externa kostnader bestod räkenskapsåret 2020 i att han stickprovsvis granskade fakturor för tre kostnadsposter samt gjorde en motpartsavstämning av en stor del av den största kostnadsposten och en avstämning av upplupna kostnader mot fakturor. Även dessa stickprov valdes ut efter fakturornas storlek och kunde därför inte användas för att dra slutsatser om hela populationen. A-son har även i sin dokumentation antecknat att innehav av fastigheter och bostäder hade stämts av i bostadsbolaget för att stämma av familjehemsbolagets hyreskostnader. När hänvisning görs till granskning som skett i samband med revisionen av en annan klient, ska den dokumenterade granskningen finnas i aktuell revisionsakt alternativt återges med tydlighet. Detta har inte skett. Därtill har han inte i tillräcklig utsträckning följt upp rimligheten i hyresfakturorna som avsåg för- och efterskottsbetalningar eller som hade otydliga innehåll.

A-sons granskning av posten Övriga externa kostnader för räkenskapsåret 2021 bestod i dels en kontroll av om ytterligare aktivering borde ske av kostnader för förbrukningsvaror och dataprogram, dels kontoanalyser och dels motpartsavstämning av hyreskostnader (vilket var den största delposten). Han granskade vidare elva hyresavtal mot kostnader och

fakturor men klargjorde inte genom sin granskning huruvida avtalen var kopplade till någon placerad person eller familjehem. Dokumentationen ger inte heller några besked om hur urvalet av avtal skedde och hur stor andel av kostnadsposten som testades. A-son hade således inte för något av åren tillräckliga revisionsbevis för riktigheten av posten Övriga externa kostnader.

A-sons granskning av bolagets personalkostnader för räkenskapsåren 2020 och 2021 bestod av en avstämning av semesterlöneskulden och en rimlighetsbedömning av bolagets sociala avgifter. För räkenskapsåret 2021 har antecknats att det även genomfördes en walkthrough och en snittlönsjämförelse men det saknas revisionsbevis för dessa åtgärder. Båda åren inhämtade han lönebesked men det framgår inte hur och i vilken utsträckning han granskade dessa. Han följde, såvitt utredningen utvisar, inte upp lönebeskeden mot avtal i syfte att säkerställa huruvida det fanns grund för utbetalningarna. Han följde inte heller upp lönebeskedens bokstavskombinationer mot bolagets avtal med kommunerna och säkerställde inte efterlevnaden av SKL-regelverket. Revisorsinspektionen gör bedömningen att de granskningsåtgärder som han utförde för de aktuella räkenskapsåren inte gav honom tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för att bolagets personalkostnader hade tagits upp till rätt belopp.

I sin revisionsplanering bedömde A-son att det fanns risk för oegentligheter och rörelsefrämmande kostnader i samtliga väsentliga poster. Han kände till Skatteverkets kritik mot utslussningsbolagets hantering av inköp och ersättningar utbetalda till familjehem och kontaktpersoner. Kritiken avsåg visserligen ett annat bolag, men eftersom bolagen bedrev likartad verksamhet och var närstående till varandra borde iakttagelserna, i ljuset av hans riskbedömning, ha föranlett honom att utvidga sin granskning. Enligt Revisorsinspektionens bedömning borde han bl.a. ha kontrollerat bolagets efterlevnad av SKL-regelverket och ifrågasatt bolagets hantering av inköp av privat karaktär.

Posterna Handelsvaror, Övriga externa kostnader och Personalkostnader var väsentliga för båda räkenskapsåren. De bristfälliga granskningarna innebar därför att A-son saknade grund för att tillstyrka ett fastställande av bolagets resultat- och balansräkningar. Genom att ändå göra det har han åsidosatt god revisionssed.

5.2 Utslussningsbolaget

5.2.1 Utredningen i ärendet

Övergripande

I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* har A-son antecknat, som en faktor som påverkar granskningen, att utslussningsbolaget som en följd av tidigare revisors skrivelse i revisionsberättelsen hade fått ett beslut från Skatteverket, jämför avsnitt 5.1.1. Skatteverkets beslut, som innebar att företagsledaren hade påförts ytterligare löneinkomster för beskattningsåren 2018 och 2019, var daterat 30 november 2020. A-son hade kännedom om Skatteverkets beslut redan vid sin revision av räkenskapsåret 2019, eftersom bolaget gjorde rättelser i redovisningen för räkenskapsåret 2019 baserat på beslutet. Hans revisionsberättelse för 2019 undertecknades den 9 april 2021.

Råvaror och förnödenheter (räkenskapsåret 2020)

Posten Råvaror och förnödenheter uppgick i årsredovisningen för **räkenskapsåret 2020** till 1,3 mnkr. I posten redovisades kostnader för placerade personer, bokförda på tre 40-konton. A-son har i dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* antecknat att det genom bokförda kostnader på 40-kontoserien fanns en risk att bolagets resultaträkning hade belastats med kostnader som inte var verksamhetsgilla. Han identifierade två betydande risker för denna post; risk för förekomst av närstående relationer och närstående-transaktioner samt risk avseende rutiner kopplade till ersättning till familjehem.

Granskningen bestod av en stickprovsgranskning av det största 40-kontot i syfte att säkerställa att redovisningen inte belastades av rörelsefrämmande kostnader. A-son valde utifrån ett kontoutdrag för helåret ut de fem största posterna. Summan av stickproven motsvarade sju procent av kontots belopp. Han uppmärksammade att flertalet kostnader avsåg fakturor från en livsmedelsbutik och att det fanns flera presentkort bland inköpen. Han har antecknat att rutinen för presentkort behövde förbättras.

Det kan inte utläsas om stickproven följdes upp mot avtal eller liknande som klargjorde vilken placerad person eller vilket familjehem som kostnaden avsåg. Det framgår inte heller om A-son bedömde om kostnaderna var av privat karaktär och om de skulle kunna utgöra skattepliktig lön för familjehemmen.

A-sons slutliga bedömning var att posten kunde fastställas.

A-son har uppgett följande.

Vid revisionen av utslussningsbolaget gjordes ett stort antal stickprov på det konto som var det enda väsentliga av 40-seriens konton. Urvalet av stickprov gjordes slumpmässigt.

Hans fokus i samband med genomgången av Skatteverkets beslut var att säkerställa att skattekonsekvenserna beaktades i utslussningsbolagets bokslut för räkenskapsåret 2019. Skatteverkets skrivning om att utläggerna av privat karaktär kunde föranleda kostnadsbesparingar hade han inte läst och därigenom inte tagit in i sin planering.

Övriga externa kostnader (räkenskapsåret 2020)

I utslussningsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2020** uppgick posten Övriga externa kostnader till 3,0 mnkr. För posten identifierade A-son en betydande risk avseende förekomst av närstående relationer och närståendetransaktioner.

I syfte att säkerställa att rörelsefrämmande kostnader inte belastade redovisningen stickprovsgranskades kontot för drivmedel och hyrbilskostnader. Kostnadsbeloppen på dessa konton motsvarade 20 procent av posten. A-son har, i fråga om drivmedelskontot, antecknat att det fanns flera presentkort bland inköpen och att det saknades rutiner för hur sådana skulle hanteras. Underlagen för stickprovsgranskningen saknas i dokumentationen.

För övriga konton som hörde till posten utfördes kontoanalyser. Det finns ett kontoutdrag för ett hyreskostnadskonto i revisionsakten; i övrigt finns inte några kontoutdrag eller kontoanalyser. Av kontoutdraget för hyreskostnadskontot framgår att bolaget hade haft kostnader för en bostad (som ägdes av kommanditbolaget, där lägenhetsbolaget var kommanditdelägare och CC komplementär). Av kommentarerna i granskningsprogrammet kan utläsas att vissa kostnader följdes upp mot underliggande verifikationer. Dessa finns dock inte i revisionsakten. A-son identifierade genom granskningen flera periodiseringsfel som bolaget sedan korrigerade. Han har antecknat att bolaget hade fakturerats av familjehemsbolaget för familjehemsutredningar.

Det kan inte av dokumentationen utläsas hur A-son valde ut de stickprov som gjordes, avseende kontona för drivmedel och hyrbilskostnader, eller hur stor del av kostnaderna som stickprovskontrollerades.

Såvitt dokumentationen utvisar vidtogs ingen åtgärd för att identifiera eventuella närstående transaktioner i kostnadsposten. Av dokumentationen kan inte heller utläsas om A-son gjorde några särskilda överväganden kring de fakturor som avsåg transaktioner med närstående bolag.

Den slutliga bedömningen var att posten, efter korrigering av periodiseringen, kunde fastställas.

A-son har uppgett följande.

Urvalet av stickprov gjordes slumpmässigt.

Delposten Lokalhyror hade minskat påtagligt under granskningsåret och uppgick till 656 tkr. Vidare uppgick lokalkostnaderna för den bostad som ägdes av kommanditbolaget till 80 tkr. Ett flertal andra fakturor granskades. De transaktioner som avsåg bostaden bedömdes emellertid inte som väsentliga och frågan om marknadsmässigheten i kostnaderna belystes därför inte.

Personalkostnader (räkenskapsåret 2020)

Av utslussningsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2020** framgår att bolaget redovisade personalkostnader om 2,7 mnkr. Personalkostnaderna avsåg sedvanliga personalkostnader men även ersättning till personer som tillhandahöll familjehem samt ersättning till kontaktpersoner för de placerade personerna och familjehemmen. Vederlagen betalades ut månadsvis i samband med löneutbetalningarna. För vederlag som var kopplade till placerade personer innehöll lönebeskeden en bokstavskod. Vederlaget kunde avse såväl skattepliktiga arvoden som skattefria kostnadsersättningar. Vederlagets storlek reglerades av SKL-regelverket och påverkades bl.a. av de placerade personernas ålder.

I granskningsprogrammet för personalkostnader har A-son antecknat att han utan anmärkning hade stämt av redovisade löner mot en sammanställning från Skatteverket. Han hade även stämt av semesterskuldslistan, som avsåg tre personer, och bedömde den

som rimlig. Vidare kontrollerades beräkningen av särskild löneskatt utan anmärkning. Han uppmärksammade att lönen för december var felperiodiserad med ett mindre belopp. Iakttagelsen lämnades utan åtgärd.

Granskningsprogrammet innehåller en granskningsåtgärd som innebär att snittlönen per anställd ska analyseras utifrån förväntan och lönerrevision mot föregående års lönekostnader. A-son har antecknat att medelantalet anställda enligt redovisningskonsulten var 16. Han kunde se att sju personer fick lön för december och gjorde en anteckning om att det fanns bilförmån på en lönespecifikation för december, men att bolaget hade tre leasingbilar. Därefter bedömdes granskningsåtgärden som utan anmärkning. Någon snittlönsjämförelse finns inte i dokumentationen.

I revisionsakten finns lönebesked för december 2019 och för november och december 2020. Det framgår inte om det gjordes någon granskning av lönebeskeden. Av de lönebesked som avsåg räkenskapsåret 2020 framgår att utbetalningar av kostnadsersättningar som avsåg placerade personer gjordes till BB (ägaren) och en annan person med samma efternamn.

Av dokumentationen framgår inte om A-son tog del av avtal med familjehem och kontaktpersoner eller om han på annat sätt kontrollerade riktigheten i de gjorda utbetalningarna. Inte heller kan det utläsas om han gjorde några särskilda överväganden kring de utbetalningar som hade gjorts till bolaget närstående personer.

Hans slutliga bedömning var att posten kunde accepteras.

A-son har uppgett följande.

Det framgår av dokumenterade revisionsbevis att arvoden och kostnadsersättningar granskades för tre månader. I takt med att verksamheten minskade under verksamhetsåret minskade även utbetalda arvoden och kostnadsersättningar påtagligt. Kostnaderna uppgick till 969 tkr och utgjorde därmed ingen väsentlig granskningspost. Granskningen av dessa tre månader föranledde inte någon åtgärd, varför någon utökad insats inte bedömdes som nödvändig.

Hans fokus i samband med genomgången av Skatteverkets beslut var att säkerställa att skattekonsekvenserna beaktades i utslussningsbolagets bokslut för år 2019. Någon granskningsåtgärd för att bedöma efterlevnaden av SKL-regelverket var inte planerad och

genomfördes inte heller avseende räkenskapsåret 2020. Det hade dock varit en befogad granskningsåtgärd. Han hade inte läst Skatteverkets skrivning om att bolagets hantering av utlägg kunde föranleda kostnadsbesparingar och hade därför inte tagit in den i sin planering. Som framgår av såväl planeringen som genomförd granskning hade han vid granskningen av räkenskapsåret 2020 inte förståelsen för ersättningsmodellen. Det ska också tilläggas att bolaget bedrev en begränsad verksamhet under räkenskapsåret 2020.

Någon granskning avseende närståendetransaktioner i samband med löner, arvoden och kostnadsersättningar gjordes inte för det här året. Arvode och kostnadsersättning redovisas i enlighet med fastställda riktlinjer från myndigheter varför det inte påverkas av vem som är mottagaren av ersättningen.

5.2.2 Revisorsinspektionens bedömning

Revisorsinspektionen vill även i denna del erinra om de bestämmelser i ISA 500, ISA 530 och ISA 550 som har redogjorts för tidigare i detta beslut (se avsnitten 3.3 och 4).

För utslussningsbolaget var posterna Råvaror och förnödenheter, Övriga externa kostnader och Personalkostnader väsentliga. A-son hade därför anledning att ägna dem särskild uppmärksamhet.

I sin revisionsplanering bedömde A-son att det i fråga om rörelsekostnader fanns en betydande risk i bolagets rutiner för ersättning till familjehem. Han hade vid tiden för sin revision kännedom om Skatteverkets kritik mot bolagets hantering av inköp och ersättningar utbetalda till familjehem och kontaktpersoner. Det fanns alltså synbara och tydliga indikationer på brister i bolagets hantering av dessa kostnader. Revisorsinspektionen anser att han borde ha anpassat sin granskning till detta. Hans granskning borde därför ha innefattat ytterligare kontroll av bolagets efterlevnad av SKL:s regelverk liksom substansgranskning av utbetalda arvoden och ersättningar till familjehem och kontaktpersoner.

I sin revisionsplanering bedömde A-son att det avseende rörelsekostnader fanns en betydande risk kopplad till förekomst av närståenderelationer och närståendetransaktioner. Han kunde vid genomförandet av revisionen konstatera att inköp hade gjorts från närstående bolag. Han kunde även konstatera att kostnadsersättningar hade betalats ut till närstående personer. Han hade därför anledning att ägna närståendetransaktionerna särskild uppmärksamhet. Det framgår emellertid varken av hans dokumentation eller av hans yttranden att han vid revisionen särskilt granskade eller på annat sätt skaffade sig revisionsbevis som gav honom tillräckliga möjligheter att bedöma de aktuella transaktionerna.

Den enda granskningsåtgärd som avsåg posten Råvaror och förnödenheter bestod i att A-son kontrollerade fem stickprov. Dessa motsvarade en mycket liten del av postens totala belopp. Urvalet gjordes genom att kontoutdragets fem största poster valdes ut. Denna urvalsmetod kan, som redogjorts för tidigare (se avsnitt 4), inte användas för att dra slutsatser om en hel population. Till detta kommer att A-son i sin revisionsplanering för denna post hade identifierat en betydande risk avseende bolagets rutiner kopplade till utbetalningar av ersättningar till familjehem. Mot den bakgrunden borde han bl.a. ha följt

upp stickprovsgranskningen mot avtal eller liknande för att få klarlagt vilka personer eller familjehem som kostnaderna avsåg.

Till följd av de nu angivna bristerna i granskningen saknade A-son möjlighet att bedöma om de kostnader som ingick i posten Råvaror och förnödenheter var rörelsegilla. Han hade således inte tillräckliga revisionsbevis avseende posten.

A-sons granskning av posten Övriga externa kostnader bestod av stickprovskontroller av två konton samt av kontoanalyser. Det går inte av dokumentationen att utläsa hur stickproven valdes ut eller hur stor del av kostnaderna som stickprovskontrollerades. Kontoanalyserna finns inte i dokumentationen. Varken A-sons dokumentation eller hans yttranden till Revisorsinspektionen ger därmed stöd för att han hade revisionsbevis som gav honom grund för att godta de redovisade övriga externa kostnaderna.

Posten Personalkostnader bestod dels av ”vanliga” lönekostnader, dels av ersättningar till familjehem och kontaktpersoner.

A-sons granskning av de ”vanliga” lönekostnaderna bestod av *dels* en avstämning av redovisade löner mot en sammanställning från Skatteverket, *dels* en avstämning av semesterlöneskulden och årets särskilda löneskatt *och dels* en rimlighetsbedömning av personalkostnaderna utifrån en beräkning av den genomsnittliga lönen per anställd. Det kan dock inte utläsas av vare sig revisionsdokumentationen eller av hans yttranden till Revisorsinspektionen hur han kom fram till att den beräknade genomsnittliga lönen var utan anmärkning.

A-son har uppgett att bolagets utbetalda ersättningar till familjehem och kontaktpersoner uppgick till 969 tkr och därmed inte utgjorde en väsentlig post. Revisorsinspektionen konstaterar dock att beloppet översteg den övergripande väsentligheten, som han hade bestämt till 300 tkr. Han utförde trots detta inte någon granskning av dessa ersättningar.

Revisorsinspektionen gör mot denna bakgrund bedömningen att de granskningsåtgärder som A-son utförde inte gav honom tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende bolagets personalkostnader.

Eftersom posterna Råvaror och förnödenheter, Övriga externa kostnader och Personalkostnader var väsentliga, innebar den bristfälliga granskningen att A-son saknade

grund för att tillstyrka ett fastställande av bolagets resultat- och balansräkningar. Genom att ändå göra det har han åsidosatt god revisionssed.

5.3 Bostadsbolaget

5.3.1 Utredningen i ärendet

I dokumenten *Övergripande revisionsstrategi* har A-son för **både år 2020 och år 2021** antecknat att bostadsbolaget gjorde inköp från det närstående bolaget lägenhetsbolaget. Han har också antecknat att det var väsentligt att fokusera på närståendetransaktioner och kontroll av att transaktioner skedde på marknadsmässiga villkor.

Övriga externa kostnader (räkenskapsåret 2020)

I bostadsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2020** uppgick posten Övriga externa kostnader till 4,8 mnkr. I revisionsdokumentationen finns inga uppgifter om någon granskning av posten. Av bolagets resultatrapport framgår att de två största kostnadskonton som ingick i posten var hyreskostnader (2,8 mnkr) och konsultarvoden (0,7 mnkr). Det framgår av dokumentationen för posten Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader att bostadsbolaget hade fått hyresfakturer från lägenhetsbolaget och kommanditbolaget (ett kommanditbolag där lägenhetsbolaget var kommanditdelägare och CC komplementär).

A-son har inte yttrat sig över dessa uppgifter.

Råvaror och förnödenheter (räkenskapsåret 2021)

I årsredovisningen för **räkenskapsåret 2021** uppgick posten Råvaror och förnödenheter till 5,1 mnkr. I posten redovisades hyreskostnader och andra kostnader för bolagets fastigheter och bostäder. Kontot för hyreskostnader uppgick till 3,5 mnkr och utgjorde årsredovisningspostens största delpost.

I granskningsprogrammet för granskning av *Kostnader – material och varor* anges två utförda granskningsåtgärder. Den första var en periodiseringskontroll. A-son har antecknat att väsentliga leverantörsskulder och fakturer avsåg förskotts fakturerade hyror och att han bedömde det som rimligt. I anteckningen hänvisas för granskning och kommentarer till granskningen av posten Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter. I granskningsprogrammet för den posten redogörs dock inte för någon periodiserings-

kontroll. Den andra granskningsåtgärden var en kontroll av sju större fakturor i leverantörsreskontran i syfte att säkerställa att rörelsefrämmande kostnader inte belastade redovisningen. A-son har antecknat att de sju utvalda fakturorna huvudsakligen avsåg hyreskostnader och att han bedömde det som rimligt. Varken leverantörsreskontran eller stickproven finns dokumenterade i revisionsakten. Det går inte att utläsa hur stor andel av kostnaderna som testades via stickprovskontrollen.

Dokumentationen ger inte heller något besked om huruvida A-son granskade förekomsten av närståendetransaktioner i kostnadsposten eller om han gjorde någon bedömning av transaktionernas marknadsmässighet.

A-son har uppgett följande.

Han bedömde hyreskostnaderna, som redovisades i posten Råvaror och förnödenheter, som väsentliga kostnader och att det fanns en risk för fel. Hyreskostnaderna kontrollerades mot avtal och avier och mot huvudbok, vilket finns dokumenterat i granskningen av Övriga fordringar och Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter. Fullständigheten kontrollerades genom periodiseringskontroll. Riktigheten kontrollerades genom stickprovvis kontroll av fakturor och genom genomläsning av fakturor för hyresavtal. Samtliga upptagna och granskade hyresfakturor var från externa parter.

Personalkostnader (2021)

I årsredovisningen för **år 2021** upptogs personalkostnaderna till 3,3 mnkr. I granskningsprogrammet för personalkostnaderna finns en granskningsåtgärd som innebar att snittlönen per anställd skulle analyseras, utifrån förväntan och lönerevision, mot föregående års lönekostnader. Dokumentationen ger inte besked om huruvida denna analys faktiskt gjordes och i så fall hur den gick till. A-son har antecknat ”utan anmärkning” på granskningsåtgärden.

Enligt dokumentationen stämde A-son av semesterlöneskulden till bolagets fem anställda mot kvarvarande dagar enligt lönespecifikationer. De fem anställda utgjordes bl.a. av BB och två av CC:s bröder. Per bokslutsdatumet fanns även upplupna löner med tillhörande sociala avgifter. A-son stämde av skulden mot lönespecifikationer och kontrollräknade skulden för sociala avgifter.

Det framgår inte om A-son gjorde några särskilda överväganden i de fall som det rörde sig om ersättningar till personer som var närstående till bolaget.

A-son har uppgett att han inte har något ytterligare att tillföra i denna del.

5.3.2 Revisorsinspektionens bedömning

Även i denna del finns det anledning att erinra om de bestämmelser i ISA 500, ISA 530 och ISA 550 som har redogjorts för tidigare i detta beslut (se avsnitten 3.3 och 4).

För räkenskapsåret 2020 var posten Övriga externa kostnader en väsentlig post i bostadsbolagets årsredovisning. För räkenskapsåret 2021 var posterna Råvaror och förnödenheter och Personalkostnader väsentliga poster. A-son hade därför anledning att ägna dessa poster särskild uppmärksamhet.

I sin revisionsplanering för båda räkenskapsåren hade A-son bedömt att det var väsentligt att fokusera på närståendetransaktioner och kontroll av att transaktioner skedde på marknadsmässiga villkor. Han kunde vid genomförandet av revisionen konstatera att inköp under båda de aktuella räkenskapsåren hade gjorts från närstående bolag. Han kunde även konstatera att det under räkenskapsåret 2021 hade betalats ut löner till närstående personer. Det framgår varken av hans dokumentation eller av hans yttranden att han vid revisionen särskilt granskade eller på annat sätt skaffade sig revisionsbevis som gav honom tillfredsställande möjligheter att bedöma de aktuella transaktionerna och möta den risk som han hade identifierat i sin revisionsplanering.

I fråga om räkenskapsåret 2020 framgår det varken av dokumentation eller yttranden att posten Övriga externa kostnader överhuvudtaget granskades. A-son hade därför inte tillräckliga revisionsbevis i denna del.

Vad sedan gäller räkenskapsåret 2021 har A-son, antecknat att hans granskning av posten Råvaror och förnödenheter bestod av en periodiseringskontroll och en stickprovskontroll. Det går emellertid inte att utläsa hur stor andel av kostnaderna som testades via stickprovskontrollen eller hur stickproven valdes ut. Dokumentationen innehåller inga underlag som visar på genomförd periodiserings- eller stickprovskontroll. På i yttrandet angiven plats finns inte heller någon dokumenterad kontroll mot avtal och avier eller mot huvudbok.

För räkenskapsåret 2021 bestod A-sons granskning av personalkostnaderna av dels en avstämning av upplupna löner och semesterlöneskulden, dels en rimlighetsbedömning av personalkostnaderna utifrån en beräkning av den genomsnittliga lönen per anställd. Det kan dock inte utläsas av vare sig revisionsdokumentationen eller hans yttranden hur han kom fram till att den beräknade genomsnittliga lönen var utan anmärkning. Revisorsinspektionen gör bedömningen att de granskningsåtgärder som han utförde inte gav honom tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende bolagets personalkostnader.

Posten Övriga externa kostnader för år 2020 och posterna Råvaror och förnödenheter och Personalkostnader för år 2021 var väsentliga. De bristfälliga granskningarna medförde därför att A-son för båda räkenskapsåren saknade grund för att tillstyrka ett fastställande av bolagets resultat- och balansräkningar. Genom att ändå göra det har han åsidosatt god revisionssed.

6 Andelar i koncernföretag (bostadsbolaget och lägenhetsbolaget)

Bostadsbolaget

Bostadsbolaget redovisade i årsredovisningen för **räkenskapsåret 2020** posten Andelar i koncernföretag. Posten uppgick till 4,5 mnkr och avsåg ett innehav i ett dotterbolag som hade förvärvats den 5 augusti 2020.

I granskningsprogrammet för finansiella tillgångar har A-son antecknat att avtal och uppgörelser hade kontrollerats och bedömts vara korrekt hanterade. Han har även antecknat att dotterbolaget hade förvärvats mot en köpeskilling av 4,5 mnkr och övertagande av lån om 2,2 mnkr enligt avtal och att lånen bedömdes ligga i dotterbolaget. Revisorsinspektionen har noterat att avtalet var signerat av BB för bostadsbolagets räkning och att säljaren representerades av en person som samma år hade erhållit lön från familjehemsbolaget. I kontraktet gavs köparen möjlighet att låta säljaren överta lånen mot en ränta på sex procent.

Vidare har A-son antecknat att dotterbolagets årsredovisning för räkenskapsåret 2019 och balans- och resultatrappport per den 31 december 2020 hade inhämtats. Dotterbolaget innehade bostadsrätter som bedömdes ha ett värde om 3,5 mnkr per den 31 december

2019. I balansräkningen för dotterbolaget är bostadsrätterna redovisade till 3,5 mnkr både per den 31 december 2019 och per den 31 december 2020.

Dotterbolaget hade vid bokslutet för räkenskapsåret 2020 ett eget kapital om 1,4 mnkr (efter erhållet aktieägartillskott) och det fanns i bokslutet en skuld till kreditinstitut om 2,1 mnkr.

A-son bedömde att det inte fanns något nedskrivningsbehov avseende bostadsbolagets finansiella anläggningstillgångar. Han har antecknat att samtliga innehav, direkta och indirekta, var relaterade till bostadsrätter och bostäder och att innehaven var rimligt värderade utifrån det senaste årets värdeökning. Hans slutliga bedömning av bolagets finansiella anläggningstillgångar var att de var granskade och kunde fastställas.

Det framgår inte av dokumentationen hur han bedömde bostadsrätternas och dotterbolagets värde. Det kan inte heller utläsas om lånen som nämns i avtalet om förvärv av dotterbolaget avsåg lånen i dotterbolagets balansräkning eller andra lån, inte heller om bostadsbolaget tog över lånen eller om de överläts till säljaren mot ränta. I bostadsbolagets bokslut den 31 december 2020 finns varken banklån eller låneskuld till säljaren.

Enligt bokslutet för **år 2021** innehade bostadsbolaget – förutom sitt innehav i dotterbolaget (som även detta år redovisades till 4,5 mnkr) – en fordran på dotterbolaget om 2,6 mnkr, redovisad i årsredovisningen som fordran hos koncernföretag.

I granskningsprogrammet för posten Finansiella anläggningstillgångar har A-son antecknat att dotterbolagets årsredovisning för räkenskapsåret 2021 hade inhämtats och att bolagets tillgångar i form av bostadsrätter bedömdes ha ett värde om 3,5 mnkr. I dotterbolagets årsredovisning för 2021 redovisades bostadsrätterna oförändrat till 3,5 mnkr. Dotterbolagets eget kapital uppgick till 1,8 mnkr.

A-son stämde av fordran på dotterbolaget mot tre skuldebrev och årets amorteringar samt mot dotterbolagets årsredovisning. Skuldebreven var undertecknade av CC för båda parter.

A-sons bedömning var att det inte förelåg något nedskrivningsbehov avseende bolagets finansiella anläggningstillgångar. Han har även detta år antecknat att samtliga innehav, direkta och indirekta, var relaterade till bostadsrätter och bostäder och att han utifrån det senaste årets värdeökning ansåg innehaven vara rimligt värderade. Hans slutliga

bedömning av bolagets finansiella anläggningstillgångar var att de var granskade och kunde fastställas.

Av dokumentationen kan inte utläsas vad som låg till grund för A-sons bedömning av bostadsrätternas eller dotterbolagets värde. Det kan inte heller utläsas om han granskade värdet på fordran på dotterbolaget.

A-son har uppgett följande.

När det gäller bostadsbolagets förvärv av dotterbolaget efterfrågade han underlag och fick uppgift om att köpeskillingen uppgick till 4,5 mnkr och att köpeobjektet innehade ett lån om 2,2 mnkr som övergick i samband med köpet av bolaget. Det är inte tydligt författat i avtalet. Hans bedömning var att lånet om 2,2 mnkr inte skulle påverka anskaffningsutgiften. Den eventuella optionen att lösa skulden påverkade inte heller anskaffningsutgiften mellan köparen och säljaren.

Dotterbolaget hade vid övertagandet ett eget kapital om 1,4 mnkr. Vidare innehade bolaget tre bostadsrätter som hade gått upp i värde. Slutligen hade bostadsbolaget ett behov av att komma över bostadsrätter som kunde ägas av juridiska personer, eftersom inte många lägenheter fick ägas i sådan regi. Affären hade gjorts med extern part. Sammantaget var det hans bedömning att det inte fanns anledning att betvivla marknadsmässighet i transaktionen.

Det gjordes inga överväganden angående värderingen i bokslutet för räkenskapsåret 2020 utöver den ovan angivna granskningen. Han anser inte att det var en fråga som han behövde utreda för sitt ställningstagande om posten.

Vid revisionen av bostadsbolaget för **räkenskapsåret 2021** gjordes en bedömning av om andelarna i dotterbolaget behövdes skrivas ned. Dotterbolaget hade andelar i bostadsrätter till ett bokfört värde om 3,5 mnkr. Prisutvecklingen innebar generellt att marknadsvärdet var högre. Vidare hade dotterbolaget ett eget kapital samt en resultatutveckling som var positiv. Sammantaget bedömde han det som rimligt att värdet på andelarna kunde motiveras och bedömas som rimligt redovisat.

Lägenhetsbolaget

Lägenhetsbolaget var under **räkenskapsåren 2020 och 2021** kommanditdelägare i kommanditbolaget. Något bolagsavtal finns inte i revisionsdokumentationen, men A-son konstaterade vid revisionen att lägenhetsbolaget var kommanditdelägare och skulle erhålla 99 procent av kommanditbolagets resultat. Lägenhetsbolagets ägare och styrelseledamot CC var komplementär och erhöll 1 procent av kommanditbolagets resultat. Enligt Bolagsverket var kommanditdelägarens insats 1 kr. Hur bestämmanderätten fördelades mellan kommanditdelägaren och komplementären framgår inte av dokumentationen.

Av e-postkorrespondens mellan A-son, CC och bolagets redovisningsbyrå framgår att lägenhetsbolaget under räkenskapsåren 2018–2020 hade fakturerat och intäktsfört hyror för lägenheter som kommanditbolaget ägde. När kommanditbolaget behövde pengar överfördes medel från lägenhetsbolaget till kommanditbolaget och bokades på avräkningskonto i respektive bolag. Sättet att fakturera och redovisa skulle ändras från och med oktober 2020. Storleken på faktureringen framgår inte av dokumentationen.

I lägenhetsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2020** redovisades en fordran på kommanditbolaget om 1,4 mnkr (i posten Övriga fordringar) men ingen andel i kommanditbolaget. Fordran bestod av ett avräkningskonto gentemot kommanditbolaget. Kommanditbolaget nämns inte i vare sig förvaltningsberättelsen eller notupplysningarna.

I dokumentationen finns en balansrapport från kommanditbolaget. Rapporten visar att kommanditbolaget gentemot lägenhetsbolaget hade en fordran om 6,5 mnkr respektive en skuld på 1,3 mnkr. Sammantaget hade alltså lägenhetsbolaget enligt balansrapporten netto en skuld till kommanditbolaget om 5,2 mnkr. Av balansrapporten framgår även att kommanditbolaget per bokslutsdatumet hade ett negativt eget kapital om -1,1 mnkr, inräknat ett negativt resultat för räkenskapsåret 2020 om -0,3 mnkr. Kommanditbolagets skattemässiga resultat framgår inte av revisionsdokumentationen.

Vid granskningen av avräkningskontot gentemot kommanditbolaget har A-son antecknat att det hade gjorts oregelbundna överföringar mellan kommanditbolaget och lägenhetsbolaget och att han hade identifierat flera differenser gentemot kommanditbolaget. Efter utredningar och dialog mellan A-son och redovisningsbyrån gjordes flera justeringar i bokslutet. Bland annat skrevs en differens mellan lägenhetsbolaget och kommanditbolaget på 480 tkr bort och redovisades som avdragsgill

kostnad. Det kan inte utläsas hur den slutliga motpartsavstämningen såg ut. Det framgår inte heller hur värderingen av fordran på kommanditbolaget granskades.

I lägenhetsbolagets resultaträkning för räkenskapsår 2020 finns inte någon kostnad som motsvarar 99 procent av kommanditbolagets resultat.

I lägenhetsbolagets årsredovisning för **räkenskapsåret 2021** redovisades innehavet i kommanditbolaget som Andelar i koncernföretag till ett belopp om 1,6 mnkr. I resultaträkningen redovisades 0,3 mnkr i posten Resultat från andelar i koncernföretag. I förvaltningsberättelsen angavs, som en väsentlig händelse under räkenskapsåret, att uthyrningen av lägenheter ägda av dotterbolaget [kommanditbolaget] under året hade lagts på själva dotterbolaget och att detta återspeglades i omsättningen. Det finns en notupplysning som visar på årets förändring av posten Andelar i koncernföretag men det framgår inte vilket bolag som avses och inte heller vad lägenhetsbolagets ägarandel uppgick till.

Enligt kommanditbolagets årsredovisning för räkenskapsåret 2021, som finns i dokumentationen, redovisade kommanditbolaget ett negativt eget kapital per bokslutsdatumet om -2,5 mnkr och ett resultat om 0,3 mnkr.

I granskningsprogrammet för posten Övriga fordringar har A-son antecknat att kommanditbolaget ägde en fastighet som hyrdes ut och att avisering enligt uppgift skedde från lägenhetsbolaget. Han har även antecknat ”varför tas intäkten i det här bolaget?” samt att det skedde oregelbundna överföringar mellan lägenhetsbolaget och kommanditbolaget. Det framgår att han stämde av avräkningskontot och den redovisade resultatandelen mot kommanditbolagets balans- och resultaträkningar. Resultatandelen motsvarade kommanditbolagets resultat enligt beskattningen. Det har också antecknats, vad gäller värdering av posten, att kommanditbolaget hade tillgångar som översteg värdet på fordran.

A-son har också antecknat ”Bolaget är kommanditdelägare, vad har bolaget för inflytande i KB:et? Bolaget äger 99 procent och därmed ett dotterbolag. Omklassificeras i ÅR”. Det finns också en anteckning om att korrigering hade skett. Slutsatsen för posten Övriga fordringar var att den framstod som rimligt redovisad.

Det framgår inte hur A-son säkerställde att lägenhetsbolaget hade bestämmanderätt över kommanditbolaget och att omklassificering till Andelar i koncernföretag skulle ske. Det

framgår inte heller hur han kom fram till att kommanditbolagets tillgångar översteg värdet på posten.

I lägenhetsbolagets revisionsakt för räkenskapsåret 2021 finns ett engagemangsbesked från en bank per den 31 december 2021. Av beskedet framgår att lägenhetsbolaget hade ingått ett generellt borgensåtagande till förmån för kommanditbolaget. Kommanditbolaget hade per bokslutsdatum en skuld till banken på 6,0 mnkr. Borgensåtagandet framgick dock inte av lägenhetsbolagets årsredovisning.

A-son har uppgett följande.

Lägenhetsbolagets andelar i kommanditbolaget var att anse som andelar i koncernföretag. Det fångades inte upp i samband med granskningen av årsredovisningen **2020** men däremot i samband med granskningen av år 2021 och föranledde en omklassificering i årsredovisningen för det året.

När det gäller räkenskapsåret 2020 redovisades 99 procent av kommanditbolagets resultat i lägenhetsbolaget. Han kan inte se att han stämde av detta, eftersom granskning av posten i resultaträkningen saknas.

Vad gäller avräkningskontot stämdes samtliga transaktioner som hade inträffat under året mellan lägenhetsbolaget och kommanditbolaget av mot huvudboken i båda bolagen. Avvikelsen utreddes och bedömdes höra till tidigare år som hade hanterats delvis i enlighet med Skatteverkets beslut. Vidare gjordes rättelse i enlighet med reglerna i K2, nämligen under innevarande år. Differenser avsåg uteslutande tidigare år och dessa hade enligt beslut bedömts som lön. Han bedömde att detta kunde ligga till grund för korrigeringen av räkenskaperna.

Eftersom det fanns en fastighet som torde ha haft ett bestående övervärde, var det rimligt att lägenhetsbolagets fordran kunde accepteras. Någon granskning av postens värde gjordes eller dokumenterades dock inte under granskningsåret.

I fråga om **räkenskapsåret 2021** konstaterar han att inget avtal fanns. Däremot bedömde han rimligheten i posten, baserat på inhämtad uppgift om resultatfördelning och ägande tillsammans med inhämtade underlag från kommanditbolaget. Han bedömde nettouttag och bolagets andel av kommanditbolagets resultat som bolagets andel i kommanditbolaget.

Vid granskningen säkerställde han att fordringsposten mellan kommanditbolaget och lägenhetsbolaget stämde. Vidare redovisades årets andel av bolagets resultat i resultaträkningen samt i balansräkningen. Däremot gjordes ingen bedömning rörande negativt eget kapital i kommanditbolaget. Det rimliga är att det inte skulle ha förekommit några fordringsposter på kommanditbolaget utan skulle ha setts som nettouttag som avräknats mot den redovisade förlusten.

Någon granskningsinsats avseende värdering gjordes inte, vilket inte heller framgick av revisionsplanering eller granskning.

Hans uppfattning är att borgensåtagandet för kommanditbolagets skulder borde ha framgått av årsredovisningen. Denna brist fångade han inte upp vid genomgången av årsredovisningen.

Revisorsinspektionens bedömning

I bostadsbolaget var posten Andelar i koncernföretag väsentlig båda räkenskapsåren medan posten Fordringar hos koncernföretag var väsentlig räkenskapsåret 2021. I lägenhetsbolaget var posten Övriga fordringar väsentlig räkenskapsåret 2020 medan posten Andelar i koncernföretag var väsentlig räkenskapsåret 2021.

Av 9 kap. 3 § aktiebolagslagen och ISA 200 *Den oberoende revisorns övergripande mål samt utförandet av en revision enligt* ISA p. 15 följer att en revisor ska förhålla sig professionellt skeptisk när han eller hon planerar och utför en revision. Det innebär bl.a. att revisionsbevisen ska bedömas kritiskt (jfr p. A 20 ff.).

I kravet på professionell skepticism ligger bl.a. att revisorn ska ifrågasätta tillförlitligheten av den information som inhämtas från företagsledningen och att han eller hon utifrån omständigheterna i det enskilda fallet ska överväga tillräckligheten och ändamålsenligheten i inhämtade revisionsbevis.

Av ISA 500 p. 4 framgår att granskningsåtgärder ska utformas och utföras på ett sådant sätt att revisorn kan inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för att kunna dra rimliga slutsatser som grund för sina uttalanden. Enligt p. 6 samma ISA ska en revisor utforma och utföra granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna i syfte att inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis. Av

ISA 330 p. 7 b följer att revisorn ska inhämta mer övertygande revisionsbevis ju högre han eller hon bedömer risken för väsentliga felaktigheter.

Vad först gäller bostadsbolaget har A-son båda åren i granskningsprogrammet antecknat att värdet på bostadsrätterna uppgick till 3,5 mnkr. Det finns i dokumentationen inte något revisionsbevis för detta värde. Att bostadsrätternas värde överensstämde med deras redovisade värde innebar att det inte förelåg något övervärde som kunde adderas till dotterbolagets eget kapital; trots detta förelåg det för båda räkenskapsåren en väsentlig skillnad mellan det redovisade värdet på andelar i koncernföretag och dotterbolagets egna kapital, 3,1 mnkr respektive 2,9 mnkr. Detta borde ha föranlett A-son att utvidga sin granskning. Han vidtog inte heller några granskningsåtgärder avseende värdet på fordran på dotterbolaget. A-sons bristande granskning innebar att han saknade grund för att tillstyrka ett fastställande av bostadsbolagets resultat- och balansräkningar. Genom att ändå göra det har han åsidosatt god revisionssed.

Vad därefter gäller lägenhetsbolaget utredde A-son inte huruvida det hade ett bestämmande inflytande, ett betydande inflytande eller ett mer begränsat inflytande över kommanditbolaget. Hur innehavet skulle redovisas i balansräkningen var således inte tillräckligt utrett. Det är ovanligt att en kommanditdelägare har ett bestämmande inflytande men det kan följa av bolagsavtalet (jfr 3 kap. 4 § lagen [1980:1102] om handelsbolag och enkla bolag). Det var därför av stor vikt att A-son tog del av avtalets innehåll.

Kommanditbolagets eget kapital var negativt och skilde sig väsentligt från lägenhetsbolagets redovisade värde på tillgångsposten respektive år. Om innehavet skulle anses vara andel i dotterbolag, fanns det därför starka skäl för A-son att ifrågasätta lägenhetsbolagets redovisning och värdering av andelarna.

För båda räkenskapsåren 2020 och 2021 är den revisionsdokumentation för lägenhetsbolaget som avser andelar i och fordran på koncernföretag ytterst knapphändig. Underlag för den slutliga avstämningen för räkenskapsåret 2020 saknas. Dokumentationen innehåller inte heller några närmare underlag för bedömningen av fordrans och andelarnas värdering. A-son har inte heller genom sina yttranden uppgett att han vidtog några granskningsåtgärder som gav honom grund för att bedöma utgående fordrans riktighet, existens och värdering.

Det ställs höga krav på en revisors kontroll av att informationen i en årsredovisning är fullständig och korrekt. I fråga om räkenskapsåren 2020 och 2021 var klassificeringen av en för läsaren av årsredovisningen väsentlig balanspost inte tillräckligt utredd, värderingen var inte tillräckligt granskad och ett väsentligt borgensåtagande saknades. A-son skulle ha uppmärksammat styrelsen på samtliga dessa brister. Hans granskning av lägenhetsbolagets årsredovisningar för räkenskapsåren 2020 och 2021 var således inte tillräcklig.

A-sons bristfälliga granskning innebar att han saknade grund för att tillstyrka ett fastställande av lägenhetsbolagets resultat- och balansräkningar. Genom den bristfälliga granskningen av posterna och hans underlåtenhet att uppmärksamma styrelsen på brister i årsredovisningen har han åsidosatt god revisionssed.

7 Händelser efter balansdagen (alla bolag)

Familjehemsbolaget

Den dokumenterade granskningen av händelser efter balansdagen i familjehemsbolaget **år 2020** består av ett granskningsprogram med genomgående anteckningar om ”U.a.” (utan anmärkning) och ”E.t.” (ej tillämpligt). I granskningsprogrammet finns endast en kommentar om att granskningen inte påvisade några indikationer på att det behövdes justeringar. Samtliga anteckningar är daterade den 9 juli 2021. A-sons slutsats var att posten kunde fastställas. I dokumentationen finns ingen resultat- och balansräkning som visar på händelser fram till granskningsdatumet. I dokumentationen i övrigt finns ett uttalande från företagsledningen som är undertecknat samma dag som revisionsberättelsen är daterad, dvs. den 15 juli 2021.

A-son har under ärendets utredning skickat in en resultatrapport som avser tiden fram till den 13 maj 2021. Dokumentet innehåller inte några anteckningar om hans bedömning eller slutsats. Det kan inte heller utläsas om han granskade perioden 14 maj – 15 juli 2021.

I familjehemsbolaget bestod granskningen av händelser efter balansdagen i anslutning till **räkenskapsåret 2021** av – såvitt framgår av dokumentationen – ett granskningsprogram med genomgående anteckningar om ”U.a.” och ”E.t.”, daterade den 28 juni 2022. Det finns också en kommentar om att utslussningsbolaget under år 2022 hade ansökt om konkurs, att nedskrivning av fordringar skulle göras och att upplysning om detta skulle

lämnas i årsredovisningen. Familjehemsbolagets årsredovisning innehåller ingen sådan upplysning. A-sons slutsats var att ”posten” kunde fastställas. Den slutliga bedömningen är daterad den 8 juli 2022. I dokumentationen finns också en balans- och resultatrapport som är daterad den 20 maj 2022 samt ett undertecknat men odaterat uttalande från företagsledningen. Revisionsberättelsen är daterad den 15 juli 2022. Det kan inte utläsas om A-son granskade perioden 21 maj – 15 juli 2022.

A-son har uppgett följande.

För familjehemsbolaget **år 2020** inhämtades en sie-fil per den 8 juni 2021 som han behandlade i transaktionsanalysen. Baserat på analysen landade han i slutsatsen att inga väsentliga iakttagelser fanns. Sie-filen skrevs i samband med granskning av räkenskapsåret 2021 över i systemet med nya filer men han tog i transaktionsanalysen fram den resultatrapport⁷ som genererats vid det arbetet.

När det gäller familjehemsbolaget och **räkenskapsåret 2021** gjordes en genomgång av balans och resultat på nya året och det fanns inga väsentliga händelser som kunde bedömas förutom de omständigheter som redan var kända.

Utslussningsbolaget

Den dokumenterade granskningen av händelser efter balansdagen i utslussningsbolaget i anslutning till **räkenskapsåret 2020** består av ett granskningsprogram. Frågorna i granskningsprogrammet har genomgående besvarats med ”U.a.”. I programmet finns endast en kommentar om att A-son granskade en sie-fil, daterad den 15 september 2021, som omfattade perioden januari – augusti 2021 och att omsättningen uppgick till 3,3 mnkr och resultatet till -223 tkr. Den slutliga bedömningen är daterad den 2 november 2021 och revisionsberättelsen den 10 november 2021. Det framgår inte om A-son granskade perioden september – 10 november; dock finns ett uttalande från företagsledningen, vilket också är daterat den 10 november 2021.

A-son har uppgett följande.

Vad gäller granskningen av händelser efter räkenskapsåret ställdes fråga till BB. Enligt honom hade inte någon verksamhet bedrivits efter augusti utan fokus hade legat på att betala av skulden till Kronofogdemyndigheten. Detta bedömde han som rimligt. Baserat

---

⁷ Resultatrapporten har skickats in till Revisorsinspektionen och avser tid till och med 13 maj 2021.

på information och rapporter som fanns tillgängliga kunde han dra slutsatsen att inga ytterligare omständigheter fanns att beakta på nya året fram till avlämnandet av hans revisionsberättelse.

Bostadsbolaget

Den dokumenterade granskningen av händelser efter balansdagen i bostadsbolaget i anslutning till **räkenskapsåret 2020** består av ett granskningsprogram med genomgående anteckningar om "U.a." och "E.t". Anteckningarna är daterade den 22 juli 2021. I granskningsprogrammet finns endast en kommentar om att det utifrån den granskning och de kompletteringar samt justeringar som gjorts inte bedömdes föreligga behov av justeringar. Revisionsberättelsen avlämnades den 23 juli 2021. Dokumentationen innehåller ett uttalande från företagsledningen. I övrigt finns inget underlag till stöd för A-sons granskning.

Också dokumentationen av granskningen av händelser efter balansdagen i bostadsbolaget i anslutning till **räkenskapsåret 2021** består huvudsakligen av ett granskningsprogram. Granskningsprogrammet innehåller, förutom genomgående anteckningar om "U.a." och "E.t.", samma kommentar som föregående år. Det framgår inte när granskningen genomfördes. A-sons slutsats var att posten kunde fastställas. Därutöver innehåller dokumentationen ett uttalande från företagsledningen, daterat den 22 juli 2022, dvs. samma dag som revisionsberättelsen avlämnades. Annat underlag till stöd för A-sons granskning saknas.

A-son har uppgett följande.

För bostadsbolaget och **räkenskapsåret 2020** finns en granskningsbilaga upprättad. Det hade förvisso varit ändamålsenligt med en balans- och resultatrapport på nya året, vilket saknas som revisionsbevis. Däremot hade han genom en redovisningsprogramvara tillgång till aktuella rapporter och bokföring i realtid vilket möjliggjorde den dokumentation som framgår av arbetspapper.

A-son har inte yttrat sig i fråga om bostadsbolaget och **räkenskapsåret 2021**.

Lägenhetsbolaget

Den dokumenterade granskningen av händelser efter balansdagen i lägenhetsbolaget består, såvitt avser **räkenskapsåret 2020**, av ett granskningsprogram med genomgående anteckningar om "U.a." och "E.t". Anteckningarna är daterade den 24 september 2021. Den enda upplysningen som lämnas är att bolaget under år 2021 hade varit föremål för skatterevision som avsåg räkenskaperna för åren 2018 och 2019, att beskattningsbeslut hade fattats som hade lett till justeringar i redovisningen och att justeringarna hade utförts av en konsult i samband med revisionen. Därtill finns kopia på ett beslut från Skatteverket, daterat 19 augusti 2021. A-sons slutsats var "post granskad och kan fastställas". I dokumentationen finns även ett uttalande från företagsledningen, som dock vare sig är undertecknat eller daterat. I dokumentationen finns ingen resultat- och balansrapport som visar på händelser fram till revisionsberättelsens avlämnande den 4 oktober 2021.

Den dokumenterade granskningen av händelser efter balansdagen i lägenhetsbolaget avseende **räkenskapsåret 2021** består av ett granskningsprogram med genomgående anteckningar om "U.a." samt en slutsats om att posten framstod som rimligt redovisad. Anteckningarna är daterade den 11 juli 2022. Revisionsberättelsen är avlämnad den 9 september 2022. I underlaget finns också ett undertecknat uttalande från företagsledningen. I övrigt finns inget underlag.

A-son har uppgett följande.

När det gäller lägenhetsbolaget och **räkenskapsåret 2020** granskade han mot sie-4 fil. Det förekom inga särskilda avvikelser. Han kan dock inte se att filen inhämtades. Den stora åtgärden för det här året var att under räkenskapsåret beakta felaktigheter för åren 2018 och 2019, vilket han anser gjordes.

Han kan tyvärr inte hitta ett påskrivet uttalande från företagsledningen i akten. Det fanns dock ingen avvikande mening från styrelsen eller några meningsskiljaktigheter.

Vad gäller lägenhetsbolaget och **räkenskapsåret 2021** bedrev bolaget ingen verksamhet på det nya året. Bokföringen på det nya året gicks igenom. Balans- och resultatrapport dokumenterades inte. Däremot kunde frågor om väsentliga händelser på det nya året besvaras, vilket också finns dokumenterat i arbetsblad.

Revisorsinspektionens bedömning

Enligt ISA 560 *Efterföljande händelser* p. 6 ska revisorn utföra granskningsåtgärder som ger honom eller henne tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för att han eller hon har uppmärksammat alla händelser som har inträffat mellan datumet för de finansiella rapporterna och datumet för revisors rapport och som kräver justering av eller upplysning i de finansiella rapporterna. Granskningsåtgärderna är avsedda att komplettera sådan granskning som har genomförts i syfte att få fram revisionsbevis för saldona på balansdagen, exempelvis avklippskontroller.

Flera av de balans- och resultatrapporter som finns i dokumentationen omfattar inte hela perioden fram till revisionsberättelsens avlämnande. Förekommande uttalanden från företagsledningen saknar i vissa fall datering eller underskrift; det saknas i dessa fall spår av att A-son hade annan motsvarande kommunikation med företagsledningarna. De granskningsprogram som finns ifyllda med "U.a." och "E.t." innehåller inte för något av uppdragen eller räkenskapsåren anteckningar som visar vilken konkret granskning som han gjorde av händelser efter balansdagen. Han har inte heller genom sina yttranden lämnat några detaljerade uppgifter om vilka åtgärder som vidtogs, vilka iakttagelser som gjordes och vilka slutsatser som drogs. Mot denna bakgrund drar Revisorsinspektionen slutsatsen att A-son inte granskade efterföljande händelser i tillräcklig utsträckning.

Genom att inte i något av bolagen granska händelser efter balansdagen på ett godtagbart sätt har A-son åsidosatt god revisionssed.

8 Åtgärder enligt penningtvättsregelverket (alla bolag)

8.1 Rättslig reglering

Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) gäller för fysiska och juridiska personer som driver vissa i lagen uppräknade verksamheter, däribland verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag (se 1 kap. 2 § första stycket 18). Det innebär att såväl enskilda revisorer som juridiska personer som bedriver revisionsverksamhet är skyldiga att följa lagens bestämmelser och de föreskrifter som har meddelats på området.

Kundkännedom och kundens riskprofil

Av 2 kap. 3 § penningtvättslagen framgår att en verksamhetsutövare – och därmed också en revisor – ska bedöma den risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen (kundens riskprofil). Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden. När det behövs för att bestämma kundens riskprofil ska verksamhetsutövaren beakta bl.a. omständigheter som avses i 2 kap. 4 och 5 §§ och andra omständigheter som i det enskilda fallet påverkar risken som kan förknippas med kundrelationen. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelser och ändras när det finns anledning till det.

Som omständigheter som kan tyda på att risken för penningtvätt och finansiering av terrorism är låg kan revisorn enligt 2 kap. 4 § penningtvättslagen beakta bl.a. att kunden är en stat, en region, en kommun eller motsvarande eller en juridisk person över vilken en stat, en region, en kommun eller motsvarande, var för sig eller tillsammans, har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande,

I 2 kap. 5 § penningtvättslagen anges omständigheter som kan tyda på att risken i kunduppgdraget är hög. Verksamhetsutövaren kan exempelvis beakta *att* kundens ägarstruktur framstår som ovanlig eller alltför komplicerad för dess verksamhet, *att* affärsrelationer eller transaktioner sker på distans, utan användning av metoder som på ett tillförlitligt sätt kan säkerställa kundens identitet *och att* betalning av varor eller tjänster görs av någon som är okänd eller saknar koppling till kunden.

En verksamhetsutövare ska enligt 3 kap. 4 § penningtvättslagen vidta åtgärder för kundkännedom vid etableringen av en affärsförbindelse. Verksamhetsutövaren får enligt 3 kap. 1 § över huvud taget inte etablera eller upprätthålla en affärsförbindelse om han eller hon inte har tillräcklig kännedom om kunden för att kunna hantera den risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen och för att övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner.

Enligt 3 kap. 7 § penningtvättslagen ska verksamhetsutövaren identifiera kunden och kontrollera kundens identitet genom identitetshandlingar eller registerutdrag eller genom andra uppgifter och handlingar från en oberoende och tillförlitlig källa. Om kunden företräds av en person som uppger sig handla på kundens vägnar, ska verksamhetsutövaren

kontrollera den personens identitet och behörighet att företräda kunden. Behörigheten ska enligt 7 § Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2021:1) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsföreskrifterna) kontrolleras genom fullmakt, förordnande eller motsvarande behörighetshandling. Enligt samma paragraf ska en revisor vid identitetskontrollen av en juridisk person kontrollera aktuellt registreringsbevis, registerutdrag eller uppgifter från andra tillförlitliga och oberoende källor samt bevara original eller kopia av den kontrollerade handlingen. Av dokumentationen ska det, enligt samma paragraf i penningtvättsföreskrifterna, framgå när kontrollen utfördes.

Enligt 3 kap. 8 § penningtvättslagen ska en verksamhetsutövare utreda om kunden har en verklig huvudman. En sådan utredning ska avse åtminstone sökning i det register över verkliga huvudmän som Bolagsverket för enligt lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän. Om kunden är en juridisk person, ska utredningen omfatta åtgärder för att förstå kundens ägarförhållanden och kontrollstruktur. Om kunden har en verklig huvudman, ska verksamhetsutövaren vidta åtgärder för att kontrollera dennes identitet.

Enligt 3 kap. 9 § första stycket penningtvättslagen ska kontrollen av kundens och den verkliga huvudmannens identitet slutföras ”innan en affärsförbindelse etableras”. Av paragrafens andra och tredje stycken följer att kontrollen får ske senare om det är nödvändigt för att inte avbryta verksamhetens normala gång. Det förutsätter dock dels att risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism har bedömts som låg, dels att kontrollen sker ”senast när affärsförbindelsen etableras”.

Revisorn ska vidare enligt 3 kap. 10 och 11 §§ penningtvättslagen bedöma om kunden eller kundens verkliga huvudman är en person i politiskt utsatt ställning samt om kunden är etablerad i ett s.k. högriskredjeland. Revisorn ska enligt 3 kap. 13 § löpande och vid behov följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att kännedomen om kunden är aktuell och tillräcklig för att hantera den bedömda risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Åtgärderna för kundkännedom ska, enligt 3 kap. 14 §, ha den omfattning som behövs med hänsyn till kundens riskprofil och övriga omständigheter.

Av 3 kap. 16 § penningtvättslagen framgår att om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen bedöms som hög, ska det göras särskilt omfattande kontroller, bedömningar och utredningar enligt 7, 8 och 10–13 §§. Åtgärderna ska i sådant fall kompletteras med de ytterligare åtgärder som krävs för att motverka den höga risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Sådana åtgärder

kan avse inhämtande av ytterligare information om kundens affärsverksamhet eller ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.

En revisor ska vidare – enligt vad som närmare utvecklas i 4 kap. 1 § penningtvättslagen – övervaka pågående affärsförbindelser och bedöma enstaka transaktioner och aktiviteter som kan antas ingå som ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Dokumentation

Av 11 § penningtvättsföreskrifterna framgår att revisorns dokumentationsskyldighet enligt 7 och 9 §§ Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2018:2) om villkor för revisors och registrerade revisionsbolags verksamhet (verksamhetsföreskrifterna) i tillämpliga delar gäller även revisorns åtgärder enligt penningtvättslagen.

Enligt 7 § första stycket 2 verksamhetsföreskrifterna ska det av dokumentationen framgå vilka åtgärder som har utförts, vad åtgärderna har omfattat samt när och hur de har utförts. Av 9 § samma föreskrifter ska dokumentationen vara så detaljerad att revisorns arbete kan bedömas i efterhand.

8.2 Kundkännedom och bedömning av kundens riskprofil

Familjehemsbolaget

I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* för familjehemsbolaget **räkenskapsåret 2020** anges att det inte hade identifierats några transaktioner eller andra omständigheter som misstänktes vara hänförliga till penningtvätt och att identitetskontroll av verklig huvudman hade utförts genom digital signering i samband med påskrift av uppdragsbrevet. Uppdragsbrevet är daterat den 15 juli 2021, vilket är samma datum som A-son avlämnade sin revisionsberättelse. Det kan inte av underlagen utläsas om han träffade kunden, vare sig före acceptering av uppdraget eller under revisionens gång.

I underlaget finns ett odaterat utdrag från Bolagsverkets register över verkliga huvudmän, ett utdrag från Creditsafe, daterat den 1 juli 2021, och en kopia av aktieboken för familjehemsbolagets moderbolag från år 2019. Det kan inte av dokumentationen utläsas om A-son vidtog några åtgärder, förutom kontroll av verklig huvudman, för att skaffa sig kundkännedom. Av underlaget framgår inte heller om han gjorde någon bedömning av kundens riskprofil.

I dokumentationen för familjehemsbolaget **räkenskapsåret 2021** har A-son fyllt i dokumentet *Kundutvärdering - bibehållande av befintlig kund*. Dokumentet är daterat den 18 juli 2022, dvs. efter det att han hade undertecknat revisionsberättelsen den 15 juli 2022. I dokumentet har han fyllt i att det inte fanns något som indikerade oegentligheter och att det inte rörde sig om en bransch med ökad risk för oegentligheter. I dokumentationen finns även en penningtvättschecklista i Excel-format. I checklistan, som är daterad den 28 juni 2022, anges att det inte hade identifierats några transaktioner eller andra omständigheter som misstänktes hänförliga till penningtvätt samt att identitetskontroll av verklig huvudman hade utförts genom digital signering i samband med påskrift av uppdragsbrevet. A-son har också besvarat vissa frågor, exempelvis att ingen PEP⁸ fanns och att han hade kännedom om kundens verksamhet. Den antecknade bedömningen var att kundens riskprofil kunde sättas till normal. I underlaget i övrigt finns samma odaterade utdrag från Bolagsverkets register över verkliga huvudmän som föregående år; utdraget visar att AA var registrerad som verklig huvudman. Därtill finns utdrag från Creditsafe från juni 2022 och en kopia av aktieboken för familjehemsbolagets moderbolag från år 2019. Vidare framgår av dokumentet *PM - Allt* att bolaget hade blivit av med tillståndet från IVO den 26 oktober 2021. Det kan inte utläsas om detta påverkade A-sons bedömning av kundens riskprofil eller behovet av åtgärder enligt penningtvättslagen.

A-son har uppgett följande.

Han håller med om att dokumentationen av kundkännedomsåtgärder är bristfällig vad gäller revisionen av familjehemsbolaget för **år 2020**. Dokumentationen av identitetshandling gjordes sent. Det ska dock tilläggas att han blev vald revisor i uppdraget i april 2021 och att han före antagande av uppdraget hade ett möte med AA. I samband med mötet diskuterades verksamheten, ägandet och styrelsesammansättningen. Hans bedömning var att AA var verklig huvudman för koncernen, vilket också stämde överens med uppgifterna i Bolagsverkets register över verklig huvudman. Risken för penningtvätt bedömdes som normal, varför kontroll av identitetshandlingar, utredning av verklig huvudman och kontroll mot registeruppdrag utfördes. AA hade lång erfarenhet av att arbeta i verksamhet med barn och ungdomar. Vidare var bolagets kunder offentliga beställare. Baserat på tillgänglig information och hans uppfattning av AA samt bolagets

---

⁸ Person i politiskt utsatt ställning.

kunder bedömde han inte att det fanns omständigheter som indikerade en förhöjd risk för penningtvätt.

En ny bedömning av kundens riskprofil skulle ha gjorts om det hade påvisats transaktioner eller omständigheter som indikerade penningtvätt eller finansiering av terrorism. I revisionen noterades dock inget sådant.

När det gäller granskningen av familjehemsbolaget för **räkenskapsåret 2021** stämmer inte dateringen i underlagen. I samband med revisionsavslut dokumenteras i möjligaste mån samtliga handlingar i PDF-format, när kundutvärderingen sparas om från Excel till PDF så framstår det som att handlingen är skapad vid det tillfället. Kundutvärderingen som sådan är dock inte skapad då, utan det var avslutsdokumentation som gjordes vid den tidpunkten.

Han bedömde att han hade en tillräckligt god förståelse av verksamheten. Uppdragsgivarna var som regel offentliga beställare, vilket minskade risken för penningtvätt. AA gav vid granskningstillfället ett förtroendeingivande intryck. Detta, tillsammans med gjord kreditupplysning som vid det tillfället inte indikerade någon avvikelse, medförde att han drog slutsatsen att risken för penningtvätt kunde sättas till ”Normal”. I likhet med tidigare år fanns det vid planerings- och granskningstidpunkterna ingen annan information som motiverade en annan bedömning i detta avseende.

IVO:s beslut att dra in bolagets tillstånd grundade sig, enligt hans uppfattning, på att bolaget hade brister i verksamheten som behövde åtgärdas. Detta enskilt bedömde han inte påverkade hans kundkännedom. Naturligtvis beaktades omständigheten i hans bedömning kring bolagets förmåga till fortsatt drift men den påverkade inte risken för penningtvätt. Han hade inte tillgång till innehållet i IVO:s utredning, eftersom han inte inhämtade IVO:s beslut för revisionen.

Utslussningsbolaget

I A-sons *Övergripande revisionsstrategi* för utslussningsbolaget och **räkenskapsåret 2020** har han antecknat att det inte hade identifierats några transaktioner eller andra omständigheter som misstänktes vara hänförliga till penningtvätt. Identitetskontroll av verklig huvudman hade, enligt anteckningarna, utförts genom elektronisk legitimering i samband med undertecknande av uppdragsbrev. Enligt anteckningarna hade det även gjorts en kontroll mot registret över verkliga huvudmän och denna hade visat att utredning av verklig

huvudman stämde överens med de registrerade uppgifterna hos Bolagsverket. Något utdrag från Bolagsverkets register finns dock inte i dokumentationen. Det finns däremot ett uppdragsbrev som är daterat den 29 januari 2021 och undertecknat elektroniskt av BB. I underlaget finns i övrigt en aktiebok från år 2017, ett registreringsbevis från år 2021 och ett utdrag från Creditsafe daterat den 8 september 2021.

Vidare har A-son antecknat att den tidigare revisorn hade avgått på grund av sent upprättad årsredovisning samt att denne hade uppmärksammat förbjudna lån och transaktioner som inte hade förklaringar. A-son har även antecknat sina erfarenheter från 2019 års revision. Av anteckningarna framgår att bolaget hade förbrukat eget kapital, att kontrollbalansräkning inte var upprättad, att det fanns betydande tvivel om bolagets fortsatta drift, att årsredovisningen inte var upprättad inom lagstadgad tid och att det fanns brister i förvaltningen och den interna kontrollen. Som en följd av den föregående revisorns skrivelse i revisionsberättelsen från år 2018 hade bolaget fått skattebeslut genom vilket företagsledaren hade påförts ytterligare löneinkomster för beskattningsåret 2018 med 439 tkr och med 1 761 tkr för beskattningsåret 2019. Med anledning av det ansåg A-son att det var rimligt att bolaget skulle utkrävas kostnader för sociala avgifter samt medges högre underskottsavdrag. I dokumentationen över villkoren för uppdraget och speciella legala skyldigheter har han antecknat att det inte hade identifierats några transaktioner eller andra omständigheter som misstänktes var hänförliga till brottslig verksamhet och att sedvanliga revisionsvillkor förelåg.

I dokumentet *Kundutvärdering - bibehållande av befintlig kund* anges "nej" på frågan om det finns något som tyder på att ägarens/ledningens etiska värderingar/integritet är bristfällig men att bolaget "har blivit misskött av redovisningsbyrå". Vidare anges att inga närstående bolag fanns. På frågan om uppdraget kunde behållas har han antecknat "Ja. Risken något förhöjd pga. omständigheter". Det kan inte utläsas vilken risk eller vilka omständigheter som han åsyftade.

A-son har uppgett följande.

I fråga om utslussningsbolaget gjorde han en utredning av verklig huvudman samt identitetskontroll. Vidare tog han den 29 januari 2021, dvs. inför revisionen av räkenskapsåret 2019, kontakt med den avgående revisorn för att bilda sig en uppfattning om situationen kring bolaget och de omständigheter som förelåg. Han bedömde att dessa åtgärder var tillräckliga. Mot bakgrund av de omständigheter som hade uppdragats av den

tidigare revisorn och i skatterevisionen bedömde han risken för penningtvätt som hög i uppdraget. Främst var det risken för transaktioner som inte var verksamhetsgilla som bedömdes som stor. Han planerade därför att dessa skulle granskas i revisionen. Det påvisades dock inga större brister av detta slag. Däremot påvisades andra brister, vilket också framgår av slutrapporteringen och av revisionsberättelsen.

Bostadsbolaget

I dokumentationen av revisionen för bostadsbolaget och **räkenskapsåret 2020** finns en penningtvättschecklista som är daterad den 14 juni 2021. I dokumentet har A-son antecknat att identitetskontroll av verklig huvudman var gjord. Han har även bockat i frågor som exempelvis att ingen PEP fanns och att han hade kännedom om kundens verksamhet. Av hans anteckningar framgår att kundens riskprofil var hög och att detta berodde på stora transaktioner, överföringar, lån och reverser med närstående bolag. Underlaget består av en kopia av en identitetshandling på CC och ett odaterat utdrag från Bolagsverkets register över verkliga huvudmän som visar att CC var registrerad som verklig huvudman. Det finns också ett utdrag från Creditsafe från juni 2021, ett registreringsbevis och en kopia av aktieboken från år 2021.

I dokumentet *Kundutvärdering - accepterande av ny kund* har A-son angett att bolaget hade familjehemsbolaget och lägenhetsbolaget som närstående. Vidare har han antecknat att bolaget var beroende av extern finansiering för tillgångarna. Av dokumentationen kan inte utläsas vilka fördjupade kundkännedomsåtgärder som vidtogs med anledning av den förhöjda risken i uppdraget.

I dokumentationen av revisionen för **räkenskapsåret 2021** finns en penningtvättschecklista, daterad den 12 juli 2022. I listan har A-son angett *att* bolaget främst ägde bostadsrätter som det i sin tur hyrde ut, *att* största delen av bolagets försäljning avsåg hyresintäkter från det närstående bolaget familjehemsbolaget, *att* bolaget även hyrde ut till andra bolag och privatpersoner *och att* kopia på identitetshandling av den verkliga huvudmannen och styrelseledamoten CC skulle inhämtas. Av hans uppgifter i checklistan framgår vidare *att* det inte fanns någon PEP, *att* han hade kännedom om kundens verksamhet *och att* kundriskprofilen bedömdes vara mellan/normal. Underlaget består av samma dokumentation som föregående år och ett uppdaterat utdrag från Creditsafe, daterat 12 juli 2022.

I dokumentet *Kundutvärdering - Bibehållande av befintlig kund* har, liksom föregående år, lägenhetsbolaget och familjehemsbolaget angetts som närstående parter.

Av dokumentationen kan inte utläsas om A-son vidtog några övriga åtgärder för att skaffa sig kundkännedom eller vad som låg till grund för hans bedömning av kundriskprofilen.

A-son har uppgett följande.

När det gäller hans uppdrag i bostadsbolaget för **räkenskapsåret 2020** träffade han kunden den 10 mars 2021 och gick igenom balans- och resultatrappport. Han kontrollerade CC:s identitet vid mötet. Som avslutning ansåg han att det fanns förutsättningar för samarbete varför han registrerades som revisor i bolaget.

Utöver de omnämnda kundkännedsåtgärderna inhämtade han ett koncerndiagram och utvärderade de transaktioner som förekom. Transaktionerna bedömdes innebära en förhöjd risk och skulle övervakas och granskas. Vidare bedömde han att han hade god kännedom om bolagets intäktsströmmar, vilka hade följts upp vid möte med kunden.

Vad gäller **räkenskapsåret 2021** var hans kännedom om verksamheten god, till skillnad mot tidigare år, varför risken för penningtvätt kunde sänkas. Närståendetransaktioner höjer inte per automatik risken för penningtvätt.

Han ansåg att han, givet den bedömda risknivån, hade uppnått kundkännedom genom vidtagna åtgärder. Vidare skulle övervakning ske i samband med granskningen av räkenskaperna. Om det i samband med granskningen påvisades brister, kunde det naturligtvis föranleda en omvärdering.

Lägenhetsbolaget

I dokumentationen av revisionen av lägenhetsbolaget och **räkenskapsåret 2020** finns en checklista för penningtvätt, daterad den 24 september 2021. I checklistan har kundens riskprofil bedömts som ”mellan” med en kommentar om att ingen anledning till förhöjd risk hade noterats. I övrigt har frågorna i checklistan besvarats med enbart ”ja” och ”nej”. I underlaget finns ett utdrag från Bolagsverkets register över verkliga huvudmän med filnamnet ”Verklig huvudman 2021-09-24” och ett registreringsbevis från år 2021. Det finns också en kopia på en identitetshandling för CC från mars 2021 och ett utdrag från Creditsafe daterat den 15 juni 2021. I dokumentet *Övergripande revisionsstrategi* som är

daterat den 1 oktober 2021 anges att A-son utförde en utvärdering kring penningtvätt och att risknivån i uppdraget bedömdes som låg. Det kan inte utläsas vad som låg till grund för den bedömningen, hur den hängde ihop med den bedömda risken i penningtvättschecklistan eller om bedömningen hade någon påverkan på hans övriga åtgärder enligt penningtvättslagen.

I dokumentationen för lägenhetsbolaget och **räkenskapsåret 2021** finns en checklista för penningtvätt, daterad den 11 juli 2022. I checklistan har kundens riskprofil bedömts som låg. Det kan inte utläsas vad som låg till grund för den bedömningen. I övrigt finns endast ”ja” och ”nej” angivet i anslutning till frågorna i checklistan. Underlaget består av samma dokumentation som föregående år och ett nytt utdrag från Creditsafe, daterat den 11 juli 2022.

A-son har uppgett följande.

När det gäller lägenhetsbolaget och **räkenskapsåret 2020** gjordes utredningen av verklig huvudman genom genomgång mot aktieboken och offentliga register samt identitetskontroll. Uppgifterna i registret över verkliga huvudmän var i enlighet med aktieboken. Han upprättade även en penningtvättschecklista där risken för penningtvätt bedömdes till normal baserat på omständigheterna. Bolaget bedrev fastighetsförvaltning och likartad verksamhet och ägde och hyrde ut objekt till etablerade kunder i Sverige.

Sedan kunden hade antagits kom det till hans kännedom att bolaget hade haft skatterevision och att den hade föranlett en upptaxering. Skatteverket hade utgått från ett gammalt registerutdrag och bedömt att det fanns fler ägare än CC. Hans utredning påvisade dock att Skatteverkets uppgifter inte stämde, inte heller mot aktieboken. Med anledning av det bad han bolaget att skicka in en ändringsanmälan avseende ägandeförhållandena till Skatteverket. Mot denna bakgrund bedömdes dock risken för att det kunde finnas transaktioner som inte var verksamhetsgilla som större än tidigare.

De kundkännedsåtgärder som vidtogs avseende lägenhetsbolaget för **räkenskapsåret 2021** var uppföljning av identitetskontroll, uppföljning mot aktiebok och genomgång av verklig huvudman. Vidare bedömdes nya omständigheter som fanns att beakta genom genomgång av utdrag från Creditsafe. Checklistan har fyllts i felaktigt; hans utgångspunkt var att risken för penningtvätt var normal.

Bolaget hade enligt hans kännedom medgett att det hade haft betydande brister. Som en följd av det hade bolaget med start under år 2020 utfört ett stort antal åtgärder för att förbättra den interna kontrollen genom byte av redovisningsbyrå och val av revisor, trots att bolaget inte omfattades av revisionsplikt. Vidare beaktades konsekvenser av skatterevisionen redan under år 2020. Sammantaget bedömdes risken för penningtvätt som normal, varför övervakning gjordes i samband med granskning av transaktioner och bokföringen i den sedvanliga revisionen. Hans bedömning var att han genom dessa åtgärder uppnådde en tillräcklig kundkännedom.

Revisorsinspektionens bedömning

Åtgärder för att uppnå kundkännedom ska vidtas innan en affärsförbindelse inleds. A-son har i fråga om **familjehemsbolaget** uppgett att identitetskontrollen utfördes i samband med påskrift av uppdragsbrevet. Uppdragsbrevet är emellertid undertecknat samma dag som revisionsberättelsen avlämnades för räkenskapsåret 2020, dvs. efter genomförd revision.

Vid revisionen av **bostadsbolaget** har A-son fyllt i två penningtvättschecklistor, daterade den 14 juni 2021 respektive den 12 juli 2022. Dateringen visar att han tog ställning till frågor om risken för penningtvätt och finansiering av terrorism först inför avlämnandet av revisionsberättelsen. I den senare checklistan anges dessutom att identitetshandling skulle inhämtas. Även i fråga om **lägenhetsbolaget** är penningtvättschecklistorna daterade först i anslutning till avslutandet av revisionerna (den 24 september 2021 respektive den 11 juli 2022).

Dokumentationen över A-sons åtgärder för att inhämta kundkännedom är för **samtliga bolag** knapphändig. I de fall han har fyllt i en penningtvättschecklista innehåller denna huvudsakligen ett fåtal bockar kring gjord identitetskontroll, kontroll av verklig huvudman och bedömning av PEP. I vissa fall saknas underlag som visar på vidtagna åtgärder och i andra fall är underlagen odaterade.

I fråga om **familjehemsbolaget** och räkenskapsåret 2020 saknas det en bedömning av kundens riskprofil. För räkenskapsåret 2021 har riskprofilen satts till normal utan några motiveringar och utan den förnyade prövning som IVO:s beslut att dra in bolagets tillstånd borde ha föranlett. Även i **utslussningsbolaget** saknas en tydlig kundriskprofil, men A-son har bedömt att ”risken” var förhöjd. Det framgår dock inte att han vidtog några fördjupade kundkännedomsåtgärder med anledning av denna bedömning. Inte

heller i **bostadsbolaget** – där han inför revisionen av räkenskapsåret 2020 hade bedömt att risken var förhöjd på grund av lån och transaktioner med närstående – ger hans dokumentation uttryck för några fördjupade kundkännedomsgärder. Han har inte heller i dokumentationen motiverat vad som låg till grund för hans slutsats att risken i bostadsbolaget inför räkenskapsåret 2021 kunde sänkas till normal. Vad han har uppgett till Revisorsinspektionen – att han då hade fått bättre kännedom om kunden – utgör enligt inspektionens bedömning inte någon tillräcklig motivering. I **lägenhetsbolaget** har han i dokumentationen bedömt risken som både mellan och låg för år 2020 och som låg för år 2021 utan att ange några omständigheter som har varit ägnade att minska risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. Det som han har uppgett om att hans utgångspunkt vid bedömningen av kundernas riskprofil är normal återspeglas inte i hans dokumentation avseende lägenhetsbolaget.

A-son har därmed inte för något av bolagen eller räkenskapsåren, vare sig genom dokumentationen eller sina yttranden, visat att han vidtog tillräckliga och ändamålsenliga kundkännedomsgärder. Han har även i flera fall brutit vad gäller faktiskt åsättande av riskprofiler och bestämmandet av risknivån. Han har härigenom åsidosatt sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.

8.3 Övervakning i uppdragen

Som redan har framgått (se avsnitten 3, 4 och 5) förelåg närståendekopplingar mellan flera av bolagen. Utredningen har även visat att det hade skett ägarbyten och styrelseändringar i flera av bolagen. De olika bolagens företrädare figurerade även i andra av de nu aktuella bolagen.

Utredningen visar också att **familjehemsbolaget** år 2020 hade en omsättning på 48,1 mnkr, jämfört med 8,1 mnkr föregående år. I **bostadsbolaget** hade omsättningen ökat från 300 tkr år 2019 till 14,8 mnkr 2020.

Samtliga bolag hade under de nu aktuella åren en omfattande ut- eller inlåning från närstående bolag där avtal i flera fall hade tecknats av samma person för båda parter eller av varandra närstående parter. Dokumentationen visar också att **familjehemsbolaget** under år 2020 hade fått anstånd för betalning av skatter och avgifter, trots att det hade tillräckliga likvida medel för utlåning av väsentliga belopp till andra bolag. Samtidigt hade **utslusningsbolaget** skulder hos Kronofogdemyndigheten.

I såväl **familjehemsbolaget** som **utslussningsbolaget** bedrevs tillståndspliktig verksamhet. Utredningen har visat att utslussningsbolaget saknade tillstånd och att familjehemsbolaget fick sitt tillstånd indraget av IVO. Samtidigt som bolagen fick stora intäkter från det allmänna förekom det omfattande kostnader av privat karaktär, såsom inköp av elektronisk utrustning, märkeskläder, pool, elscooter, mat m.m. I flera fall har dessa kostnader inte kunnat hänföras till de personer som bolagens verksamhet avsåg, boende placerade i familjehem. Familjehemsboendena tillhandahölls i flera fall av personer som själva var ägare eller anställda i de olika bolagen som därigenom fick både lön, arvoden och andra slag av ersättningar. Förhållandena i familjehemsbolaget och utslussningsbolaget påverkade även **bostadsbolaget** och **lägenhetsbolaget**, eftersom dessa var beroende av hyresintäkter från familjehemsbolaget och utslussningsbolaget.

Av utredningen framgår även att A-son hade kännedom om att Skatteverket för flera av bolagen hade fattat beslut med anledning av felaktigt redovisade kostnader under tidigare räkenskapsår. Skatteverket hade särskilt pekat på förekomsten av osanna fakturor, verksamhetsfrämmande kostnader och kostnader som redovisats på avräkningskonton. I Skatteverkets beslut för utslussningsbolaget lyftes även den bristande efterlevnaden av SKL-regelverket.

Samtliga bolag var sena med sina årsredovisningar under alla i ärendet aktuella räkenskapsår. Familjehemsbolaget, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget hade en redovisningsbyrå i Nordmakedonien och A-son ifrågasatte själv dess förståelse för de svenska redovisningsreglerna och dess språkkunskaper. I samtliga bolag förekom utgående och inkomna fakturor som saknade detaljerade uppgifter om vad som hade tillhandahållits och när. Utredningen visar även att många rättelser gjordes i samband med revisionen. Bland annat i lägenhetsbolaget gjordes vid revisionen av räkenskapsåret 2020 flera rättelser kopplade till försäljning av fastigheter från år 2016 och framåt som hade varit felaktigt redovisade. År 2021 uppmärksammades och intäktsfördes en fordran om 1 mnkr från år 2016 som inte tidigare hade funnits i lägenhetsbolagets balansräkning.

Revisionsdokumentationen innehåller inte för något av bolagen eller räkenskapsåren några spår av att A-son, mot bakgrund av de omständigheter som nu har angetts, gjorde några överväganden eller bedömningar om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism. För utslussningsbolaget och bostadsbolaget räkenskapsåret 2020 bedömdes förvisso risken som förhöjd/hög men det kan inte heller för något av bolagen utläsas om

risken hade någon påverkan på inriktningen eller genomförandet av övervakningen i uppdraget.

A-son har uppgett följande.

Hans bedömning av lånesituationen var utifrån granskningen att samtliga transaktioner i bolagen gjordes till följd av affärstransaktioner. Han bedömde dem därför inte som brottsliga eller som ett sätt att täcka en brottslig transaktion. Det fanns inga indikationer om risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism och några sådana överväganden gjordes därför inte.

När det gäller intäkterna i **familjehemsbolaget** var uppdragsgivarna offentlig förvaltning, vilket minskade risken. Vidare fick han en rimlig redogörelse för att omsättningsökningen under räkenskapsåret 2020 hade varit möjlig genom samarbetet med bostadsbolaget och lägenhetsbolaget som tillhandahöll boenden till bolaget. Baserad på den redogörelsen och då den gjorda granskningen av intäkter inte visade på några avvikelser bedömde han att någon utökad granskning avseende penningtvätt och finansiering av terrorism inte behövde göras.

Inte heller hans granskning av kostnadsökningen indikerade att det förekom kostnader av främmande art, varför ingen annan bedömning rörande risk för penningtvätt och finansiering av terrorism gjordes.

För **utslussningsbolaget** bedömdes risken för transaktioner som inte var verksamhetsgilla som stor. Den frågan omfattades därför av hans planering och hans granskning. Det påvisades dock inga större brister kopplade till det. Däremot fann han andra brister, vilket också framgår av hans slutrapportering och revisionsberättelse.

Även för **bostadsbolaget** räkenskapsåret 2020 bedömde han att det fanns förhöjd risk och att detta skulle övervakas/hanteras i samband med revisionen. Hans samlade bedömning vid revisionen i bostadsbolaget för räkenskapsåren 2020 och 2021 var att det inte fanns anledning att göra några överväganden för att utreda frågan kring penningtvätt. Det fanns vid granskningstidpunkten inga indikationer på att transaktioner inte var affärsmissiga.

I fråga om **lägenhetsbolaget** och räkenskapsåret 2020 bedömde han att risken för att det kunde finnas transaktioner som inte var verksamhetsgilla var större än tidigare. För räkenskapsåret 2021 gjordes dock inga särskilda övervägande rörande penningtvätt.

Hans samlade bedömning var att redovisningsbyrån i Nordmakedonien som familjehemsbolaget, bostadsbolaget och lägenhetsbolaget anlidade hade god kunskap om det svenska redovisningsregelverket och hade god förmåga att kommunicera på engelska. De fel som uppdagades i bokföringen vid revisionen av familjehemsbolaget skulle ha uppkommit även om någon annan byrå hade biträtt med redovisningen.

När det gäller frågan om felaktiga fakturor skulle dessa ha inneburit att bolagen hade belastats med kostnader som redovisade som intäkt i ett eventuellt närstående bolag. Han ser inte att detta skulle utgöra penningtvätt och finansiering av terrorism som primära brott, utan eventuellt att bokföringen inte skulle vara fullständig. Vidare var det hans samlade bedömning att redovisningsbyrån då som nu inte gav ett intryck som skulle ha förorsakat en förhöjd risk för bolagens externa rapportering.

Revisorsinspektionen gör följande bedömning.

Utredningen har visat att det förelåg flera omständigheter som påkallade en ökad professionell skepticism hos A-son vid genomförandet av revisionerna.

Varken A-sons dokumentation eller hans yttranden till Revisorsinspektionen tyder emellertid på att han iakttagit tillräcklig skepticism. I sina yttranden har han i stället för samtliga bolag och räkenskapsår gjort gällande att det inte förekom något som borde ha föranlett honom att göra överväganden kopplade till risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. Det innebär att han inte beaktade den uppenbara risken för att de omfattande transaktionerna mellan bolagen utgjorde en del av ett brottsligt upplägg och att han inte gjorde några överväganden kring rimligheten i den omfattande in- och utlåningen bolagen emellan. Dokumentationen tyder inte heller på att han vid revisionen beaktade de risker som han själv hade identifierat i sin planering. Han har i sina yttranden till Revisorsinspektionen uppgett – som inspektionen har uppfattat honom – att han bedömde att samtliga transaktioner vara affärsmässigt betingade. Enligt inspektionens mening medgav emellertid den granskning av intäkter och kostnader som framträder i hans dokumentation inte sådana slutsatser. Flera av de uppgifter som företagsledningen lämnade honom har han haft särskild anledning att ifrågasätta men har inte gjort det.

Beslut från Skatteverket gav vid handen att bolagen inte hade förhållit sig till SKL-reglerna samt att bolagen hade tagit upp rörelsefrämmande kostnader. Detta gav särskild anledning att överväga om det kunde ha förekommit oegentligheter i bolagen. Några överväganden angående detta synes A-son emellertid inte ha gjort. Inte minst anmärkningsvärt är att han

vid sin granskning inte bedömde det vara nödvändigt att ta del av IVO:s beslut, trots att detta kunde ha gett honom mer information om varför familjehemsbolagets tillstånd hade dragits in.

Revisorsinspektionen konstaterar att det således förekom ett stort antal varningssignaler som borde ha föranlett A-son att vidta en fördjupad granskning utifrån risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. Några sådana granskningsåtgärder vidtogs inte. A-son har i detta avseende åsidosatt sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.

9 Sammanfattande bedömning och val av disciplinär åtgärd

Revisorsinspektionen har funnit ett stort antal brister i A-sons revisionsarbete och i hans efterlevnad av de skyldigheter som en revisor har enligt penningtvättsregelverket.

I fråga om tre av bolagen har A-son inte följt standarden för granskningen vid en förstagångsrevision. I fråga om samtliga fyra bolag har han inte i tillräcklig utsträckning satt sig in i närstående relationerna och har inte heller gjort en fullgod granskning av närståendetransaktioner och förekomsten av förbjudna lån. Hans granskning av intäkterna har varit bristfällig i samtliga bolag (och för samtliga räkenskapsår) och i tre av bolagen har han inte heller granskat kostnaderna i tillräcklig utsträckning. Därtill har hans revision uppvisat brister i fråga om såväl granskning av andelar i koncernföretag som granskning av händelser efter balansdagen. I fråga om samtliga i ärendet aktuella bolag och räkenskapsår har han saknat grund för att tillstyrka fastställande av bolagens resultat- och balansräkningar.

Det har även förekommit omfattande brister i A-sons efterlevnad av penningtvättsregelverket. Bristerna har avsett såväl inhämtandet av kundkännedom, bedömningen av kundriskprofiler som granskningen av eventuell förekomst av penningtvätt eller finansiering av terrorism.

A-son har i de nu nämnda avseendena åsidosatt sina skyldigheter som revisor och ska därför meddelas en disciplinär åtgärd. Det som läggs honom till last är sammantaget mycket allvarligt.

Bristerna i A-sons arbete har avsett fyra bolag och totalt sju räkenskapsår. Omständigheterna måste anses vara synnerligen försvårande. Hans auktorisation som revisor ska därför, med stöd av 32 § andra stycket revisorslagen, upphävas.

Revisorsinspektionen finner också – med beaktande av arten och omfattningen av bristerna – att upphävandet ska gälla omedelbart, se 35 § andra stycket revisorslagen.

Ärendet har avgjorts av Revisorsinspektionen genom Tillsynsnämnden för revisorer. I beslutet har deltagit f.d. justitierådet Sten Andersson, ordförande, kammarrättslagmannen Christina Eng, vice ordförande, skattedirektören Tomas Algotsson, redovisningsexperten Sofia Bildstein-Hagberg, auktoriserade revisorn Maria Danckler, rådgivaren Sophie Degenne, advokaten Emma Norburg, auktoriserade revisorn Anneli Pihl och docenten Jessica Östberg. Vid ärendets slutliga handläggning har i övrigt avdelningsdirektören Claudia David Toronjo och revisionsdirektören Carolin Blomberg, som har föredragit ärendet, varit närvarande.

Sten Andersson

Carolin Blomberg

Hur man överklagar, se bilaga.

Bilaga 1 Revisionsberättelsernas utformning

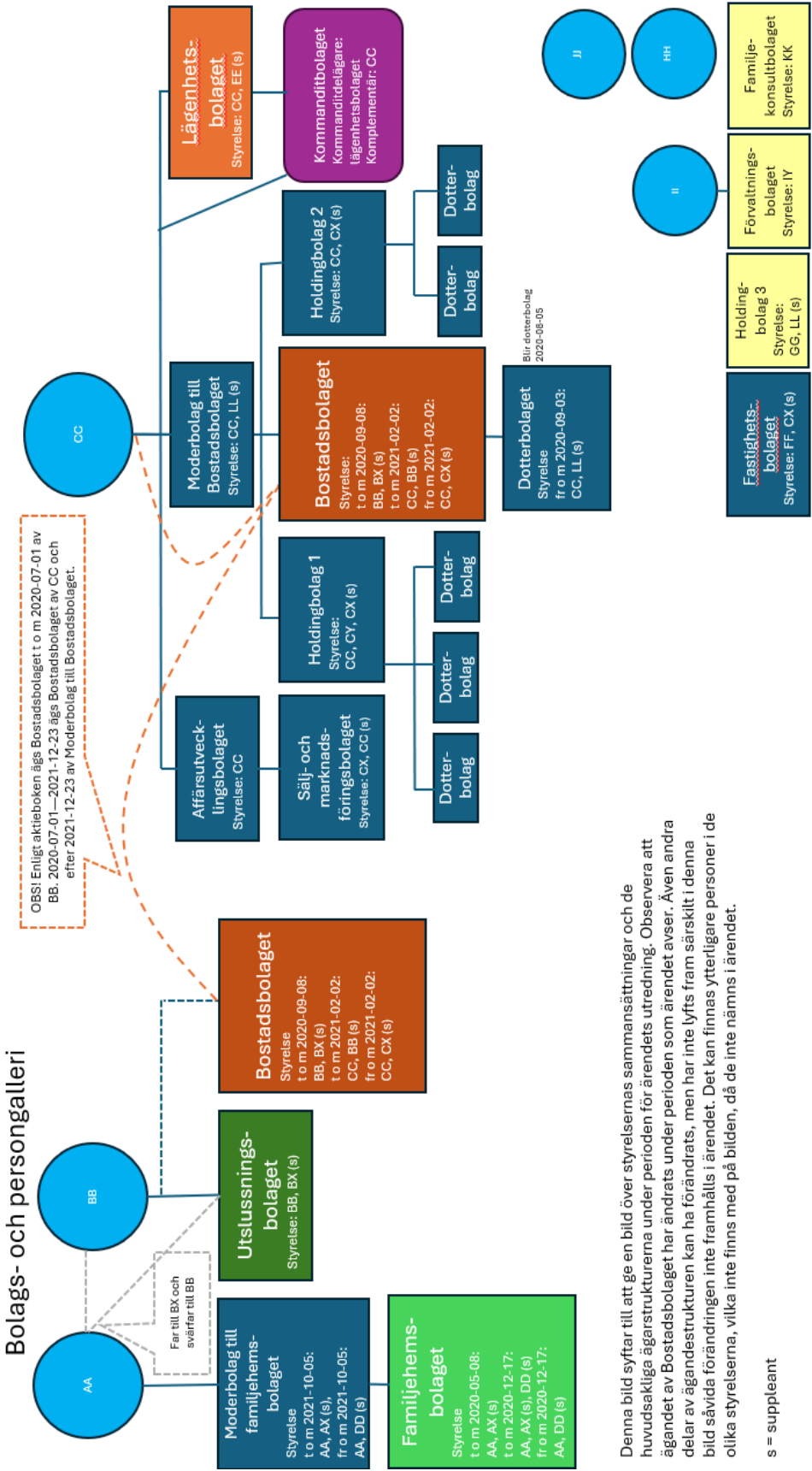
A-son lämnade revisionsberättelser för samtliga i ärendet aktuella räkenskapsår. För familjehemsbolaget och bostadsbolaget räkenskapsåret 2020 och 2021 anmärkte han på att årsredovisningen inte hade lämnats i sådan tid att det varit möjligt att hålla årsstämma inom sex månader från räkenskapsårets utgång. För familjehemsbolaget och bostadsbolaget räkenskapsåret 2020 upplyste han även om att årsredovisningarna för år 2019 inte varit föremål för revision och att någon revision av jämförelsetalen i årsredovisningen för år 2019 därmed inte hade utförts.

För utslussningsbolaget räkenskapsåret 2020 anmärkte han på att bolaget under räkenskapsåret inte i rätt tid och med rätt belopp vare sig redovisat eller betalat avdragen skatt, sociala avgifter eller preliminära skatter. Årsredovisningen hade inte upprättats i sådan tid att det har varit möjligt att hålla årsstämma inom sex månader efter räkenskapsårets utgång. Av anmärkningen framgår även att han hos styrelsen påtalat väsentliga brister i bolagets redovisningsrutiner som medfört kraftiga eftersläpningar i bokföringen men att dessa inte hade orsakat bolaget någon väsentlig skada. Han anmärkte även på att styrelsen hade en skyldighet att upprätta en kontrollbalansräkning men att någon sådan inte hade upprättats. I revisionsberättelsen lämnas även en upplysning av särskild betydelse rörande osäkerhet kring bolagets fortsatta möjlighet till finansiering. Enligt upplysningen har bolaget skatteskulder om 2,6 mnkr och bolagets förmåga till fortsatt drift anges vara avhängig att ägaren tillskjuter medel alternativt att skatteskulden sätts ned vid överprövning.

För lägenhetsbolaget räkenskapsåret 2020 anmärkte han på att bolaget under räkenskapsåret inte i rätt tid och med rätt belopp redovisat eller betalat mervärdesskatt. Årsredovisningen hade inte upprättats i sådan tid att det har varit möjligt att hålla årsstämma inom sex månader efter räkenskapsårets utgång. Han upplyste även om att årsredovisningen för år 2019 inte varit föremål för revision och lämnade en upplysning av särskild betydelse av vilken det framgår att styrelsen påvisat brister i den interna kontrollen men att åtgärder vidtagits för att rätta till bristerna varför de inte påverkade hans uttalande. Vad gäller räkenskapsåret 2021 anmärkte han på att årsredovisningen lämnats till honom senare än sex veckor före ordinarie bolagsstämma.

A-son har för samtliga bolag och räkenskapsår tillstyrkt fastställandet av resultat- och balansräkningarna och tillstyrkt beviljandet av ansvarsfrihet för styrelseledamöterna.

Bilaga 2

Denna bild syftar till att ge en bild över styrelsernas sammansättningar och de huvudsakliga ägarstrukturerna under perioden för ärendets utredning. Observera att ägandet av Bostadsbolaget har ändrats under perioden som ärendet avser. Även andra delar av ägandestrukturen kan ha förändrats, men har inte lyfts fram särskilt i denna bild såvida förändringen inte framhålls i ärendet. Det kan finnas ytterligare personer i de olika styrelserna, vilka inte finns med på bilden, då de inte nämns i ärendet.

s = suppleant

[illegible]

Bilaga 4

